

Усім — про все

СВІТ

<http://svit11.wordpress.com>

НАЙЦІКАВІША
ГАЗЕТА
ДЛЯ КОЖНОГО
З ВАС
Чернігівщина.
Україна. Світ

-інфо

ЧЕРНІГІВСЬКА ОБЛАСНА ГАЗЕТА

Виходить з лютого 2012 року

№280 5 грудня 2024 року

Ціна 10 ГРИВЕНЬ

Третя зима «великої війни»

Газета продовжує хроніку війни, яку друкує понад два з половиною роки.

20 листопада

Від початку повномасштабного вторгнення Україні вдалося повернути з російського полону 3767 українців. Лише 186 з них – цивільні особи. Про це під час пресконференції повідомив уповноважений з прав людини Дмитро Лубінець. Всіх захисників вдалося повернути додому виключно через процедури обмінів. Натомість ще десятки тисяч українських військових перебувають у російських катівнях. Майже 40% осіб, яких повернули з російського полону, раніше мали статус зниклих безвісти. Станом на червень 2024 року було відомо про понад 14 тисяч цивільних українців, які перебувають в російському полоні. За словами омбудсмена, повернути додому їх ще складніше, ніж дітей та військовослужбовців.

Україна вперше вдарила британськими ракетами Storm Shadow по військових об'єктах на території Росії. 20 листопада російські джерела писали про застосування цих ракет у Курській області. Британія публічно схвалила дозвіл на удари Україною переданими їй крилатими ракетами по російських цілях у відповідь на розгортання Росією північнокорейських військ. Раніше удари своїми далекобійними ракетами АТАСМС по Росії дозволили і США.

22 листопада

Проти України воюють майже 580 тисяч росіян. За даними української розвідки, сухопутна частина російського угруповання, що бере участь у бойових діях проти України, становить майже 580 тисяч російських військовослужбовців, з урахуванням Курської області. Крім того, на тимчасово окупованих територіях України розгорнуто угруповання військ Росгвардії у кількості майже 35 тисяч військовослужбовців.

З кожним місяцем зростає кількість розстрілів українських військовополонених. В жовтні-листопаді наша прокуратура відкрила 13 справ щодо розстрілів 54 українських військовополонених, що становить третину всіх таких проваджень у 2024 році. Зараз прокуратура веде розслідування 53 кримінальних проваджень, пов'язаних із розстрілами 177 українських військовополонених. Більшість цих злочинів зафіксовано у 2024 році – 37 проваджень щодо розстрілу 109 людей. Це відбувається на всіх ділянках фронту й в Генпрокуратурі знають, які підрозділи до цього причетні. На території Курської області Росії вже розпочато чотири кримінальні провадження за фактами розстрілів українських військовослужбовців.

24 листопада

У місті Калуга РФ українські дрони атакували завод «Тайфун», який є частиною російського військово-промислового комплексу. Завод випускає системи зв'язку, радіоелектронної розвідки та радіолокаційного обладнання, виготовляє компоненти для систем спостереження та наведення, що встановлюються на бойову техніку. Також виготовляє деталі для комплектації систем протиповітряної оборони, авіаційної техніки та ракетних комплексів, займається обслуговуванням і вдосконаленням техніки, що перебуває на озброєнні російських військ. Виробляє електронні модулі та спеціалізоване обладнання, необхідне для інтеграції різних військових систем.

25 листопада

Дрони ГУР уразили нафтобазу в Калусі. В результаті операції Головного управління розвідки Міноборони в ніч на 25 листопада безпілотники уразили об'єкт паливно-енергетичного комплексу. Внаслідок ударів дронів-камікадзе на об'єкті сталася серія вибухів та розпочалася пожежа. Об'єктом атаки стала нафтобаза АТ «Калуга-нефтепродукт», яке бере участь у забезпеченні збройної агресії РФ проти України.

Україна вперше вдарила американськими балістичними ракетами АТАСМС по військовому аеродрому у Курській області РФ. Це аеродром тактичної авіації «Курськ-Східний». Ракети атакували стоянку авіаційної техніки, зокрема, бойових літаків.

27 листопада

Україна отримала 4,8 мільярда доларів від Світового банку в межах проекту PEACE. Повідомляє прем'єр-міністр України Денис Шмигаль: «Це найбільший в історії банку інвестиційний проект, започаткований для підтримки нашої держави в реалізації реформ, соціальної та освітньої сфери, сфери охорони здоров'я, агропромисловості, а також проектів відновлення». Загалом протягом повномасштабної війни через механізми Світового банку було залучено майже 50 млрд доларів.

28 листопада

Європейська рада призначила Європейську комісію, виконавчий орган Європейського Союзу, на період з 1 грудня 2024 року по 31 жовтня 2029 року. Президенткою Єврокомісії і далі залишається Урсула фон дер Ляєн (Німеччина), яка є великим симпатиком України, під час війни не раз була у нас з офіційними візитами. Високим представником ЄС із закордонних справ і політики безпеки тепер є Кая Каллас (Естонія), яка також буде одним із віцепрезидентів Комісії. Президент, високий представник ЄС із закордонних справ і політики безпеки та інші члени Комісії підлягають затвердженню Європейським парламентом. На основі цієї згоди Комісія призначається Європейською радою. Одну з ключових для України посад – комісара з розширення – отримала представниця Словенії Марта Кос. Нову посаду комісара з оборони отримав литовець Андрюс Кубілюс.

Парламент Норвегії ухвалив збільшення підтримки України до 35 мільярдів норвезьких крон або 3,16 мільярда доларів у 2025 році. «Це важливий сигнал для України, яка знає важких випробувань, і це важливий сигнал для тих, хто нападає», сказав прем'єр Норвегії Йонас Гар Стьоре. Норвегія минулого року схвалила програму «Нансен», на 75 мільярдів норвезьких крон для України, яка передбачає довгострокову підтримку України до 2027 року – тобто в середньому 15 мільярдів норвезьких крон щорічно. Але на наступний рік ця сума збільшена більш як удвічі.

29 листопада

Сили оборони України у ніч на 29 листопада вдруге за рік уразили нафтобазу в Ростовській області. Про це повідомив Генштаб ЗСУ. В результаті ураження виникла пожежа на території об'єкту. Влітку нафтобаза уже зазнавала атаки Сил оборони. Вона є частиною російського військово-промислового комплексу, що забезпечує постачання нафтопродуктів для армії РФ. Окрім цього було знищено радіолокаційну станцію зенітного ракетного комплексу «Бук-МЗ» російських загарбників. Ціль перебувала на тимчасово окупованій території Запорізької області.

1 грудня

У листопаді російська армія зазнала найбільших втрат у живій силі від початку широкомасштабного вторгнення – 45 720 військових вбитими і пораненими. Повідомляє Міністерство оборони України. Наші сили оборони цього місяця також уразили 307 ворожих танків, 899 ворожих бойових броньованих машин та 884 артилерійських засобів. Сумарні втрати ворога в озброєнні та техніці у листопаді склали понад \$3 мільярди.

Внаслідок влучання «Шахеда» зруйновано приватний будинок у громаді Прилуцького району Чернігівської області. 58-річна місцева мешканка встигла врятуватися з палаючої оселі. Вона отримала невеликі опіки.

2 грудня

Канцлер Німеччини Олаф Шольц прибув до Києва з візитом. У Києві Шольц наголосив на своїй підтримці України, яка протистоїть збройній агресії Росії. Глава уряду Німеччини зустрівся з президентом Володимиром Зеленським. Олаф Шольц у Києві оголосив про нові поставки зброї для України на суму 650 млн євро. Додаткове оборонне обладнання на цю суму буде поставлено вже у грудні. Канцлер азначив, що своїм візитом хоче висловити свою солідарність і дати зрозуміти, що Німеччина залишиться «найсильнішим прихильником України в Європі». «Вже понад 1000 днів Україна героїчно захищається від нещадної російської агресії». «Україна може покластися на Німеччину. Ми говоримо те, що робимо. І ми робимо те, що говоримо».

Протести у Грузії: четверта ніч завершилася розгоном мітингувальників та новими арештами. Впродовж кількох днів у Грузії тривають протести проти партії влади «Грузинська мрія», спровоковані заявою влади про припинення процесу євроінтеграції до 2028 року. У Тбілісі протестувальники продовжували активно використовувати піротехніку, а поліція – сльозогінний газ. Відтак четверта ніч протестів у Тбілісі завершилася розгоном мітингувальників на проспекті Руставелі і новими арештами. Близько 5.00 за місцевим часом на проспекті Руставелі спецпризначенці продовжували «залити газом» протестувальників, а ті «відстрілювалися феєрверками». Зранку поліція почала затримувати учасників акції протесту в метро. Також розпочалися затримання у районі Ваке. До 7.00 поліція і спецпризначенці зачистили проспект Руставелі. Учасники протесту, які залишилися, зібралися біля метро, де почалися жорсткі затримання, знову з побиттям протестувальників. Поліція також затримала одного з лідерів опозиційної коаліції «За зміни» Зураба Гірчі Джапарідзе.

Триває передплата на нашу газету на 2025 рік

Усі поштові відділення й листиноші області ведуть передплату на «Світ-інфо» на будь-який термін і на будь-яку адресу в області.

Передплатний індекс «Світ-інфо» —

Основні теми газети:

- Події в області, Україні і світі.
- Політика, соціальні проблеми, екологія.
- Публікації раніше невідомої нам історії України, СРСР.
- Проза і поезія відомих письменників світу.
- Культура, мистецтво, спорт.
- Корисні поради.
- У світі цікавого.

«Світ-інфо» — газета для кожного з вас!

Передплатна ціна — 26 гривень на місяць.

Долучайте нових читачів

Прочитавши нашу газету, покажіть її друзям, знайомим, колегам, запропонуйте також передплатити.

86514

Повна підтримка Європейського Союзу

1 грудня у Київ прибули з візитом президент Європейської ради Антоніу Кошта, висока представниця ЄС із закордонних справ і політики безпеки Кая Каллас, комісарка з розширення Марта Кос.

Попередній президент Європейської ради Шарль Мішель 29 листопада офіційно передав свої повноваження колишньому прем'єр-міністру Португалії Антоніу Кошті.

Новий президент Євроради по прибуттю в Київ заявив, що з першого дня війни ЄС стоїть на боці України.

Європейський Союз продовжить підтримувати Україну економічно, гуманітарно та військово у 2025 році. До кінця року ЄС виділить 4,2 мільярда євро, а у 2025 році щомісяця перераховуватиме по 1,5 мільярда євро від заморожених активів РФ. Про це Антоніу Кошта повідомив на пресконференції в Києві. «Ці кошти ми отримуємо від використання заморожених російських активів, і вони також можуть бути використані для військових цілей».

Президент Євроради зазначив, що ЄС продовжить тиснути на російську економіку та вже працює над 15-м пакетом санкцій, щоб знизити здатність РФ вести війну проти України.

Кая Каллас заявила в інтерв'ю Суспільному, що для ЄС підтримка України – це інвестиція у власну безпеку. «Ми повинні дивитися на все через призму безпеки, захист. Це також означає допомогу в Україні. Отже, це дуже важливо, коли ми говоримо про продовольчу безпеку, коли ми говоримо про кібербезпеку, коли ми також згадуємо про міграцію – на все це ми також дивимося через призму безпеки».

Третя зима «великої війни»

1 Генсек НАТО застеріг Трампа від поганої мирної угоди для України. Марк Рютте попередив обраного президента США Дональда Трампа про «страшну загрозу» з боку Китаю, Ірану і Північної Кореї, якщо Україну підштовхнуть до підписання мирної угоди на вигідних РФ умовах. За його словами, поглиблення зв'язків між супротивниками США ставить Америку під загрозу. Генсек НАТО також закликав новообраного президента залишатися в Альянсі і продовжувати підтримувати Україну.

Рютте також розповів Трампу про ризики, пов'язані з постачанням Росією ракетних технологій до Північної Кореї та готівки до Ірану.

«Іран отримує гроші від Росії в обмін, наприклад, на ракети, а також на безпілотні технології. І ці гроші використовуються для підтримки «Хезболли» і ХАМАС, а також для управління конфліктом за межами регіону», сказав генсек НАТО. Крім того, він зауважив, що лідер Китаю Сі Цзиньпін «може подумати про щось інше в майбутньому, якщо не буде хорошої угоди (для України)», очевидно, натякаючи на можливе застосування сили проти Тайваню з боку Пекіна.

Китай відмовляється працювати з фінансовими РФ під санкціями США

Китайські банки почали блокувати платежі російських кредитних установ, які опинилися під новими санкціями Міністерства фінансів США. Про це повідомляє російське видання The Moscow Times. Так, гендиректор АТ «Перва Група» заявив, що більшість банків КНР уже припинили з ними відносини. Комерційний директор компанії «Імпая Рус» підтвердив, що такі банки, як Bank of China та Bank of Kunlun, вже зупинили роботу з підсанкційними організаціями. Bank of Kunlun, який раніше часто використовували російські імпортери для розрахунків, надіслав своїм клієнтам попередження про припинення прийому платежів.

Втрати російських агрегаторів із 24.02.22 по 03.12.24 орієнтовно склали: особового складу, вбитих і поранених – близько 745700 осіб; танків – 9486; бойових броньованих машин – 19419; артилерійських систем – 20976; ракетних систем залпового вогню – 1253; засобів ППО – 1019, літаків – 369, гелікоптерів – 329; безпілотних літальних апаратів оперативно-тактичного рівня – 19917; крилатих ракет – 2855; кораблів/катерів – 28; підводний човен – 1; автомобільної техніки та автоцистерн – 30666; спеціальної техніки – 3627.

Україна відмовляється від альтернативних до членства у НАТО гарантій

30-річчя злочасного «Будапештського меморандуму»

Міністерство закордонних справ України у день початку міністерської зустрічі НАТО, 3 грудня, оприлюднило офіційну позицію щодо можливих гарантій безпеки, які можуть розглядатися як інструмент стримування від агресії РФ. Документ наголошує, що Україна наперед відмовляється від форматів, альтернативних до членства у НАТО.

«Ми переконані, що єдиною реальною гарантією безпеки для України, а також стримуючим фактором для подальшої агресії Росії проти України та інших держав, є лише повноправне членство України в НАТО».

При цьому документ наголошує, що **Україна наперед відмовляється від форматів, альтернативних до членства.** «Маючи за плечима гіркий досвід Будапештського меморандуму, ми не пристанемо на жодні альтернативи, сурогати чи заміники повноправного членства України в НАТО».

Варто наголосити, що в усіх безпекових угодах з іншими державами, що були підписані Україною протягом 2024 року, підкреслюється, що вони не є заміниками членства в НАТО, тож вони не підпадають під це визначення.

Зовнішньополітичне відомство звертається до «США та Великої Британії, які підписали Будапештський меморандум, до Франції та Китаю, які до нього приєдналися, до всіх держав-учасниць Договору про нерозповсюдження ядерної зброї», із закликом політично підтримати запрошення України до НАТО вже зараз, що стане «дієвою протидією російському шантажу».

МЗС також нагадує, що йдеться не лише про українську і не лише про євро-

пейську безпеку, оскільки напад на Україну всупереч домовленостей 1994 року «підірвав довіру до самої ідеї ядерного роззброєння» і поживав «активні спроби різних країн від Індостану до Тихоокеанського регіону та Близького Сходу до євроатлантичного простору створити чи розширити наявні ядерні арсенали».

У заяві МЗС України підкреслюється, що вона зроблена «з нагоди 30-річчя підписання Будапештського меморандуму». Втім, документ оприлюднений за два дні до згаданої дати (яка настане 5 грудня), і вибір дня публікації не є випадковим – за даними джерел ЄвроПравди, міністр Андрій Сибіга мав намір представити цю позицію у рамках міністерської зустрічі НАТОЗ грудня у Брюсселі.

Розлога заява МЗС України, що оформлена як політичний позиційний документ, починається зі згадки про очікування від так званого «Будапештського меморандуму», підписаного у 1994 році у рамках домовленості про відмову України від ядерного арсеналу. «Меморандум мав стати значним етапом у зміцненні глобального ядерного роззброєння та слугувати прикладом для інших держав і відмові від ядерної зброї... Однак він не зміг запобігти агресії Російської Федерації як держави, що володіє ядерною зброєю, проти України як держави, яка від свого ядерного арсеналу відмовилася», нагадує Київ.

МЗС називає Будапештський меморандум «пам'ятником недалекоглядності в ухваленні стратегічних безпекових рішень» і наголошує на тому, що «розбудова європейської архітектури безпеки за рахунок інтересів України, а не з їх урахуванням, приречена на провал».

«Наслідок антидержавницького рішення»

Буданов відреагував на застосування Росією українських літаків Ту-160

Очільник Головного управління розвідки Міністерства оборони Кирило Буданов заявив, що використання Росією українських літаків Ту-160 є наслідком «антидержавницького рішення, до якого призвела корупція, некомпетентність та відсутність стратегічного бачення».

«Ми як країна та нація, яка платить надзвичайно високу ціну у боротьбі за власну свободу, не маємо права допускати повторення подібних помилок та злочинів», написав глава розвідки у Telegram.

Буданов заявив, що українці зможуть здолати ворога і надійно захистити державність лише тоді, коли «незворотно зміниться».

«Інтереси держави мають стати головним пріоритетом для кожного», наголосив очільник ГУР.

26 листопада журналісти проєкту Схеми оприлюднили розслідування про те, що російська армія використовує під час обстрілів української території стратегічні бомбардувальники, які Україна передала РФ у межах угоди між урядами країн у 1999 році в обмін на погашення заборгованості за спожитий газ.

Як сказано у публікації, наразі щонайменше шість переданих літаків Ту-160 перебувають у бойовому складі російської армії. Журналісти проаналізували серійні номери літаків в угоді, дані з міжнародних авіареєстрів, а також порівняли цю інформацію з номерами бомбардувальників, які використовує РФ.

Схемам вдалося ідентифікувати десять українських стратегічних літаків, переданих до Росії. Зокрема, йдеться про бомбардувальники із такими назвами: Микола Кузнецов (раніше це був український літак з бортовим номером 10), Василь Сенько (11), Олександр Новиков (12), Володимир Судець (15), Олексій Плохов (16), Андрій Туполев (18), Ігор Сікорський (22).

Крім цього, розслідувачі виявили ще три літаки Ту-95МС – Красноярьск, Севастополь, Ізборськ, це нові назви українських бомбардувальників в Росії. Також журналісти ідентифікували російських пілотів, які керують колишніми українськими бомбардувальниками.

У серпні 2023 року Схеми повідомили, що Росія обстрілює Україну крилатими ракетами Х-55, які Київ передав Москві у рамках згаданої вище угоди між Кабміном і урядом РФ в 1999 році. Три ракети, які були збиті українською ППО у січні, травні та квітні 2023 року в Києві та області, є у списку переданих Москві у 1999 році.

Сайт «NV», 27.11.2024

Нове у податках

Верховна Рада України 10 жовтня 2024 року ухвалила законопроект №11416-д щодо збільшення податків. Президент України Володимир Зеленський 28 листопада підписав закон, 30 листопада документ був опублікований і 1 грудня набув чинності.

Підвищення податків включає наступні зміни.

Підвищення військового збору із зарплат фізичних осіб (включаючи учасників режиму «Дія.Сіті») з 1,5% до 5%. Виняток – військовослужбовці (залишаться 1,5%).

Збільшення з 1 січня 2025 року військового збору з інших доходів громадян (крім зарплат) з 1,5% до 5%.

Запровадження військового збору в розмірі 10% від мінімальної зарплати (наразі це становить 800 грн) для фізосіб-підприємців першої, другої та четвертої груп.

Запровадження військового збору для ФОПів третьої групи в розмірі 1% від доходу.

Підвищення ставки податку на прибуток за 2024 рік для банків з 25% до 50%. Оскільки вони вже сплатили податки за старою ставкою за більшу частину цього року, то новий податок запроваджується ретроспективно («заднім числом»).

Підвищення ставки податку на прибуток для небанківських фінансових установ (крім страхових компаній) з 18% до 25% з 1 січня 2025 року.

Запровадження щомісячних авансових платежів з податку на прибуток для АЗС: 30, 45 або 60 тис. грн за кожну станцію залежно від її типу. Сума переплат не буде враховуватися для зменшення податкових зобов'язань у майбутньому.

Запровадження авансового внеску з податку на прибуток для пунктів обміну валют у розмірі 700 євро за кожен пункт обміну в Києві, 600 євро – у містах з населенням понад 50 тис. осіб, 200 євро – для інших населених пунктів.

Запровадження мінімального податку на землю в розмірі 700 грн і 1 400 грн за гектар.

Запровадження щомісячної звітності щодо ПДФО, військового збору та єдиного соціального внеску з 1 січня 2025 року.

Звільнення «національного кешбеку» від оподаткування ПДФО та військовим збором у 2024 - 2025 роках.

Підвищення ренти на видобуток щебеню, глини, граніту та піску – не менше 5 дол. за тону.

Зрадників позбавляють державних нагород. Варто б не роздавати їх кому попало

Згідно з указом, яким Президент Володимир Зеленський увів у дію рішення РНБО щодо позбавлення державних нагород зрадників України, першочергово відзнак позбудуться 34 особи. Серед них – колишні урядовці, народні депутати, керівники СБУ та Генпрокуратури, прокурори, артисти, російські політичні, релігійні та культурні діячі. Усіх їх позбавлено державних нагород України безстроково.

Як пояснюють у глави держави, до десяти з них застосований максимальний набір санкцій – 21 вид. Йдеться не лише про позбавлення державних нагород України, а й, зокрема, про блокування активів, анулювання ліцензій і дозволів та повне припинення торговельних операцій.

Серед них до сімох санкції застосовані вперше. Зокрема, це колишній перший заступник лідера політичної партії «Партія регіонів» та голова відповідної фракції Олександр Єфремов, який мав орден «За заслуги» I – III ступенів та князя Ярослава Мудрого V ступеня.

Також нагород позбавлено колишнього першого заступника генпрокурора України Рената Кузьміна. Він мав орден «За заслуги» II – III ступенів та звання «Заслужений юрист України».

Також державних нагород України позбавлено вісьмох осіб, які вже перебувають під іншими санкціями України, а це: Колишній народний депутат II – IV та IX скликань Віктор Медведчук. Був нагороджений орденами «За заслуги» I – III ступенів та князя Ярослава Мудрого V ступеня, мав звання «Заслужений юрист України».

Ексміністр освіти і науки (2010 – 2014) Дмитро Табачник. Мав ордени

князя Ярослава Мудрого IV – V ступенів та звання «Заслужений діяч науки і техніки».

Колишній прем'єр-міністр України (2010 – 2014) Микола Азаров, який був нагороджений орденами «За заслуги» I – III ступенів та князя Ярослава Мудрого V ступеня, а також мав звання «Заслужений економіст України».

Державної нагороди України позбавлений колишній генпрокурор України (2010 – 2014) Віктор Пшонка. Мав орден «За заслуги» III ступеня.

Колишній народний депутат III – IX скликань Андрій Деркач. Мав орден «За заслуги» III ступеня.

Предстоятель Російської православної церкви та колишній агент КДБ патріарх Кирил був нагороджений орденом князя Ярослава Мудрого I ступеня.

Почесного звання «Народний артист України» позбавлені російські співаки Микола Басков, Філіп Кіркоров, Олександр Малінін, російський композитор Ігор Крутой, а співачки Кароліна Куєк (Ані Лорак) і Таїсія Повалій – також звання «Заслужений артист України».

Що передувало. Верховна Рада підтримала законопроект № 11410, який передбачає позбавлення державних нагород України осіб, які були засуджені за тяжкі чи особливо тяжкі злочини, кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки України, проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку, окремі злочини проти громадської безпеки; тих, хто пропагує державу-агресорку чи виправдовує окупацію України. 20 листопада закон було повернуто до парламенту з підписом президента.

XIII міжнародна науково-практична конференція

«Розумовські зустрічі»

28 – 29 листопада у Чернігові, в готелі «Придеснянський», відбулася ця конференція. Її учасники – науковці і представники органів державної влади і місцевого самоврядування. Мета – поєднати на одній платформі конструкторів і адміністраторів державного управління, тих, хто генерує ідеї з тими, хто їх реалізовує. Серед експертів чимало видатних політиків і громадських діячів з України, Німеччини і Польщі.

Організована конференція Чернігівським регіональним центром підвищення кваліфікації, Сіверським інститутом регіональних досліджень у партнерстві зі Школою врядування Національного університету «Острозька академія» за підтримки фонду Ганса Зайделя. Традиційно наукові матеріали будуть видані у черговому номері щорічника «Розумовські зустрічі».

Машинерія, якою є управління, вона повинна мати сенс, зазначив **Володимир Бойко**, директор Центру підвищення кваліфікації.

– Традиційно ці зустрічі збирають людей, які хочуть подумати самостійно, пошукати відповіді на складні питання. Під час війни вони ще ускладнилися, – сказала **Лариса Івшина**, головний редактор щоденної всеукраїнської газети «День».

Учасники конференції вели дискусії про геополітику, співпрацю з Європейським Союзом і те, як російсько-українська війна змінює Україну.

«Ми маємо створювати механізми для того, щоб Російська імперія розвалилася. Імперія має померти, насамперед російська. Чим ближче до кордону з Росією ми проводимо обговорення нашого майбутнього, тим краще для всіх нас», зазначив **Євген Магда**, директор Інституту світової політики.

«Головне – розуміти, що перебуваємо у перехідний момент. Момент, коли немає формального лідерства західного світу. І цей момент використовується ворогами для того, щоб вбити в українцях стійкість, розповісти їм, що все пропало, що Україна не важлива для союзників. Те, що кажуть пропагандисти, це все брехня. Насправді хочу сказати, що ми перебуваємо у передсмаку перемоги. Впевнений, що у найближчі місяці, а можливо і раніше, війна закінчиться. Покажу на форумі як це буде», зазначив переконаний **Пьотр Кульпа**, директор програми «Школа міністрів у Київській школі державного управління ім. С. Нижного».

Новгород - Сіверська лікарня отримала сучасний апарат для лікування жінок

Завдяки отриманому міні-гранту від Міжнародного благодійного фонду «Альянс громадського здоров'я» лікарня отримала сучасний радіохірургічний апарат Surtron, який застосовується для усунення доброякісних новоутворень та інших патологічних змін на шийці матки.

«Перевагами апарату є мінімальна травматичність та висока ефективність. Радіохвильове лікування не пошкоджує навколишні тканини, – говорить генеральна директорка лікарні **Оксана Черненко**. – Також варто відзначити швидке відновлення пацієнток та відсутність рубцювання. Після процедури жінка може повернутися до звичного способу життя вже через кілька днів».

Це вже не перший виграний міні-грант зазначеним медичним закладом від благодійного фонду «Альянс громадського здоров'я».

Верховний Суд заборонив московському патріархату користуватись Спасо-Преображенським собором

26 листопада Верховний Суд України відмовив у задоволенні позову Чернігівської єпархії УПЦ (МП). Релігійна організація позивалася щодо права користуватись Спасо-Преображенським собором, яким досі користувалася. Цей розташований на Валу, княжому дитинці Чернігова собор є найстарішим за часом закладення храмом України (1036 рік).

Повідомляє Міністерство культури і стратегічних комунікацій: «Провадження у справі тривало понад півтора року, справу розглядали суди різних інстанцій. Однак фінальне рішення на користь Національного архітектурно-історичного заповідника «Чернігів стародавній» підтвердило позицію Міністерства культури та стратегічних комунікацій щодо необхідності дотримання вимог чинного законодавства України».

Влітку 2024 року Міністерство повідомило, що планує повернути під управління держави усі лаври УПЦ МП. Тоді, крім лавр, активно працювали над поверненням усіх пам'яток національного архітектурно-історичного заповідника «Чернігова стародавнього». Його частиною також користувалась єпархія УПЦ МП.

Лише в березні 2024 року із незаконного користування повернули об'єкти заповідника: побудови на території Троїцького собору, Іллінську браму та Спасо-Преображенський собор. Термін оренди УПЦ МП на них закінчився ще восени 2021 року.

У грудні 2023 року Комітет ЮНЕСКО із захисту культурної спадщини у випадку збройного конфлікту вніс Спасо-Преображенський собор і ще чотири об'єкти культурної спадщини України до Міжнародного переліку культурних цінностей, які перебувають під тимчасовим посиленням захистом.

У Гончарівському відкрили

Алею слави героїв

Меморіальний комплекс увічнює пам'ять про загиблих військовослужбовців Першої окремої танкової Сіверської бригади. Ця бригада одною з перших відбивала удар російських агресорів на початку їх повномасштабного вторгнення.

У відкритті взяли участь: заступник голови Чернігівської ОДА **Іван Ващенко**, в.о. голови РДА **Сергій Крамаренко**, керівництво обласної ради та представники ОК Північ.

Голова Гончарівської громади **Віталій Рудник** не стримував сліз, коли згадував про загиблих земляків.

Меморіальну табличку відкрив заступник командира Першої окремої танкової Сіверської бригади **Олександр Панасенко**. Алею відкрили рідні героїв. Після чого відбувся молебень та покладання квітів.

Тимчасово призупинено рух тролейбусних маршрутів № 4 та № 7А

Пов'язано це з критичною ситуацією щодо нестачі кадрів у комунальному підприємстві «Чернігівське тролейбусне управління» ЧМР, зокрема водіїв та інших фахівців, які забезпечують роботу рухомого складу. Тому від 2 грудня рух тролейбусів за цими маршрутами тимчасово припинено.

Для забезпечення стабільності пасажирських перевезень підсилено тролейбусні маршрути № 3 та 7, а також скориговано графіки руху з мінімізацією інтервалів.

У разі покращення кадрової ситуації в КП «Чернігівське тролейбусне управління» рух за маршрутами № 4 та 7А буде відновлено.

ЄВідновлення: компенсацію за пошкоджене житло отримують ще восьмеро чернігівців

Виконавчий комітет Чернігівської міської ради 27 листопада затвердив чергові рішення комісії з розгляду питань щодо надання компенсації за пошкоджені об'єкти нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією рф проти України.

Комісія прийняла 8 рішень про надання компенсації на загальну суму 211 408,74 грн.

Частину заяв відхилено через невідповідності умовам надання компенсації. Кілька заяв відправлено на поновлення розгляду

У Ніжині відбувся Фестиваль польської культури на честь 25-річчя місцевої Спілки поляків «Астер»

Це свято 13 листопада стало подією для всього міста. До Ніжина завітали представники Консульства Республіки Польща в Україні: консул **Павел Овад**, віце-консулка **Анна Бабяк-Овод** та редакторка польськомовної газети «Дзєннік Кійовські», **Анжеліка Плаксина**. Біля старого корпусу Ніжинського державного університету імені **Миколи Гоголя** делегацію радо зустрічали керівники міста й викладачі університету.

У відомій Гоголівській аудиторії університету пройшла презентація ювілейного, десятого випуску збірки «Поляки в Ніжині», звучали теплі слова від ректора **Олександра Самойленка**, міського голови **Олександра Кодоли**, викладача **Максима Потапенка** та багатьох інших поважних гостей. «Кожен ніжинець цінує нашу дружбу з Польщею, відчуває велику вдячність полякам за щирі підтримку та допомогу під час повномасштабної агресії, яку ми відчували як на національному рівні, так і тут, у Ніжині», підкреслив голова міста.

Делегація відвідала Меморіал, зведений на місці католицького цвинтаря, де спочивають поляки-мешканці Ніжина, та Центр польської культури, що діє в Ніжинській гімназії №2. У цій гімназії працює польська вчителька-волонтерка **Весла**

ва **Шверц**, яка навчає дітей польської мови та культури.

Фестиваль завершився яскравою концертною програмою. Присутні були у захваті від виступу хору «Світич», який під керівництвом **Людмили Шумської** та **Людмили Костенко** подарував неперевершені музичні номери.

Представники консульства висловили вдячність за теплий прийом та зазначили, що з приємністю продовжать знайомство з культурною спадщиною Ніжина, адже це місто є живим свідком багатотисячох дружніх зв'язків між Україною та Польщею.

Де можна добре заробляти

Станом на 15 листопада в службі зайнятості налічувалося 1505 вакансій від роботодавців області, з них найвисокооплачуваними:

верстатник деревообробних верстатів та водій автотранспортних засобів (35 000 грн) – Чернігів;
водій автотранспортних засобів (35 000 грн) – Ніжинський район, Бахмач;

інженер, агроном, зоотехнік, лікар ветеринарної медицини та тракторист-машиніст (31 000 грн) – Ніжинський район, **Макіївська сільська ТГ, с. Коломійцівка**;

головний бухгалтер (27 400 грн) – Чернігів;
водій автотранспортних засобів та головний енергетик (25 000 грн) – Ніжин;

менеджер (управитель) із збуту (24 000 грн) – **Корюківський район, Мена**;

водій тролейбуса (22 000 грн) – Чернігів;
юрисконсульт (22 000 грн) – Ніжин.

Всі пропозиції роботи на «Єдиному порталі вакансій» <https://www.dcz.gov.ua/job>

Повідомляє Служба безпеки України СБУ та прокуратура повідомили про підозру російському генералу, який наказав ударити «Іскандером» по драмтеатру у Чернігові

Служба безпеки та прокуратура зібрали докази воєнних злочинів з боку російського генерал-полковника **Євгена Нікіфорова** – командувача угруповання військ «Захід» збройних сил рф.

19 серпня 2023 року за його наказом окупанти здійснили ракетний удар по Чернігівському обласному академічному музично-драматичному театру імені **Тараса Шевченка**.

Під час повітряної атаки ворог застосував крилату ракету комплексу «Іскандер-М», запуск якої здійснили з території Курської області рф.

Унаслідок ворожої атаки загинуло семеро місцевих жителів, серед них – шестирічна дитина. Ще більше 200 людей отримали тілесні ушкодження різного ступеню тяжкості.

Велика кількість загиблих і постраждалих пов'язана з тим, що ракетний удар рашистів відбувся над центральною частиною міста.

Крім того, під час вибуху було пошкоджено багатоквартирні будинки, адміністративні будівлі та автомобілі громадян.

На підставі зібраних доказів слідчі Служби безпеки заочно повідомили **Нікіфорову** про підозру за ч. 2 ст. 438 Кримінального кодексу України (порушення законів та звичаїв війни, поєднане з умисним вбивством).

Тривають комплексні заходи для притягнення його до відповідальності за злочини проти нашої держави.

Розслідування проводили співробітники СБУ в Чернігівській області за процесуального керівництва Чернігівської обласної прокуратури.

Понад тисяча школярів взяли участь змаганнях «Пліч-о-пліч Всеукраїнські шкільні ліги»

В області триває другий, територіальний, етап ініційованого Президентом України проекту «Пліч-о-пліч Всеукраїнські шкільні ліги». Він розпочався в листопаді й триватиме до січня. Змагання з волейболу, футболу та баскетболу уже відбулися в 20 громадах. А це – 1133 учасники.

Територіальному етапу передували шкільні, що стартували на початку нового навчального року й тривали до кінця жовтня. У змаганнях взяли участь 2167 команд області (понад 17 тисяч школярів – на 2 тисячі більше, ніж минулого року).

Змагання проводяться у п'ять етапів (шкільний, територіальний, районний, обласний та всеукраїнський). У новому сезоні «Пліч-о-пліч Всеукраїнські шкільні ліги» можна позмагатися у семи видах спорту: баскетбол, волейбол, футбол, спортивне орієнтування і черлідінг, гандбол і регбі-5.

Пропонує Гончаренко-центр Англійська з нуля

Гончаренко-центр відкрив набір на безоплатні курси англійської для дорослих. Заняття відбуваються двічі на тиждень, а опанувати мову можна з нуля. Долучитися до курсу можуть всі охочі віком від 18 років, зазначає директор освітнього простору **Олександр Ясенчук**.

Вчимо італійську

Чернігівців запрошують на безоплатний онлайн-курс італійської мови для дорослих. Заняття будуть відбуватися щотижня, а вивчати мову можна «як з нуля», так і вже маючи базові знання. Курс триватиме три місяці.

Зараз на базі платформи безкоштовно викладають українську, англійську, польську, німецьку, іспанську та італійську мови. Разом із досвідченими викладачами чернігівці вивчатимуть мову «з нуля» через інтерактивні заняття та вправи та зможуть ближче познайомитися з італійською культурою та традиціями.

Гончаренко-центр – найбільша недержавна всеукраїнська мережа безкоштовних освітньо-культурних та волонтерських просторів, заснована у 2021 році. В Чернігові він знаходиться в Культурно-мистецькому центрі «Інтермеццо» (вул. Шевченка, 9). Усі заняття безоплатні.

Олександр Шокало (зліва) і герой його публікацій, видатний діяч музичного мистецтва Павло Муравський

Газета починає публікацію цікавого історичного дослідження, автор якого – наш земляк Олександр Шокало.

Довідково. Шокало Олександр Андрійович народився 13 січня 1949 року в селі Гнідинці Варвинського району Чернігівщини (нині – Прилуцький район). Есеїст, культуролог, сходовознавець, перекладач, публіцист, громадський діяч, член Національної спілки письменників з 1979). Засновник і головний редактор науково-популярного журналу універсального змісту «Український світ» (з 1991), який серед іншого висвітлює життя української діаспори світу, та видавництва «Орій» (1992-1993).

Закінчив Київський університет ім. Т. Шевченка (україністика), Самаркандський університет ім. А. Навої, (іраністика й тюркологія), аспірантуру при Інституті літератури Національ-

ної академії наук України (шевченкознавство). Працював у видавництвах «Дніпро» та «Орій», у Товаристві «Україна-Світ», у Держкомінформполітики, в Апараті Верховної Ради України, в Національному інституті стратегічних досліджень, в Укрінформі. Далі працює головним редактором журналу «Український світ».

Засновник і голова Всеукраїнської громадської організації «Українська взаємодопомога» (з 2003), співзасновник і перший голова Міжнародної громадської організації українців світу (з 2006).

Автор близько п'ятисот есеїв, культурологічних, українознавчих, сходовознавчих, літературознавчих, історіософських праць, публіцистичних статей, перекладів зі східних мов. Частина творів автора опублікована англійською, білоруською, литовською, німецькою, російською, таджикською, турецькою мовами.

Упорядник, автор передмов і перекладач з мови оригіналу збірок таджикських (1977) та перських (1984) прислів'їв і приказок, упорядник, автор супровідних статей і співперекладач або перекладач з таджикської мови таджикських класиків і сучасних письменників Перекладав вірші й оповідання сучасних іранських, кумицьких, узбецьких, туркменських, грузинських письменників.

Редактор і видавець у видавництві «Орій» (Серія «Спадок») раритетів: «Дмитро Чижевський. Нариси з історії філософії на Україні», «Дмитро Багалій. Український мандрований філософ Григорій Сковорода».

Редактор, співперекладач і видавець зібрання рукописної спадщини «Памфіл Юркович. Історія філософії права. Філософія права. Філософський щоденник». К.: Редакція журналу «Український світ», 1999 (2000, 2001), 756 с

Ініціатор видання, автор концепції, упорядник, головний редактор і автор окремих статей

меморіального альманаху «Видатні діячі України минулих століть» (2001).

Упорядник, автор передмови, перекладач, приміток зібрання раритетних творів «Пантелеймон Куліш. Моє життя (Повість про Український народ. Моє життя. Хутірська філософія і віддалена од світу поезія)». Редакція журналу «Український світ», 2005.

Редактор-упорядник видання: «Павло Муравський. Чистота співу – чистота життя». Видавничий центр «Просвіта», 2012.

Редактор-упорядник видання: «Павло Муравський. Моя хорова школа. Методика акапельного хорового співу». До 100-річчя від народження й 80-річчя мистецько-педагогічної діяльності. Видавничий центр «Просвіта», 2014, 2017.

Автор ідеї видання, автор вступної статті й відповідальний редактор зібрання: «Тарас Шевченко. Пісенний «Кобзар». Хорова Шевченкіана. Зібрання хороших творів у семи томах». Укладач П. І. Муравський. Видавничий центр «Просвіта», 2014, 2015, 2016.

Автор культурологічних досліджень про С. Оріховського, Ю. Немирича, Г. Сковороду, М. Гоголя, Т. Шевченка, П. Куліша, О. Бодяньського, К. Ушинського, П. Юркевича, І. Франка, С. Томашівського, М. Слабченка, Г. Вороного, П. Кропоткіна, А. Кримського, Й. Гете, Гафіза, Дж. Румі, Конфуція, І. Канта, М. Бердяєва, Ф. Гюлена й ін.

За його сценаріями та участю створено науково-популярні й художньо-документальні фільми про феномени Сіверії: «Чорна Рада» (1994), «Густиня» та «Подорож у втрачене минуле» (1995), «Невгамовний Пантелеймон» (2006).

Ініціатор започаткування, автор назв і концепцій, організатор проведення: Фестивалю мистецтв українського зарубіжжя «Україн-

ський спів у світі» (1999, 2001) та Міжнародного культурно-суспільного проекту Естафети культури європейських народів «Серце Європи» (2008).

Наша газета «Світ-інфо» не раз його друкувала, зокрема, ґрунтовне дослідження про нашого земляка, видатного математика Георгія Вороного.

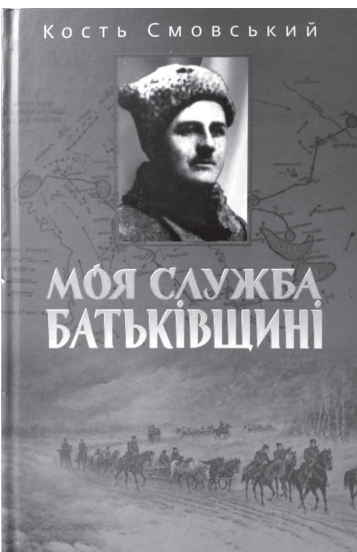
В центрі пропонованого нового дослідження О. Шокала – військовий діяч Українських визвольних змагань, теж наш земляк з Чернігівщини Кость Смовський. На жаль, ще недостатньо відомий загалу, хоч свого часу був в епіцентрі бурхливих подій Української революції. Саме тому в цьому дослідженні – розповідь про ключові події тих, часів, про багатьох видатних представників Українських визвольних змагань. Стаття ілюстрована цікавими архівними фотографіями. Заодно автор представляє і книгу спогадів К. Смовського «Моя служба батьківщині».

У О. Шокала свій погляд на багато подій того часу, на тих чи інших діячів нашої історії. Йдеться про Центральну Раду, Директорію Української Народної Республіки, Українську державу за гетьмана Скоропадського, загалом про УНР і ЗУНР (Західно-Українську Народну Республіку), ОУН (Організація українських націоналістів). Читач може погоджуватися чи ні з цими судженнями. Але варто пам'ятати, наскільки надзвичайно складним був той період 1917 – 1921 років для України, і що вже тоді бракувало національної єдності нашої еліти, натомість не бракувало чвар.

В будь-якому разі це дослідження містить великий фактологічний матеріал і від його автора О. Шокала, і від героя дослідження К. Смовського.

Газета друкуватиме це дослідження в кількох наступних номерах.

Кость Смовський: «Моя служба Батьківщині» До 130-ліття від народження

Кость (Костянтин) Овдійович Смовський – Український бойовий командир, військовий діяч, теоретик військової справи, талановитий військовий письменник, полковник Армії УНР, генерал-хорунжий в еміграції. К. О. Смовський – дієвий організатор Українського Вільного Козацтва й Української артилерії; протягом трьох років русько-української війни 1918–1920 провоював за Українську самостійність, а в еміграції заснував організації Союзу Українських ветеранів у Західній Німеччині й США. Написав ґрунтовні праці й статті з військової науки і особистого воєнного досвіду та чесні, болючі спогади самовидця, базовані на правдиво поданих історичних фактах, про боротьбу за відродження й утвердження Української державності – «Моя служба Батьківщині». Автор так визначив першві своєї праці – жертвний образ Українського вояка: «Це був Український козак. Був то вояк без держави, але він борювався за неї. Український вояк добре розумів, що мусить спершу здобути собі власною кров'ю, ціною молодого життя, визнання у свого народу. А цей народ дуже довго надумувався і не міг рішитися на признание своїх синів, що власне життя, як найвищу жертву, віддавали за

його волю і долю. Бо це Україна мусить бути вільною державою. Вона має всі природні умови й історичні права, щоб стати незалежною державою, за яку боронилися «петлюрівці» протягом трьох років проти чорної, білої і червоної Москви».

Родовід. Освіта

Кость Смовський народився в селі Гнідинці Лохвицького повіту Полтавської губернії (донедавна – Варвинського, тепер – Прилуцького р-ну Чернігівської обл.) в козацькій родині. На своєму козацькому родоводі Кость Овдійович наголошував у своїх життєписах та в спогадах «З недавнього минулого...» за 1958 рік, що він сам «козацького роду, бо моя мати кубанка, а батько полтавський козак». Однак, щодо місяця й дати народження є розбіжності.

В одному з життєписів, датованому 28 липня 1949 р., К. О. Смовський пише: «Народився 21.05.1894 року на Кубані в станиці Полтавській. Моя мати є козачка походження з Міщенка, а батько – козак з Лохвицького повіту Полтавщини. До семи років я жив на Кубані, а пізніше переїхав на Полтавщину, де батько мав свою землю». У спогадах «З недавнього минулого. До історії козацького куреня ім. Отамана Орлика, в містечку Варва Лохвицького повіту на Полтавщині (тепер район Варва, Чернігівської області)», опублікованих у журналі «Музейні вісті» (ч. 1 за 1958, Чикаго), називає своїм селом Гнідинці. А в першій публікації спогадів «Моя служба Батьківщині» в Українській щоденній газеті «Свобода» (ч. 39 за 28 люте 1958, Нью-Йорк) зазначає: «Народився я в с. Г. Лохвицького повіту на Полтавщині 21 травня 1894 р.».

Ймовірно, Кубань фігурує в життєписі Костя Смовського як місце народження матері – Варвари Сергіївни Міщенко. А Костів батько – Овдій Андроникович Смовський сім років жив на Кубані, куди їздив на заробітки, і там одружився.

У Метричній книзі Троїцької церкви села Гнідинці про народження у 1889 році є запис під №29 за

21 травня, що в селянина власника Овдія Андрониковича Смовського і його законної дружини Варвари Сергіївни народився син Костянтин і того ж дня охрещений. З огляду на цей метричний запис, Кость Овдійович Смовський народився в селі Гнідинці 21 травня (за новим стилем – 2 червня) 1889 року.

А те, що К. О. Смовський в анкетах і офіційних біографіях, писаних в еміграції, зазначав місцем свого народження Кубань або ховав назву рідного села за літерою Г., пояснюється його намаганням убезпечити своїх рідних од большевицького терору.

Старший брат Іван як дієвий учасник відродження Українського Вільного Козацтва на Варвинщині загинув од рук большевиків; менший брат Карпо після розкуркулення виїхав з дружиною Вірою в Грузію. Лишилась у Гнідинцях тільки менша сестра Маруся Овдійвна (1890 – 1979) – хрещена мого тата.

К. О. Смовський – підпоручик лейб-гвардії. С.-Петербург, 1914. (Фото з родинного архіву).

Бабуся Маруся гляділа мене й розказувала мені з малечку про свого доброго душею старшого брата Костя, який служив гвардійцем у Петербурзі. Сестра трепетно берегла пам'ять про брата, згадувала про його скромність і чуйність, щедрість і справедливість, про вроду й силу майже двометрового парубка. Коли питав бабусю Марусю, де тепер дідуся Кость, вона тільки сплакувала. Казала, що після того, як «власть захватили бандити большевики», про Костя більше не чула. Фотокарточка молодого Костя-гвардійця завжди стояла на етажерці, й бабуся щодня на нього подивлялася, витираючи сльозу. Вони були дуже схожі з виду.

Кость закінчив початкову школу в Гнідинцях, далі навчався у Лохвицькій гімназії, звідки його виключили за Українську діяльність, тож завершував навчання в Прилуцькій гімназії. Працював у Лохвиці службовцем, як казала Маруся Овдійвна – «прикажчиком». Під час військової служби в С.-Петербурзі Кость Смовський вступив у 1912 р. до Михайлівського артилерійського училища. У Петербурзі Кость постійно спілкувався з Українською Громадою, що зміцнило його національну самосвідомість. Хоч любов до Батьківщини він перейняв ще від матері й про це зізнався в зрілому віці: «Люблю свою Україну – бо ж так мене моя покійна мама навчила». Після закінчення училища в 1914 р. в офіцерському званні підпоручика (лейтенанта) Кость Смовський отримав призначення до 34-ї артилерійської бригади в Катеринослав. Та замість артилерійської бригади його направили в лейб-гвардію – добірну військову частину, призначену для охорони імператора, куди добирали високих, міцних, відмінної статури вояків. Через півроку К. О. Смовського відкомандировували в званні поручика (старшого лейтенанта) до 7-го гаубичного дивізіону 7-го корпусу на фронт.

Усі роки Першої світової війни Кость Смовський вював на фронті в 7-у гаубичному дивізіоні 7-го корпусу в Східній Пруссії, Галичині, Ру-

мунії. У 1916 при форсуванні Серету був поранений у ліву ногу й два місяці пролікувався у шпиталі в Тернополі. Наприкінці 1916 отримав звання штабс-капітана і став командувати Другою батареєю 34-ої артилерійської бригади 7-го корпусу на Румунському фронті.

Боротьба за Українську волю

Після Лютневої революції 1917 в Росії Кость Смовський дієво включився в Український військовий рух. Як голова Української військової ради почав проводити українізацію 34-ої артилерійської бригади, від якої був делегатом до I, II й III Українських Військових З'їздів у Києві. Його обрали одним з п'яти делегатів від Румунського фронту на I Український Військовий З'їзд, який відбувся в Києві 19–20 травня 1917 р. З'їзд затвердив будівництво Української армії та формування Українських військових частин. Прямо зі З'їзду К. Смовський поїхав на рідну Варвинщину для організації місцевого Коша Українського Вільного Козацтва.

Кость Смовський описав свій приїзд у Гнідинці й формування у Варві козацького куреня у спогадах «З недавнього минулого. До історії козацького куреня ім. Отамана Орлика, в містечку Варва Лохвицького повіту на Полтавщині (тепер район Варва, Чернігівської області)», опублікованих у журналі «Музейні вісті» (ч. 1 за 1958 р.): «19–20 травня 1917 р. відбувся I-й Український Військовий З'їзд у Києві, і на ньому я був у складі делегатів з Румунського фронту від 2-ої батареї 34-ої артилерійської бригади 7-го корпусу. На цьому з'їзді організатори Вільного Козацтва виступали з палкими привітаннями для з'їзду. Перші організації Вільного Козацтва творилися на Київщині і в самому Києві. ...Після обідньої перерви з'їзду я підійшов до козацьких делегатів і запитав їх, чи часом немає між ними моїх земляків з Полтавщини».

Твори, допущені до II туру Шевченківської премії 2025 року

Національна премія імені Тараса Шевченка оголосила список творів допущених до II туру 2025 року.

Твори представлені в 8-ми номінаціях. Серед них одна нова – «Декоративно-прикладне мистецтво».

Список творів, що увійшли до другого туру

Література

Балабок Олександр. Роман «Кімоно для Баттерфляй. Із життя Соломії Крушельницької».

Дронь Артур. Книга поезій «Тут були ми».

Іздрік Юрій. «Книга поезій «Колекція»».

Клименко Олександр (Олаф Клеменсен). Книга поезій «Імена, що залишилися».

Короненко-Слабошпицька Світлана. Книга «Поезії».

Легкий Зіновій. Книга «Час каяття і розплати».

Повалєєва Світлана. Книга поезій «Мінлива хмарність з проясненнями».

Рубаняк Оксана. Книга поезій «Назустріч смерті».

Савка Мар'яна. Книга поезій «Навіки ніжні: 77 віршів любові і віри».

Славінський (Славинський) Микола. Поетичне трикнижжя «Магічний кристал», «Магічний кристал 2», «Магічний кристал 3».

Сопронюк Артем (Маркіян Камиш). Роман «Хазяїн».

Таран (Терен) Віктор. Книга поезій «Любов і свобода».

Тарнавський Юрій. Роман «Теплі поллярні ночі» (авторизований переклад з англійської М. Нестелєєва), англломовний варіант «WORM ARCTIC NIGN».

Томенчук Богдан. Книга поезій «Вишиття, мамо, бронжилет».

Чередник Артем (Артем Чех). Роман «Пісня відкритого шляху».

Чілачава Рауль. Книга «Бельканто». Українська творчість грузинського поета. Інтерв'ю, поезії, переклади, статті, маргіналії.

Літературознавство і мистецтвознавство

Бітасв Валерій, Корнієнко Владислав, Мосенкіс Юрій. Книга «Багатовікова літературно-мистецька зброя української перемоги».

Набитович Ігор. Книга «Сага мистецької родини: Александер Фредро, Софія Шептицька, митрополит Андрей Шептицький».

Публіцистика і журналістика

Жадько Віктор. Книга «Іду дорогами твоїми».

Зінченко Олександр. Книга «Як українці зруйнували імперію зла».

Казарін Павло. Ретроспектива блогів на «Українській правді».

Кіртока Віолетта. Книга «Народні герої України. Історії справжніх» в 2-х томах.

Малицька Ірина (Ірина Говоруха). Книга «Код нації».

Мула Володимир (режисер, продюсер). Документальний проект «Футбол має тривати».

Музичне мистецтво

Кушлер Зоряна (виконавиця). Компакт-диск «Українське інтерМеццо» (CD Ukrainian InterMezzo).

Пирожок Мар'ян, Драчук Олександр, Турканик Маркіян (виконавці гурту «Пиріг і Батіг»). Музичний альбом «Зелений».

Півненко Богдана (авторка концертних програм та виконавиця). Концертні програми 2019 – 2024.

Скрипник Олексій (композитор). Хоровий концерт «Катарсис» (2021), Симфонія № 3 «Галина» для скрипки і симфонічного оркестру (2023).

Шимко Олександр Артурович (композитор). «Вирій», сакральна містерія для мішаного хору, автентичних голосів, сопрано та симфонічного оркестру на стародавні молитви, біблійні та українські народні тексти.

Театральне мистецтво

Вовкун Василь (режисер-постановник). Опера «Лис Микита» (музика І. Небесного, лібрето В. Вовкуна), опера «Діалоги кармеліток» (музика, лібрето Ф. Пуленка), балет «Тіні забутих предків» (музика І. Небесного, лібрето В. Вовкуна), модерн-балет «Пізнай себе!» (музика Д. Данова, лібрето В. Вовкуна), театралізована кантата «Псалми війни!» (музика Є. Станковича, лібрето В. Вовкуна) Львівської Національної опери.

Голенко Максим (режисер), Заулична Юлія (сценографка), Бусько Олексій (хореограф-постановник), Дробот Марк (актор). Вистави: «Червона рута» Національного академічного українського драматичного театру імені Марії Заньковецької, «Зерносковище» Рівненського академічного українського музично-драматичного театру за п'єсами Наталки Ворожбит.

Кіномистецтво

Санін Олександр (кінорежисер-постановник, автор сценарію), Михальчук Сергій (оператор-постановник), Загайкевич Алла (композиторка). Повнометражний ігровий фільм «Довбуш».

Візуальне мистецтво

Барінова (Кулеба) Віра. Проект «Крик мовчання». Твори: «Додому. До мам», «Допоможіть», «Катерина», «Наймичка».

Кадинова Жанна. Персональна виставка «Траєкторія польотів». оліптих «Україна крізь віки».

Косьяненко Катерина. Мистецький проект «Victory» (серія творів станкового живопису).

Пінчук Олег (скульптор). Скульптурна композиція «Тризуб».

Світличний Іван. Виставка «Maybe We Can Have Fun Together» («Можливо, ми зможемо повеселитися разом»).

Тітов Микита. Серія політичних плакатів «Шлях Свободи».

Федірко Анатолій. Мистецький проект «Відродження України» (серія вітражів для Головної Синагоги ім. родини Марбергів м. Чернівці).

Декоративно-прикладне мистецтво

Боньковський Олег (майстер художнього металу). Мистецька серія «Хресна дорога України».

Карпець-Єрмолаєва Валентина, Пікуш Андрій, Пікуш Марія, Рибак Наталія (майстри петриківського розпису). Мистецький проект «Петриківський розпис: на захисті ідентичності» (серія художніх робіт автентичного петриківського декоративного розпису).

Шевченківська премія – це найвища творча державна нагорода за вагомий внесок у розвиток культури й мистецтва. Премію вручають із 1961 року до дня народження Тараса Шевченка, який відзначають 9 березня. Висувати кандидатів на конкурс у 2024 році можуть лише культурні інституції.

Лауреатів Національної премії вручаються диплом, почесний знак та виплачується грошова частина, яку щороку визначав Президент України за пропозицією Комітету. Тепер ця сума становить 160 прожиткових мінімумів (близько 467,2 тисячі гривень станом на 2024 рік).

Національну премію можуть присудити громадянину України, іноземцю, особі без громадянства. Лауреата Шевченківської премії не можуть нагороджувати вдруге, також премія не вручається посмертно.

Премія присуджується указом Президента, за поданням Комітету з Шевченківської премії. Наразі Комітет очолює колишній міністр культури, Народний артист України, актор театру, кіно Євген Нищук.

Коли і як можна отримати та витратити «тисячу Зеленського»

Уряд затвердив ініціативу президента Володимира Зеленського про одноразову допомогу в розмірі 1 тисячі гривень кожному українцю, який перебуває на території країни. Гроші від держави надійдуть вже цією зимою.

Ініціатива призначена не лише дорослим, а й дітям. Один із батьків зможе замовити виплату на свій рахунок для кожної своєї дитини.

Оформити виплату можна буде через застосунок «Дія» або Укрпошту, а витратити на **оплату комунальних послуг, придбання ліків, книг, медичних чи освітніх послуг, транспорт, мобільний зв'язок та страхування**.

Крім того, ці кошти можна буде задонатити на ЗСУ або купити військовій облігації. Готівку з картки зняти не можна.

Виплати здійснюватимуться за рахунок залишків бюджету,

які не мають військового призначення.

Діятиме програма упродовж грудня 2024 – лютого 2025 року. Витратити кошти «Зимової еПідтримки» можна буде до кінця 2025 року.

Громадяни, які не потребують підтримки від держави, можуть її не оформлювати, або спрямувати «Зимову еПідтримку» на ЗСУ.

Як отримати виплату.

За допомогою застосунку «Дія»:

1) встановити мобільний застосунок «Дія»;

2) Якщо у вас немає картки «Національний кешбек», треба її відкрити у одному з банків (ПриватБанк, monobank, Райффайзен Банк, Укргазбанк, Sense Bank, ПУМБ, Абанк, Банк Глобус, UKRSIBBANK BNP Paribas Group, Ощадбанк, Акордбанк, Банк Кредит Дніпро, Кліринговий Дім, Радабанк);

3) У «Дії» у розділі «Сервіси» потрібно активувати картку «Національного кешбеку»;

3) Обрати у застосунку «Дія» послугу «Зимова еПідтримка»;

4) Подати заявку на отримання допомоги;

5) Очікуйте зарахування коштів.

Відкриття та обслуговування картки «Національний кешбек» є безкоштовним. Жодних податків на отриману 1000 грн нема.

З допомогою Укрпошти.

Пенсіонери та люди з інвалідністю 1 та 2 групи, які отримують виплати через Укрпошту, зможуть отримати «Зимову еПідтримку» через Укрпошту.

Витратити кошти вони зможуть також через Укрпошту – **на оплату комунальних послуг чи придбання товарів українського виробництва**.

Кошти можна буде витратити як онлайн, так і офлайн, але лише на вказані категорії витрат.

За дев'ять місяців в Україну ввезли легкових авто майже на 3,3 мільярда доларів

Упродовж січня – вересня 2024 року в Україну було імпортовано 239 тисяч легкових автомобілів (вживаних та нових), майже на 3,3 млрд дол. Кількісно це на 9% більше, ніж за аналогічний період 2023 року.

Загальна митна вартість цих автомобілів становила 3,27 млрд дол, що на 14% більше, ніж торік. Найбільше завезено з таких країн: Німеччина – 47527 од.; США – 37367; Китай – 28653; Японія – 24065; Франція – 12565; Корея – 12497; Чехія – 10501; Словаччина – 10361; Британія – 10151; Мексика – 10066.

У жовтні 2024 року автопарк України поповнили майже 5,7 тис. авто з дизельними двигунами.

У Польщі зросла кількість легально працевлаштованих українців: більшість – чоловіки

Кількість українців у Польщі, які легально працюють та перебувають на страховому обліку, зросла до 779 300 осіб станом на кінець жовтня 2024 року. На початок 2024 року легально працювали 755 000 українців.

Дані опублікувало Управління соціального страхування Польщі (ZUS).

З усіх українців, які працюють у Польщі, – 406 500 чоловіків та 372 700 жінок. Більшість працевлаштованих людей з українським паспортом – у віці 30 – 44 років.

Загалом у Польщі легально працюють 1,17 млн іноземців. Громадяни Білорусі – друга найбільш численна група іноземців, які працюють (135 200 осіб). Громадяни Грузії на третьому місці – 26 800 осіб.

Українці, які прибули до Польщі з 24 лютого 2022 року, можуть після підтвердження особи отримати номер PESEL, і їхнє перебування в країні вважається легальним. Але українці можуть втратити право на законне проживання, якщо залишать Польщу на термін більше одного місяця. Це обмеження не поширюється на осіб, які були відправлені на роботу за кордон організаціями, що діють у Польщі.

Розвідка США розсекретила дані про санкціоновані Путіним вбивства опонентів

Американська розвідка частково розсекретила звіт, у якому йдеться про цілеспрямовані вбивства політичних опонентів володаря Росії Володимира Путіна. **Джерело: Bloomberg.**

Згідно зі звітом Національної розвідки США, низка вбивств була безпосередньо санкціонована Путіним. Документ був частково розсекречений на запит журналіста Bloomberg.

Дослідно: «Спочатку в Москві застрелили російського політика і затятого критика Кремля Бориса Немцова. Потім у Вашингтоні помер колишній путінський медіа-король Михайло Лесін. Пізніше поліція заявила, що він помер від ударів тупим предметом після того, як неодноразово падав у готельному номері».

У звіті згадуються кілька резонансних випадків:

У 2004 році в Катарі вбили колишнього очільника Чеченської республіки Ічкерія Зелімхана Яндарбієва. Виконавців убивства, співробітників російського ГРУ Анатолія Білашкова та Василя Богачева, суд Катару засудив до довічного ув'язнення, проте незабаром їх екстрадували до РФ. В Росії вони мали провести залишок терміну у в'язниці, проте вже 2005 року Федеральна служба виконання покарань заявила, що не знає, де вони.

У 2006 році в Лондоні колишнього співробітника ФСБ Олександра Литвиненка отруїли радіоактивним по-

ліонієм. Британське слідство назвало безпосереднім виконавцем вбивства офіцера Головного управління охорони Росії Андрія Лугового, який згодом став депутатом Держдуми.

У 2012 році в Британії помер російський бізнесмен Олександр Перепеличний. Він вважався одним із ключових інформаторів у справі про можливе відміну грошей у Європі російськими чиновниками і помер незадовго до того, як мав свідчити про це в суді. У документі американської розвідки стверджується, що його отруїли.

У 2015 році вбили луганського бойовика Олександра Беднова. Броньований автомобіль, яким їхав Беднов, був розстріляний озброєними людьми. У документі розвідки США висловлюється припущення, що Беднов та ще кілька помітних лідерів донецьких та луганських сепаратистів були вбиті за наказом Кремля, щоб зміцнити російський контроль у регіоні.

У документі також зазначається, що Москва систематично використовує спецслужби для усунення тих, кого вважає загрозою своєму режиму.

«Такі вбивства з високою ймовірністю триватимуть і надалі», йдеться у звіті американської розвідки.

Іван Д'ЯКОНОВ

«Українська правда», 23. 11. 2024. Pravda.com.ua

За отруєнням Ющенка, ймовірно, стоїть Росія

Розвідка Сполучених Штатів розсекретила документ про убивства за кордоном політичних опонентів диктатора Росії Володимира Путіна.

Дослідно: «... політичні та опозиційні лідери в ключових колишніх радянських республіках, які вважаються загрозою».

Яскравим прикладом є колишній президент України Віктор Ющенко, який у 2004 році зазнав майже смертельного отруєння.

Його прихильники дійшли висновку, що російська розвідка ввела хімічний діоксин у його їжу, коли він був кандидатом у президенти, що виступав за інтеграцію України із Заходом».

Годинник капітана пароплава, що врятував пасажирів «Титаніка», продали за рекордну суму

Золотий кишеньковий годинник, подарований капітанові пароплава, який врятував 705 пасажирів з Титаніка, продали за рекордні 1,56 мільйона фунтів стерлінгів (майже 2 мільйона доларів).

За словами аукціоністів, це найбільша сума, яку коли-небудь платили за пам'ятні речі з Титаніка. Її заплатив приватний колекціонер зі США.

Попередній рекорд був встановлений у квітні – тоді за 1,175 мільйона фунтів стерлінгів продали золотий кишеньковий годинник, знайдений на тілі найбагатшої людини на кораблі – американського мільйонера Джона Джейкоба Астора.

14 квітня 1912 року, коли відбу-

лося фатальне зіткнення «Титаніка» з айсбергом, 47-річний Джон Астор допоміг своїй дружині Мадлен сісти в рятувальну шлюпку і закурило свою останню сигарету, знаючи, що не виживе.

Годинник, проданий тепер, передали капітану пароплава Артуру Рострону Мадлен Астор і двоє інших вдів бізнесменів, які також затонули разом із «Титаніком».

Рострон був капітаном «Карпаті», трансатлантичного пасажирського пароплава, який підібрав 705 людей, які вижили завдяки рятувальним шлюпкам «Титаніка».

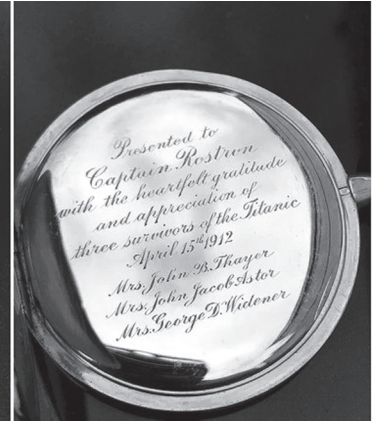
На 18-каратному годиннику бренду Tiffany&Co є напис: «Подаровано капітанові Рострону з щирою

вдячністю від трьох осіб, які вижили на «Титаніку» 15 квітня 1912 року: місіс Джон Б. Тейер, місіс Джон Джейкоб Астор і місіс Джордж Д. Віденер».

За даними аукціонного дому, Рострон отримав подарунок від місіс Астор під час обіду в сімейному особняку на П'ятій авеню в Нью-Йорку. «Це було подаровано головним чином на знак вдячності за хоробрість Рострона, який врятував ці життя», сказав аукціоніст Ендрю Олдрідж.

Він також зазначив: продаж продемонстрував «постійне захоплення» історією «Титаніка».

Протягом 11 років рекорд за найбільшою сумою, сплаченою за артефакти Титаніка, утримувала скрипка, на якій грали під час

затоплення корабля, продана у 2013 році за 1,1 мільйона фунтів стерлінгів.

Це, що цей рекорд було побито двічі за минулий рік, свідчить про «постійне зменшення пропозиції та постійно зростаючий попит» на

пам'ятні речі, пов'язані з кораблем. За словами аукціоністів, ціни на артефакти зростають «у геометричній прогресії».

Раніше за рекордну суму на аукціоні продали годинник астронавта місії «Аполлон-14».

У Лондоні вперше зустрілися найнижча та найвища жінки у світі

Йоті Амге з Індії та Румейса Гелгі зустрілися на святкуванні Дня Книги рекордів Гіннеса.

27-річна Румейса, яка є рекордсменкою Книги рекордів Гіннеса як найвища жінка на Землі, має зріст понад 215 сантиметрів. 30-річна Йоті зростом лише 62,8 сантиметра.

Йоті Амге народилася у 1993 році у центральній Індії. Через кілька років з'ясувалося, що у дівчинки вроджена ахондроплазія, форма карликовості.

Уперше вона привернула увагу у 2009 році, коли з'явилася на телебаченні. Під час шоу лікарі виміряли зріст 15-річної дівчини, який на той момент становив лише 61,95 сантиметра. Таким чином Йоті здобула титул «Найнижчого підлітка серед жінок».

Дівчина любила моду і макіяж, мріяла стати актрисою.

Румейса Гелгі народилася в Туреччині 1 січня 1997 року. Після народження лікарі виявили у неї синдром Уівера – рідкісне генетичне захворювання, яке спричиняє прискорений ріст та деформацію скелета. Тому дитинство Румейси не було легким, адже дівчинці потрібні були оперативні втручання та фізіотерапія.

Утім, хвороба не заважає дівчині досягати успіху. Румейса працює адвокаткою та ораторкою. У вільний час полюбає ходити на шопінг, плавання, читати кримінальні романи, оглядати визначні пам'ятки та досліджувати нові місця.

Вона – єдина людина в Туреччині, у якої виявили такий синдром. У всьому світі його мають лише 27 людей.

Серед пустелі збудували найстаріше у світі місто хмарочосів

Коли йдеться про хмарочоси, то більшість з нас згадує знаменитих гігантів 1930-х років на острові Манхеттен, центральній частині Нью-Йорка. Однак у місті Шибам, в Ємені, багатопверхівки будують з глини протягом щонайменше 1000 років.

Шибам є одним з кількох міст-хмарочосів, які побудували з глини. Через вибір такого матеріалу та місцевий колорит, сам стиль будівель є унікальним та неповторним. Однак через постійні стихії, місцеві люди продовжують додавати сиру та випалену глину для підтримання вже збудованих споруд.

Саме через такий спосіб будівництва єменські міста Шибам, Забід та Сана були визнані об'єктами Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО за свою дивовижну архітектуру в 1982 році.

До сьогодні історики сперечаються, коли вперше були збудовані такі будівлі. Хоча сама технологія будівництва багатопверхових будів-

вель з глини сягає корінням 8–9 сторіччя, фахівці не можуть встановити наскільки сильно змінилося місто з його початкового виду. Наразі вік міста з його спорудами оцінюють у щонайменше дві тисячі років.

Стіни цих різючих хмарочосів на нижніх поверхах можуть бути до двох метрів товщиною, а на верхніх поверхах не перевищувати й 30 см.

Кожен поверх традиційно має одну або дві кімнати, а кожна будівля має висоту від двох до одиннадцяти поверхів. Загальна висота «глиняного хмарочоса» буде складати від 25 і понад 30 м заввишки.

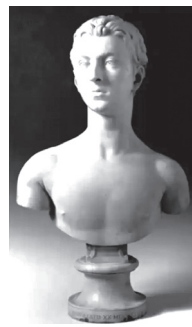
Ще однією особливістю цих «глиняних хмарочосів» є відсутність вікон на нижніх поверхах. Це пояснюється тим, що вони традиційно використовувалися або як місце для розміщення свійських тварин, або як магазини чи робочі приміщення.

Попри багатотисячолітню історію, у цих глиняних велетах люди досі живуть, працюють і навіть розважаються на терасах верхніх поверхів та у кав'ярнях.

Враховуючи своє місцезнаходження біля долини річки Хадрамаут, місто Шибам постійно зазнає повеней. З початком громадянської війни у Ємені, яка триває з 2014 року, місто зазнає постійних руйнувань.

Скульптура у сараї виявилася шедевром вартістю мільйони доларів

Твір, відомий як «Бюст Бушардона», може коштувати 2,5 мільйона фунтів (майже 3,2 мільйона доларів). Після багатьох років бюрократичних дебатів місцеві чиновники сподіваються продати його приватному покупцеві. Виручені кошти підуть до Інвергордона, маленького містечка на півночі Шотландії, яке колись придбало скульптуру.

Бушардона вважають попередником неокласицизму, стилю кінця 18 століття, натхненного давньогрецьким і римським мистецтвом. Він працював митцем при дворі французького короля Людовика XV, і його найвідоміші роботи включають Фонтан чотирьох пір року (1745) та Купідон, що нарізає лук із Гірклесової булави (1750).

Але кількома десятиліттями раніше Бушардон створив бюст Джона Гордона, місцевого землевласника 18-го століття, якого вважали засновником міста Інвергордон. Гордон походив із сім'ї шотландських

землевласників, і він мандрував Європою, будучи юнаком, коли зустрів Бушардона в Римі, де художник створив мармурову скульптуру у 1728 році. Бюст багато років залишався в Інвергордонському замку родини Гордонів.

Близько 1930 року міська рада Інвергордона придбала бюст на аукціоні. Чиновники сподівалися виставити його біля ратуші. Але цю ідею не втілили в життя. Скульптура валялася в сараї.

На щастя, невдовзі хтось визнав цінність бюста. З моменту повторного відкриття твору мистецтва він перебуває під контролем Ради міста Хайленд. Місцева влада відмовилася виставляти його самостійно через його цінність, хоча вони позичили його Лувру в Парижі у 2016 році та Музею Гетті в Лос-Анджелесі у 2017 році.

Нещодавно бюст привернув увагу таємничого покупця, який звернувся до аукціонного дому Sotheby's, щоб передати свою пропозицію. Невстановлена особа також запропонувала замовити музейну копію бюста для виставлення в Інвергордоні.

Врешті Хайлендська рада проголосувала за продаж бюста. Виручені кошти будуть інвестицією в Інвергордон.

Один шанс на 11 мільйонів: корова народила чотирьох телят

На фермі поблизу містечка Шенкірхен у федеральній землі Шлезвіг-Гольштейн в Німеччині сталася унікальна подія: корова на прізвисько Астрологія народила одразу чотирьох телят: двох бичків і двох телочок.

На цьому фото – 31-річний фермер Крістіан Шлютер зі своїм приплодом.

Зазвичай корови народжують одне теля, рідше – двійню. Народження трійні відбувається з імовірністю 1 на 7000 випадків. Народження четверні – надзвичайно рідкісне явище, і часто супроводжується ускладненнями для матері або потомства. Однак у цьому випадку все пройшло добре: і мати, і телята почувалися добре. Імовірність такого випадку становить приблизно один на 11 мільйонів.

У 2019 році в Німеччині корова на пріз-

висько Хайдрун народила трійню. У 2020 році в Німеччині було зафіксовано ще один випадок народження четверні.

Експерти зазначають, що такі рідкісні випадки можуть бути пов'язані з генетичними особливостями або певними умовами утримання тварин. Однак точні причини таких рідкісних багатоплідних пологів у корів поки що залишаються предметом досліджень.

Суд оштрафував через півня, що надто голосно кукурикав

У Великій Британії 80-річного чоловіка оштрафували після того, як його галасливий домашній півник заважав сусідам спати, постійно кукурикаючи о 3 ночі, протягом півтора годин. Це відбувалося на околиці Нью-Форесту в Гемпширі. Мешканці поскаржилися на безперервне «кукурикання», і його зафіксували службовці з охорони навколишнього середовища.

Браун був засуджений до штрафу в розмірі 200 фунтів стерлінгів (10440 грн) після того, як районний суддя визнав його винним у невиконанні припису про зниження рівня шуму.

Виявляється, на Брауна скаржилися за це ж саме ще у жовтні 2022 року, і в грудні того ж року прокурор направив йому вимогу усунути порушення. Браун не виконав цю вимогу. Тепер же, крім штрафу, йому було наказано сплатити 300 фунтів стерлінгів судових витрат і 80 фунтів доплати.

Найдивніші професії

Тестувальник ліжок. Людина на цій посаді повинна перевіряти комфорт та довговічність матраців. Деякі компанії готові платити за таку роботу від 50 000 доларів. Може здатися, що вакансія доволі приваблива, однак не всі готові цілий день тестувати ліжка й давати детальні звіти.

Нюхач пахв. Така професія потребується у косметичних компаніях. Людина повинна перевіряти те, як запахи дезодорантів впливають на їх продукцію. Для такої роботи потрібна чимала витривалість та розвинений нюх. І не кожний витримає це психологічно або фізично.

Без урахування податків зарплати на такій посаді варіюються від 20 000 до 50 000 доларів.

Людина-страховище. Деякі фермери Великої Британії наймають людей для відлякування птахів. Вони повинні наряджатися у старий та яскравий одяг, виконуючи рухи та створюючи шум.

Як не дивно, але така робота популярна, особливо серед студентів, завдяки простоті та гнучкому графіку. За рік на такій роботі можна заробляти від 15 000 доларів.

Спостерігач за висиханням фарби. Завдання полягає у спостереженні за тим, як сохне фарба, перевіряючи її властивості під мікроскопом. Також людина повинна перевіряти, як змінюється колір фарби у процесі. Це одна з найнудніших робіт, але досить важлива для гарантії якості лакофарбових матеріалів. Заробляти можна від 25 000 доларів на рік.

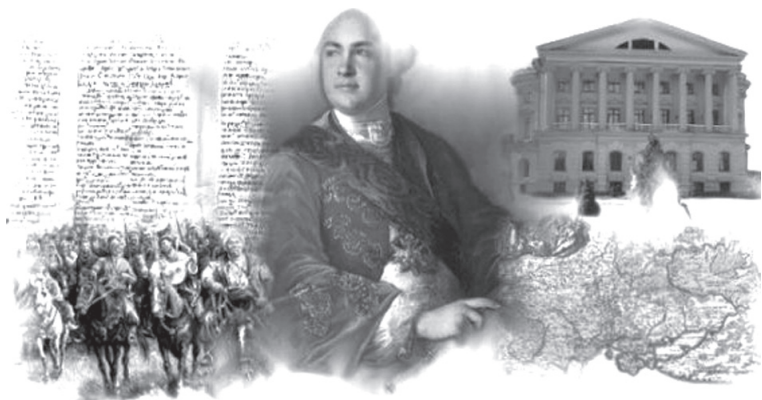
Професійний слухач. В Токіо є складна та специфічна професія слухача. Завдання полягає у вислуховуванні проблем чужих людей у спеціальних кабінках. Надавати поради співрозмовнику заборонено в посадових обов'язках. Однак як надовго вистачить психіки людини, щоб кожного дня вислуховувати про проблеми сторонніх людей?

Кабінки розташовані в найбільш жвавих районах міста.

Останній гетьман. 260 років тому Російська імперія ліквідувала гетьманство в Україні

260 років тому, 21 листопада 1764 року, був оприлюднений імператорський указ «Про складання графом Розумовським гетьманського чину і звільнення його від усіх малоросійських справ та про пожалування йому грошових сум і сіл у довільне і спадкове володіння». Тоді ж з'явився указ про запровадження замість гетьманського правління Малоросійської колегії.

Більше про ті події видання «Історична Свобода» говорило з істориком, дослідником козащини Владиславом Грибовським.

– У Кирила Розумовського попервах були доволі непогані відносини з Катериною II. Він підтримав її під час перевороту, коли вона забрала владу у свого чоловіка Петра III. Але все зіпсувалося, коли козацька старшина подала прохання, щоб титул гетьмана став спадковим за родом Розумовських. Катерині II це так не сподобалося, що вона зажадала відставки і вирішала взагалі скасувати посаду. А якби не було такого прохання, то посада гетьмана збереглася б? Наскільки скасування гетьманства було збігом обставин, а наскільки спланованим і продуманим кроком?

– Складне питання. Тут слід розрізнити систему і людей. Для Російської імперії, як системи, ліквідація гетьманства була економічною. В імперії, яка будувалася на засадах камералізму – була така течія філософсько-політичної думки, яку взяв на озброєння Петро I і розвинула Катерина II – будь-які автономії з окремими правами були зайві.

Адже камералізм мав на меті уніфікацію в управлінні територіями. Тому, як для системи, гетьманство і Гетьманщина були зайвими для Російської імперії.

Щодо приватної площини, тут були свої особливості й винятки з правил. Кирило Розумовський став гетьманом завдяки своєму старшому брату Олексію, який був фаворитом і мрганатичним чоловіком імператриці Єлизавети. Тому за її правління були створені умови для відновлення гетьманства.

Історик Владислав Грибовський

Але хотів би звернути увагу, що й утискання влади гетьмана сталося за правління Єлизавети.

У 1754 році імператриця поставила питання про скасування митного імунітету України. Доти Україна і Росія мали митний кордон. І особливо це болісно вдарило по монополії російської держави на торгівлю сіллю та тютюном.

Через Україну сіль і тютюн ішли в необмеженій кількості. Російська митниця на інших кордонах контролювала ці потоки, а на кордоні з Україною такого контролю не було. Тютюн та сіль були тими двома статтями, що відривали від імперії значні статті надходжень.

Отже, в 1754 році був скасований митний імунітет. На Запорізьку Січ прибули представники Колегії іноземних справ, які на території сучасного Нікополя визначили місце для будівництва митниці й контролю товарів, що надходили до України з

Османської імперії та Криму. Але протести не так гетьмана, як османського уряду поставили крапку на цих намірах.

– А все-таки, чи міг Розумовський викрутитися і зберегти булаву?

– Кирило Розумовський був дуже впливовою особою при дворі – не лише гетьманом козацької України, а й президентом Академії наук у Санкт-Петербурзі. І саме в академічній типографії його близький сподвижник Григорій Теплов, який невдовзі зрадив і став одним із призвідців ліквідації гетьманства, особисто стежив за набором акту зречення Петра III і маніфесту інтронізації Катерини II.

Теплов створив дуже розлогу, кажучи сучасною мовою, аналітичну записку «Про неприємності в Малоросії». Теплов був керівником канцелярії Розумовського і навіть товаришем по навчанню в Західній Європі. Але, все-таки зрадив його.

Розумовський належав до вузького кола осіб, які спершу заарештували, а потім вбили Петра III.

Після смерті Катерини II було слідство, яке вчинив новий імператор Павло I – умовний син Петра III, тому що все дуже складно з його народженням. Отже, представник Павла I завітав до Батурина, де на той час перебував Кирило Григорович, і зажадав свідчень із приводу смерті Петра III.

На що Кирило Григорович відповів: «Передайте його величності, що я помер». Але помер він у 1803 році, переживши Павла I.

– А що це за пасаж такий: «я помер»? Хіба можна так дезінформувати імператора, якщо насправді не помер?

– Розумовському – можна. Хтось інший не зміг би, а він міг собі таке дозволити. Очевидно, навіть після всіх відставок Розумовський залишався настільки поважною і потужною персоною, що міг собі дозволити сказати імператору «я помер» і всяке дізнання проігнорувати.

– Зажадали від нього скласти булаву десь у січні-лютому, а розгляд питання тривав аж до листопада. Чому так довго?

– Йшлося про створення нового апарату управління, який керував би козацькою Україною після ліквідації гетьманства. Інституції ще не були готові. Кадрові й інституційні речі зайняли певний час. Як тільки

з'явилася нова конфігурація – Друга Малоросійська колегія на чолі з Петром Румянцевим – так про це і заявили.

– Як відставку Розумовського і взагалі скасування посади гетьмана пояснили підданним? І як піддані – старшина, козаки, посполиті – сприйняли це пояснення?

– Автор записки «Про неприємності в Малоросії» Григорій Теплов був людиною цинічною і розумною. Він зсередили спостерігав устрій Гетьманщини: як працюють інституції, бачив потребу судової реформи. Він знав всі больові точки, на які можна натиснути. І обгрунтування Теплова полягало в тому, що простих козаків треба від «здирицтва старшин козацьких порятувати». Тобто мотивували тим, що простолюд треба захистити.

– Але ж скасували лише посаду гетьмана, а полковники і генеральна старшина залишалися.

– Саме так. Але ж суди вже не були залежні від гетьмана, право апеляції зсунулося в бік імперської влади. Скасування гетьманства передусім означало ліквідацію центральної владної інституції.

Так, старшина лишилася, але ж тут йдеться не про реальність, а про маніпуляцію, до якої віртуозно вдався Теплов, щоб дати Катерині II відповідну аргументацію. До речі, цією аргументацією згодом знову скористалися.

Маніфест про ліквідацію Запорозької Січі теж містив формулювання «про захист простих козаків від сваволі».

– А як реагували старшина, козаки?

– Реакція була, швидше, нейтрально-насторожена. Оскільки певні неприємності дійсно були, конфлікти в козацькому середовищі наростали, полковники козацькі не цуралися доносити один на одного писати, а російська влада їх заохочувала до такого. Тобто було за що вцепитися.

– Розумовський виказав лояльність, йому віддали грошовою компенсацією та маєтностями. Але чому тривалий час йому забороняли бувати у своїх українських маєтностях?

– Власне, залишок життя Розумовський провів у своїх українських маєтностях. Але попервах у Петербурзі вважали, що його присутність могла би зашкодити становленню Малоросійської колегії та діяльності Румянцева.

Палац Кирила Розумовського в Батурині, сучасний вигляд

– Козацьке державне утворення, яке називалося Військо Запорізьке, часто називають «Гетьманщиною». А наскільки посада гетьмана справді була ключовою? Бо Гетьманщина іноді існувала і без гетьмана.

– Будь-яка держава існує за очільництва людини, яка наділена вищими, більшими чи меншими, повноваженнями. При цьому потрібно зважати на те, що інституції мають

охоплювати всі ланки: верховну, середню і нижчу.

Із Гетьманщиною у XVII – XVIII століттях було складно. Після невдачі Івана Мазепи гетьманська посада зазнала дуже великих втрат. Якщо прибирали гетьмана, то інститут середньої ланки – козацькі полки – продовжував існувати.

Як автономія, Гетьманщина могла існувати і без гетьмана. Але це була усічена автономія, відбувалася дезорганізація.

Власне, тому після смерті Івана Скоропадського козацькі полковники просили відновити гетьманство в особі Павла Полуботка. Знову це питання підняли після зміни монарха, і Данило Аполостол став гетьманом вже за іншої ситуації на російському престолі.

Тут важливо мати на увазі, що після смерті Петра II (1730 рік. – ред.) династія Романових за чоловічою лінією обірвалася. Після нього вже за жіночими лініями династія Романових продовжувалася, але вона вже набувала специфіки не зовсім російської.

Тому XVIII століття проходило за величезного суспільного бурління всередині Російської імперії. Бо то «цар несправжній», то «цариця несправжня государя зі світу зжила». За Катерини II самозванців з іменем «Петро III» було більше 40.

Найбільш небезпечним для імперії з них був Омелян Пугачов, (1742 – 1775) – донський козацький отаман, який походив із українських козаків Донщини, один із керівників селянської війни на землях Російської імперії у 1773 – 1775 роках.

Тому Катерина II повинна була дуже обережно поводитися з Україною. Не лише через гетьмана, який був причетний до перевороту і вбивства Петра III, її законного монарха і чоловіка, а й через династичні труднощі.

– До речі, а хто підкинув Розумовському ідею про спадкове гетьманство?

– Йшлося про те, щоб клан Розумовських утримувався на політичному олімпі Російської імперії. Ідея про спадкове гетьманство Розумовських – це більше про Росію, ніж про Україну.

Це радше про те, щоб Розумовські залишилися серед імперської еліти. Адже після смерті Єлизавети і сходження на престол Катерини II значимість Олексія Розумовського істотно зменшилася.

Хочу звернути увагу, що в тому ж

Інтронізація Понятовського складною вервечкою призвела до Коліївщини, а потім до поділів Речі Посполитої та врешті-решт до зникнення цієї держави.

Тому відставку Розумовського й інтронізацію Понятовського варто розглядати в одному контексті.

– Формально все представили так, ніби Розумовський сам попросився у відставку, мовляв, важко йому на гетьманстві. Але він підданий Катерині II. Якщо імператриця так захотіла – треба коритися. А як Катерині II вдавалося таким самим чином позбавляти влади суверенних монархів? Адже кримський хан чи король Речі Посполитої теж ніби як до-

Станіслав Август Понятовський (1732 – 1798) – останній король Польський, Великий князь Литовський, Великий князь Руський (1764 – 1795)

бровільно зрелися своїх престолів.

– Станіслав Понятовський впродовж свого правління потрапляв у далі більше залежність. Час на створення модерної армії Речі Посполитої був згаяний. Вона не мала такої артилерії і централізації управління військами, як ті держави, що її розшматували. Тут не треба також забувати про войовничу Пруссію і не менш войовничу Австрійську імперію.

З останнім кримським ханом Шагін Герасем так сталося значною мірою в результаті поразок Османської імперії у війнах із Російською. Будучи плеємником діяльного правителя Криму, він хотів продовжити справу дядька і передусім модернізувати армію. Росія ніби як пропонувала йому зразки модернізації.

З одного боку, він позиціонував себе як ставленника Росії, а з іншого – як модернізатора Кримського ханства. Але Шагін Герай був не тією людиною, щоб вести складну політичну гру. Катерина II мала більше досвіду і ресурсів для того, щоб переграти цю другорядну постать. Спочатку торпедували його плани модернізації. Мовляв, ваша держава економічно не потягне армію більше 10 тисяч осіб.

А тепер подивіться на армії Російської та Османської імперій. Для чого ці 10 тисяч? Цей аргумент поставив крапку у спробі модернізувати кримське військо. Крім того, Шагін Герай не мав внутрішньої підтримки з боку розколотої кримської аристократії.

Та ж сама проблема була і в Речі Посполитій.

Внутрішній розкол, відсутність своєї модернізації в Речі Посполитій і в Кримському ханстві були причинами того, що Катерині II вдалося їх поглинути.

Російська імперія мала довготривалий досвід інкорпорації чужих земель, вмiла ефективно кооптувати до власної правлячої верхівки представників еліт тих територій, які загарбувала.

Розсекречені архіви: як чекісти намагалися створювати негативний образ українців у країнах вимушеного проживання

Розсекречені документи з архівних фондів Служби зовнішньої розвідки України дають змогу дізнатися про досі невідомі брудні методи з арсеналу органів кдб срср, які свого часу застосовувалися проти української еміграції.

Серед них – провокування неприязни почуттів, негативно ставлення та ворожості до емігрантів у країнах їх компактного мешкання. Про це йдеться в розпорядчих документах, планах, звітах та повідомленнях кдб. Способи, якими це робилося, нині викликають обурення і відразу.

В одній зі справ кдб урср, датованій кінцем 1950-х років, зібрано документи, що свідчать про те, як чекісти намагалися створювати негативний образ українців у країнах вимушеного проживання і всіляко перешкоджати їхній громадсько-політичній діяльності, зокрема у Федеративній Республіці Німеччині. В одному з них рекомендувалося широко використовувати заходи з компрометації перед органами влади і західнонімецькою громадськістю українських емігрантських організацій «з метою створення у них почуття невдоволення перебуванням цих організацій на території Німеччини».

Для цього пропонувалося фабрикувати й надсилати до органів влади ФРН листи, в яких акцентувати увагу на тому, що всередині цих організацій нібито панує ворожнеча, вони пронизані кримінальними елементами, які ведуть нездоровий спосіб життя, а ще багато їхніх членів шпигують на користь іноземних розвідок. Усе це мало бути підкріплено конкретними прикладами, звісно, вигаданими. І на завершення – заклики до органів влади вживати відповідні заходи.

«Крім цього, плануємо організувати надсилання листів німцям, – зазначалося в документі, – які мешкають по сусідству з оунівськими організаціями й окремими активними українськими націоналістами у ФРН, з попередженнями, погрозами тощо, з метою створення у них атмосфери тривоги і знервованості, а також ворожнечі до емігрантів. У під'їздах будинків, що займають оунівські центри й окремі націоналісти в Західній Німеччині, практикувати оброблення сходів і стін спеціальною смердючою рідиною для того, щоб у німців, які мешкають поруч, створювати неприязні почуття до емігрантів» (Галузевий державний архів Служби зовнішньої розвідки України, Фонд 1, Справа 10791, Аркуш 38. Далі – посилання на цю ж справу з вказанням аркуша).

Через кілька місяців Апарат уповноваженого кдб при мдб Німецької демократичної респу-

бліки звітував про таке: «20 грудня 1959 року нами через агента «Рафаель» проведено заходи з розливання смердючої рідини в м. Мюнхені за відомою Вам адресою: Цеппелінштрассе, 67. Ця акція викликала невдоволення серед німців – мешканців цього будинку, внаслідок чого ними внесено рішення про необхідність вжиття заходів із виселення з будинку української емігрантської організації» (Арк. 370).

Місцеві газети з цього приводу повідомляли, що у під'їзді будинку, де розташовувалася редакція газети Організації українських націоналістів, мешканці знайшли кілька розбитих скляних ампул, від яких ішов різкий смердючий неприємний запах, що спричиняв нервозу й напади кашлю. Були версії, що це вчинили політичні конкуренти в еміграційному середовищі або ті, хто хотів просто виселити редакцію і отримати приміщення собі. Але справа так нічим і не завершилася.

Водночас лише нині стало відомо, що ту ганебну й низькопробну акцію узгоджували, як свідчать архівні документи, з Москвою, де в таємних лабораторіях спеціально розробляли, виготовляли та випробовували дію рідини, а потім спрямовували з території НДР на місце проведення операції агента з ампулами.

Той, як це було в ситуації з Богданом Сташинським, певний час вивчав обстановку поблизу будинку і потім виконував поставлене завдання. І хтось за це, вочевидь, отримав ще й нагороду – за розливання смердючої рідини у під'їзді німецького будинку. Як і за вбивство в Мюнхені ампулами з сильнодіючою отрутою діячів українського визвольного руху Лева Ребета й Степана Бандери, а в нинішні часи – за застосування в британському місті Солсбері російськими шпигунами отруйної речовини «новичок».

Для того, щоб посіяти ворожнечу, спровокувати атмосферу недовіри й підозрливості в середовищі української еміграції, органи кдб використовували й інші методи. Про це свідчить довідка «Про деякі оперативні заходи 6 відділу Апарату уповноваженого кдб при рм срср в НДР проти української націоналістичної еміграції в Західній Німеччині, датована червнем 1959 року». У ній йдеться про те, що у травні 1956 року кдб ініціював створення у ФРН «легендової української патріотичної групи «Дніпро». Вона позиціонувала себе як така, що стоїть на захисті українців, пропагує досягнення та заможне життя в урср, закликає емігрантів повертатися на батьківщину і викриває тих, хто цьому заважає – українських

буржуазних націоналістів.

Зазначається, що за три роки існування від імені «Дніпра» було випущено 50 листівок загальним накладом 3 500 примірників, поширених у 600 адрес українських емігрантів, а також до місцевих органів влади. Усе це робилося анонімно.

Жодних прізвищ тих, хто стояв за групою, не називалося. Листівки писалися і виготовлялися у підрозділах Апарату уповноваженого кдб на території НДР і нелегально доставлялися до Мюнхена, Ганновера та інших міст. Зміст був схожим із тим, що й у листах, які чекісти одночасно надсилали нібито від імені конкретних громадян. Відтак приблизно раз на місяць адресати отримували усю цю пропагандистську літературу. Хоч ставлення до неї й було критичним, та все ж загалом це сприяло формуванню нездорової атмосфери навколо емігрантських організацій і всередині них.

Лідери цих організацій, як свідчать архівні документи, спершу гадали, що це справа рук політичних конкурентів і вдавалися до взаємних звинувачень, а потім стали підозрювати, що це рука Москви і перестали реагувати на листівки у своїх друкованих органах. Підтвердження того, що це чистої води провокація, отримали невдовзі німецькі правоохоронні органи.

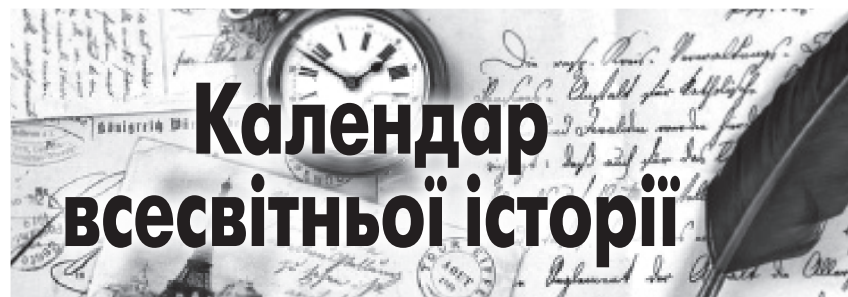
«У 1958 році нами була залучена до цієї роботи у ФРН «Дунаєвська», – йдеться в документі, – яка за порівняно нетривалий проміжок часу (4 місяці) змогла випустити 8 листівок. Однак її робота не давала ще можливість для ведення пропаганди проти українських націоналістів серед еміграції. Листівки, які випускала «Дунаєвська» за підписом «Луч», були написані російською мовою і призначалися для російських емігрантів, хоч і викривали українських націоналістів» (Арк. 370).

Далі зазначається, що на початку 1959 року агентурою кдб «Дунаєвською» зацікавилася західнонімецька поліція. У неї на квартирі провели обшук, знайшли листівки, інші матеріали для їх написання й виготовлення. Чим закінчилася справа, невідомо. Але це стало вагомою підставою для підозр, що подібна діяльність інспірована ззовні країни, зокрема радянськими спецслужбами.

Серед інших методів, якими хизувалися чекісти в оперативних документах, – направлення листів до західнонімецьких поліцейських органів з анонімними повідомленнями про наявність у помешканнях та офісах провідних діячів української еміграції цієї вогнепальної зброї і вибухівки. Це так само робилося для їх компрометації і формування негативного ставлення до них.

Відтак це є ще одним свідченням того, що органи кдб не гребували нічим, навіть найбруднішими методами, аби лиш перешкоджати національно-визвольному рухові за кордоном вести боротьбу за відновлення незалежності України.

Джерело:
Служба зовнішньої розвідки України
Сайт «Аргумент»,
16.11.2024

6 грудня

1917 – парламент Фінляндії ухвалив рішення про відокремлення зі складу Росії та проголошення незалежної держави

1991 – Верховна Рада ухвалила Закони «Про оборону України», «Про Збройні сили України». День Збройних сил України.

Народилися: 1871 – Микола Вороний, поет доби Розстріляного Відродження; 1903 – Микола Колесса, композитор, диригент, педагог; 1913 – Микола Амосов, визначний медик, учений у галузі кардіохірургії й біокібернетики.

7 грудня

Народилася: 1900 – Катерина Білокур, майстриня народного декоративного живопису.

Помер: 1870 – Михайло Вербицький, український композитор, хоровий диригент, священник, автор музики української гімну «Ще не вмерла Україна».

8 грудня

Народився: 1878 – Михайло Омелянович-Павленко, український військовий діяч, генерал-полковник Армії УНР, головнокомандувач УГА, командував операціями І Зимового походу. Помер у Парижі.

1991 – у Віскулях (Біловезька пуща, Білорусь) президенти України Леонід Кравчук, РРФСР – Борис Єльцин і голова Верховної Ради Республіки Білорусь Станіслав Шушкевич підписали документи про ліквідацію СРСР і створення СНД.

9 грудня

1990 – лідер «Солідарності» Лех Валенса всенародним голосуванням обраний першим президентом оновленої Польщі.

Народилися: 1861 – Євген Чикаленко, український меценат, агроном, землевласник, видавець, публіцист, один із засновників українських щоденних газет на Наддніпрянщині – «Громадська думка» (1906) і «Рада» (1906 – 1914); 1863 – Борис Грінченко, письменник, учений-мовознавець, один з організаторів товариства «Просвіта»; 1925 – Патріарх Володимир (Василь Романюк), релігійний діяч, богослов, дисидент, багаторічний в'язень радянських таборів, член Української Гельсінської групи, Патріарх Київський і всієї Руси-України в 1993 – 1995 рр.

10 грудня

1948 – Генеральна Асамблея ООН ухвалила Загальну декларацію прав людини. Відтоді 10 грудня відзначається як День прав людини.

11 грудня

Народився: 1909 – Микола Лебідь, від 1941 р. – заступник Степана Бандери в ОУН (б), один із засновників Української Головної Визвольної Ради, генеральний секретар закордонних справ УГВР.

12 грудня

Народився: 1890 – Андрій Мельник, військовий і політичний діяч, полковник армії УНР. Організатор формуції Січових стрільців у Києві, Української військової організації. Від 1938 р. – голова Проводу ОУН (м), «мельниківської».

13 грудня

Народилися: 1877 – Микола Леонтович, композитор; 1893 – Микола Хвильовий (Фітільов), письменник, громадський діяч. 1928 – Євген Сверстюк, громадський діяч, доктор філософії, дисидент.

Помер: 1963 – Василь Симоненко, український поет-«шістдесятник», діяч руху дисидентів.

14 грудня

1911 – експедиція норвежця Руаля Амундсена у складі шести осіб уперше в історії досягла Південного полюса.

Народилися: 1654 – Данило АPOSTOL, гетьман Лівобережної України у 1727 – 1734 рр.; 1840 – Михайло Старицький, письменник, театральний діяч.

Померли: 1583 – Іван Федорович (Федоров), перший відомий український друкар, гравер. Заснував друкарні в Москві й Острозі, працював також у Львові й Литві; 1799 – Джордж Вашингтон, один із батьків-засновників США, перший президент Сполучених Штатів у 1789 – 1797 рр.; 1989 – Андрій Сахаров, радянський фізик і громадський діяч, лауреат Нобелівської премії миру 1975 р., академік, дисидент; 2000 – Мирослав-Іван Любачівський, кардинал, предстоятель Української греко-католицької церкви в 1984 – 2000 рр.

15 грудня

1791 – у США після ратифікації Конгресом набув чинності Більш про права – перші десять поправок і доповнень до Конституції 1787 р., які законодавчо закріпили основні цивільні права (свобода совісті, слова і друку, зборів, носіння зброї).

1934 – розстріляні Григорій Косинка та Кость Буревій, українські письменники, обвинувачені радянською владою в причетності до націоналістичної терористичної організації.

16 грудня

Народилися: 1770 – Людвіг ван Бетховен, видатний німецький композитор; 1775 – Джейн Остін, англійська письменниця;

Померли: 1897 – Альфонс Доде, французький письменник; 1965 – Вільям Сомерсет Моєм, англійський письменник.

17 грудня

1897 – на Харківському паровозобудівному заводі збудували перший український паровоз.

1903 – початок авіаційної ери: американець Орвілл Райт у Кітті Хок (штат Північна Кароліна) здійснив перший у світі політ на літаку, сконструйованому ним разом із братом Уїлбером. Політ тривав 12 секунд, «Флаєр-1» подолав відстань 260 м.

1976 – відкрито другу лінію Київського метро: її першу ділянку Куренівсько-Червоноармійської лінії з трьома станціями: «Площа Калініна» (нині «Майдан Незалежності»), «Поштова площа», «Червона площа» (нині «Контрактова площа»). У 1981 р. на цій лінії відкрито станції «Площа Льва Толстого» (нині «Площа Українських героїв») і «Республіканський стадіон».

1992 – депутати Федеральних зборів Чехо-Словаччини ухвалили постанову про припинення з 1 січня 1993 р. існування Чехо-Словацької Федеративної Республіки й утворення держав-спадкоємиць – Чехії та Словаччини.

Народився: 1908 – Юрій Шевельов, український мовознавець, історик літератури, письменник, критик, професор Гарвардського і Колумбійського університетів, президент Української вільної академії наук у США, редактор журналу «Сучасність».

18 грудня

1865 – ухвалена 13-та поправка до конституції США, яка скасовувала рабство.

Народився: 1892 – Микола Куліш, український драматург доби Розстріляного відродження.

19 грудня

1965 – Шарль де Голль (1890 – 1970) вдруге обраний президентом Франції, загалом був президентом у 1958 – 1969 рр.

Народилися: 1919 – Микола Лукаш, український перекладач, мовознавець, дисидент; 1920 – Микола Руденко, український письменник, політв'язень, від 1976 р. – засновник і перший голова Української групи сприяння виконанню Гельсінських угод.

Як це часто буває в історії, правда про злочини відкривається майже випадково. Із Сандармохом – те саме. Все почалося 1996 року, коли вийшла друком невелика книжечка працівника ФСБ, що розповідала про чекістів з Управління НКВС у Ленінградській області.

Ниточка розслідувань привела до безпосередніх виконавців злочинів, які восени 1937 року у Сандармосі розстріляли 1111 соловецьких в'язнів, із них – понад дві сотні українців. Однак на цьому ліквідація не закінчилася – масові страти проводили ще тричі у продовж наступних місяців, зазначає видання «Локальна історія».

Автор цього тексту, доктор історичних наук Юрій Шаповал кілька разів відвідав місця розстрілів і був одним із перших українських дослідників, які вивчали трагедію політв'язнів Соловецької тюрми.

Біля болота Сандармох

Була у тій книжечці і згадка про такого собі Михайла Родіоновича Матвеева, якого, за завданням начальства, 1937 року занесли до Медвежогорська, вельми специфічного містечка в Карелії. Там був розташований БілБалтЛяг (російською – Беломорско-Балтийский лагерь: БелБалтЛяг) – табір ОДПУ для будівництва Біломорсько-Балтійського каналу. Також там діяв слідчий ізолятор. Саме туди доправили групу соловецьких в'язнів.

Завдання Матвеева якраз і полягало у нищенні цієї групи бранців. Писав автор згаданого нариску і про те, що сам Матвеев нещадно бив приречених березовими палицями, як констатували потім у документах, «без всякої к тому надобности». Бив, а потім особисто перестріляв.

Але кого саме і де саме знищив Матвеев? Таке запитання поставили перед собою співробітники Науково-дослідницького центру Санкт-Петербурзького товариства «Меморіал» на чолі з покійним уже Веніаміном Йоффе (1938 – 2002). Саме він потім написав листа архіву Служби безпеки України, повідомляючи, що серед жертв Сандармоху – чимало було з України. «Меморіальці» змогли переглянути (хоч і частково) архівно-слідчу справу Матвеева і збагнули, що сліди злочину треба шукати саме під Медвежогорськом.

Цей пошук збігся із зусиллями історика та краєзнавця з Карелії Юрія Дмитрієва, теперішнього політв'язня, жертви путінського режиму. Він також шукав сліди таємної екстермінації спецпоселенців і в'язнів з Біломорсько-Балтійського каналу і Соловецької в'язниці особливого призначення (російською – Соловецкий лагерь особого назначения: СЛОН).

І ось у липні 1997 року сталося: було віднайдене 236 ям із захованими жертвами. Віднайшлися вони на теперішньому 19-му кілометрі шляху з Медвежогорська до міста Повенець. Там розташований піщано-гравійний кар'єр. Проте сліди розстрілів згаданий уже Юрій Дмитрієв помітив не тут, а в лісі приблизно за 500 метрів від кар'єра.

Це були ями, що зберегли правильну чотирикутну форму. При перших розкопках на глибині двох метрів віднайшли людські останки, що були укладені у два ряди в ямах розміром 4 на 4 метри. Урочищу, в якому це все віднайшли, дали ім'я найближчого на місцевості топоніма – болота Сандар-

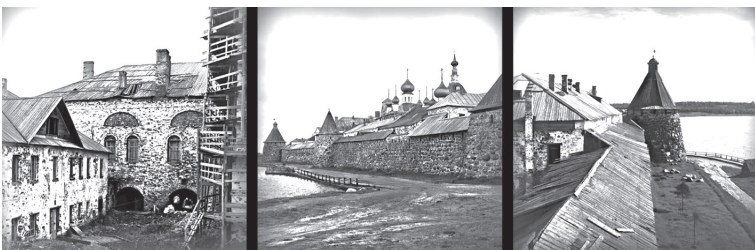
Хроніки злочинів радянської влади проти українців: Соловецька екстермінація 1937

мох. Всього, за нині відомими даними, у серпні 1937 – грудні 1938 року тут було розстріляно і поховано понад 9500 осіб 58 національностей. Імена 1116 в'язнів встановлені точно. 1111 із них знищив саме Матвеев.

У серпні 2009 року мені довелося бути у складі української делегації, що поїхала на день вшанування пам'яті соловецьких в'язнів. Заходи відбувалися у Медвежогорську, Сандармосі, Кемі і на Соловках. Ми познайомились з Юрієм Дмитрієвим, і він багато розповідав тоді, як у липні 1997 року спочатку відчув місце розстрілу, а вже потім зрозумів, що не помилюся

Згадка про злочин і його походження

Згадуючи про поета Миколу Зерова, Семена Підгайний (колишній соловецький в'язень, якому пощастило вижити) у книзі спогадів «Українська інтелігенція на Соловках» (1947) писав: «1937 року, глухого соловецького вечора, по всіх камерах бігали конвоїри й кричали: «Такой-то! С вещами!»... Збирали всіх коло північної брами соловецького Кремля. Далі вели до порожніх бараків сільгоспу, де провадився попередній трус в'язнів (у порту був іще передостанній обшук, а останній аж на материк на «Морсплаві»).

Соловецький монастир, який був частиною Соловецької в'язниці особливого призначення. Фото 1980-х років

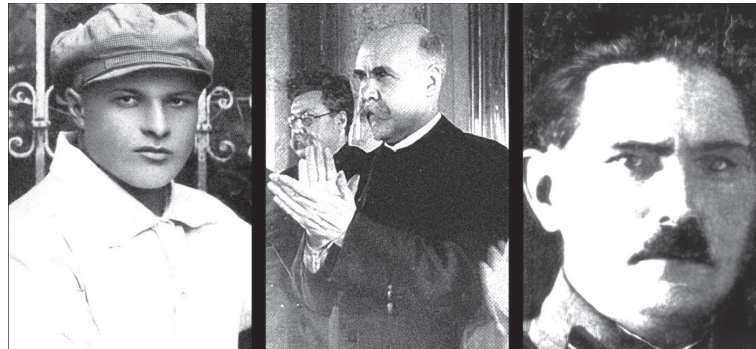
На «Морсплаві» групу, що з нею вплив Зеров, ще раз обшукали, відібрали власні, нетаборові, речі, одягли всіх лише в таборовий одяг, пообрізали гудзики та позабирали пояси. З посиленням конвою кудись повезли. Уже в січні 1938 року, коли я був на тому самому «Морсплаві», відібрані у в'язнів цього етапу речі розкрадали «урки» та вільнонаймані енкаведисти».

Через 60 років, у 1997-му, стало відомо, куди повезли цю групу в'язнів, де вони були знищені і хто саме це зробив. Це було здійснено за злочинними законами та директивами системи, що постанала в Росії після жовтня 1917 року.

Про систему, Володимира Леніна і Йосипа Сталіна говорити не буду. Насамперед згадаю нарком внутрішніх справ СРСР Миколу Єжова, «маленького Марата», як його одного разу назвав Сталін.

16 серпня 1937 року з'явилась спеціальна єжовська директива №59190, в якій було записано:

1. Із 25 серпня розпочати і у двомісячний термін закінчити операцію з репресування найактивніших контрреволюційних елементів з числа утримуваних у тюрмах

Зліва направо: Леонід Заковський, Борис Позерн, Володимир Гарін

ГУДБ, засуджених за шпигунську, диверсійну, терористичну, повстанську і бандитську діяльність, а також членів антирадянських партій (троцькістів, есерів, грузмеків, дашнаків, ітихатистів, мусаватистів тощо) та інших контрреволюціонерів, які проводять у тюрмах ГУДБ активну антирадянську роботу.

Головне управління державної безпеки, структурний підрозділ НКВС

У Соловецькій тюрмі ГУДБ репресуванню піддати також бандитів і карні елементи, які ведуть в тюрмі злочинну роботу.

2. Всі перераховані контингенти після розгляду їхніх справ на Трійках при УНКВС підлягають розстрілу.

3. Вам для Соловецької тюрми затверджено для репресування 1200 осіб.

серпня 1937 року ця директива надійшла у Ленінград, і началь-

кою за підписом начальника Соловецької в'язниці Івана Апетера і його заступника Петра Раєвського. Отже, крім тих, за якими їх засудили до тюремних термінів, було сформовано додаткові справи на вже ув'язнених осіб.

За цим парканом і колючим дротом – штрафний ізолятор, в якому у 1937-му відбували свої останні земні години жертви Сандармоху, 2009 рік. Фото Юрія Шаповала

Українці перебували на особливому обліку у таборі і були об'єктом окремої уваги спеціальних підрозділів ГУЛАГу, як, скажімо, Секретно-політичний відділ 3-ї частини 8-го Соловецького відділення Біломорсько-Балтійського комбінату НКВС. УНКР – цю абревіатуру, що означала

«Украинская националистическая контрреволюция», можна побачити на більшості службових секретних документів, пов'язаних із долями в'язнів-українців. З початком Великого терору очевидним було вкорінення фашистським керівництвом структурувати оцінки, думки, судження, що їх висловлювали в'язні у своєму середовищі. І все це чекісти загорнули у виразно антирадянську упаковку.

В одному з агентурних повідомлень від 23 лютого 1937 року є такий висновок: «Стає очевидним, що у Кремлі існує українська фашистська організація». В іншому агентурному повідомленні у березні 1937-го наголошували: «Очевидно, що існує якась група – частину її членів ми знаємо, – що згуртувалась як внутрішня еміграція і живе яскраво визначеним та глибоко вкоріненним фашистським духом». Зауважте: «внутрішня еміграція» в одному з найсуворіших комуністичних таборів.

16 жовтня 1937 року Леонід Заковський надіслав заступникові начальника Адміністративно-господарського управління УНКВС Ленінградської області

капітану держбезпеки Михайлові Матвееву припис:

«Пропонується засуджених Особливою Трійкою УНКВС ЛО згідно з доданими до цього копіями протоколів Трійки за №81, 82, 83, 84 та 85 від 9, 10 та 14 жовтня цього року – ЗАГАЛОМ у кількості 1116 осіб – РОЗСТРІЛЯТИ. З цією метою Вам слід негайно виїхати до міста Кемі і, зв'язавшись із Начальником Соловецької в'язниці ГУДБ Ст. Майором Держбезпеки т. Апетером, якому одночасно з цим даються вказівки про видачу засуджених, привести вирок у виконання згідно з даними Вам особисто вказівками. Виконання довести після повернення акти».

Кому ж доручили виконання розстрільної місії? Матвеев народився 1892 року, а з лютого 1917-го вже був активним червоногвардійцем у Петрограді. Тоді ж, у 1917-му, його жорстоко побили. Можливо, цей епізод вплинув на його психіку, оскільки чекістські органи, до яких він вступив, почали використовувати його як надійного і професійного ката. Використовувати для, як це називали, операцій «з виконання вироків засуджених», тобто для розстрілів.

Матвеев брав участь у таких

операціях із 1919 року (з першою у 1923 – 1927 роках). Дослужився до коменданта Управління ОДПУ у Ленінградській області. У 1933 році передав розстрільні папери своєму приятелю Олександрові Полікарпову, а сам став заступником начальника Ленінградського управління ОДПУ з адміністративно-господарської частини. Тепер Леонід Заковський своїм розпорядженням наче повертав Матвеева у чекістську молодість: він знову мав особисто вбивати людей.

Екстермінація

Соловецьких в'язнів етапували морем до Кемі, звідти залізницею перевезли до Медвежогорська, де розмістили у слідчому ізоляторі НКВС. Місця тут було замало, тому в'язнів доправляли поетапно. З ізолятора вони мали потрапити в урочище Сандармох, де і запланували страту.

У серпні 2009 року українська делегація, у складі якої був і я, побувала у Медвежогорську. Ми побачили моторошний сирій будинок Управління ББК, в якому тоді був (тепер – не знаю) музей, присвячений історії будівництва Біломорсько-Балтійського каналу та долям в'язнів. Стояв пам'ятник Сергію Кірову, жахливий і безглуздий зразок соцреалізму, точна копія кіровських пам'ятників-клонів, поставлених по всьому СРСР.

9 Ми побачили зда- лека ізолятор, де колись перебували згодом розстрі- ляні у Сандармосі. Підійти близь- ко і сфотографувати не дозволи- ли, оскільки ізолятор був діючим. Мені вдалося лише з вікна автобу- са зробити фото, найвиразніші де- талі якого – колючий дріт і паркан. Автобусом ми проїхали тим самим шляхом, яким Михайло Матвеев віз своїх жертв 1937-го. Я диви- ся у вікно і прагнув уявити, як усе було тоді.

Почали 27 жовтня. Тоді було знищено 208 осіб, і раптом – пе- рерва. Матвеев змушений був її зробити. Насамперед з огляду на те, що в'язні, яких відправили на розстріл, зрозуміли, куди їх везуть. Вони зробили відчайдушну спро- бу втекти. Їм вдалося розв'язати руки, вони кричали, намагаючись повернути увагу до того, що ко- їться. Кати ледве впоралися з тим, щоб повернути контроль над си- туацією. Ще дорогою вбили най- більш «буйних», а решту відвезли в урочище і планомірно постріляли, напрацювавши певний розстріль- ний алгоритм.

Про Матвеева я вже згадав. Назву імена інших учасників ак- ції, про яких у сучасних публікаціях майже не згадують. Це були чле- ни, як її називали, «ленінградської бригади»: Тимофій Чигінцев, Карп Ларіошин, Степан Васильєв, Сер- гій Дерев'яноко, Микола Кузнецов і Андрій Твердохлеб. Вони вико- нували обов'язки конвоїрів. Воді- ем вантажівки, якою доправляли людей до місця розстрілу, був Ми- кола Воскресенський. Було ще дві особи – водій легкового авто Іван Федотов і господарник Микола Єршов, який, за словами Матвее- ва, допомагав йому «приймати за списком заарештованих».

Зі згаданого неприємного і не- сподіваного для катів епізоду Мат- веев зробив висновки: тепер пе- ред виїздом до Медвежогорська в'язнів роздягали до спідньої бі- лизни, зв'язували їм руки, зати- кали роти кляпами, вантажили у кузов автомобіля, що відвозив їх до місця страти. Ставили на край- ями, постріли здійснювали в лоба.

1 листопада було розстріляно 210 осіб,

2 листопада – 180,
3 листопада – 265,
4 листопада – 248.

Стреляв Матвеев особисто, а допомагав йому помічник комен- данта УНКВС Ленінградської об- ласті Алафер. Матвеев розстрі- лював, як сказано в одному з до- кументів, «быстро, точно и толко- во». Із 1111 в'язнів, розстріляних у Сандармосі, з України походила 201 людина.

У кожній тюремній спра- ві є акти про виконання вироків в'язням за підписом Михайла Мат- веева. Це надруковане на машин- ці кліше з пропусками у певних рядках, куди додруковували прі- звище конкретного в'язня, номер відповідного протоколу і дату роз- стрілу. Кілька років тому ми під- готували науково-документаль- не видання «Остання адреса. Роз- стріли соловецьких в'язнів з Укра- їни у 1937 – 1938 роках». У ньому вміщено чимало таких актів.

10 листопада 1937 року Мат- веев підготував рапорт на ім'я за- ступника начальника Управління НКВС у Ленінградській області Во- лодимира Гаріна (Жебенюва). Він доповів, що із 1116 засуджених на смерть фактично було знище- но 1111 осіб. З решти п'яти в'язнів один помер ще на Соловках, а чо- тирьох направили: в Ленінград

Хроніки злочинів радянської влади проти українців: Соловецька екстермінація 1937

(Самійло Вишняк), Одесу (Юхим Лікворник), двох до Києва (Йосип Зозуляк, Борис Пєроцький).

Та на цьому розстріли не за- вершилися. Ще 509 соловецьких в'язнів, засуджених за протоко- лами № 134, 198, 199 засідання особливої трійки Управління НКВС Ленінградської області, були зни- щені у грудні 1937 і в січні 1938 року. Серед цих в'язнів також було чимало відомих українців, всього 58 осіб. Їх розстріляли у пустоті Койранкангас під Токсовом.

Серед розстріляних були пись- менники Василь Вражливий-Штанько і Гео Шкурпій, дипломат Микола Любченко, лікар Володи- мир Удовенко (був одним з фігу- рантів справи «Спілки визволен- ня України» і показового процесу у цій сфабрикованій справі у 1930 році).

Акти про виконання вироків цього разу підписані приятелем Михайла Матвеева – комендан- том УНКВС Ленінградської області Олександром Полікарповим.

І останню групу соловчан- в'язнів (198 осіб) за протоколом № 303 від 14 лютого 1938 року засі- дання особливої трійки Управлі- ння НКВС у Ленінградській області розстріляли просто на Соловках у районі Ісакова. Українська части- на цього списку налічує 21 особу. Підписав документи про розстріл заступник начальника 10-го відді- лу Головного управління держбез- пеки майор держбезпеки Мико- ла Антонов (справжнє ім'я – Лука Грицюк).

Пам'ятати!

Навряд чи потрібно пояснюва- ти, чому ми повинні пам'ятати не лише про жертв, а й про ініціато- рів і виконавців злочину. Почнімо з Миколи Єжова, який влаштував і «чистку» тюрюм у 1937-му, і тоді ж влітку ініціював масові опера- ції НКВС – все те, що Роберт Конк- вест назвав Великим терором. Результат відомий: лише у 1937 – 1938 роках в СРСР було заареш- товано 1 мільйон 575 тисяч 259 осіб, з них розстріляно 745 тисяч 220 осіб. Тож Сандармох для Єжова був лише малесеньким епізо- дом у його масштабній тероріаді.

Єжов дуже старався. Проте 25 листопада 1938 року його звіль- нили з посади наркома внутрішніх справ СРСР. А 10 квітня 1939-го заарештували. 6 лютого 1940-го за звинуваченнями в організації антирадянської змови, шпигун- стві на користь іноземних розві- док і підготовці терористичних ак- цій проти керівництва СРСР – роз- стріляли. У 1998 році військова колегія Верховного суду Росії за зверненням прийомної дочки Ми- коли Єжова переглянула постано- ву у його справі, однак у реабіліта- ції відмовила.

Після проведених ексекцій – «за успішну боротьбу з контрре- волюцією» – Михайла Матвеева нагородили цінним подарунком і орденом Червоної зірки. Тоді вла- штували гучне відзначення, під

Пам'ятник роботи скульптора Григорія Салтупа, встановлений у Сандармосі 1998 року. Металевий барельєф згодом зірвали вандалі

час якого Леонід Заковський пові- домив, що збирається на вищу по- саду до Москви.

Минув час. Падіння Єжова змі- нило ситуацію в НКВС. Новий нар- ком Лаврентій Берія поклав на нього провину за репресивні пе- регини. І Матвеева заарештува- ли за те, що він виконав незакон- ний, як з'ясувалось, наказ Заков- ського і знищив групу соловець- ких в'язнів. Матвеев одержав 10 років позбавлення волі. По етапу він прибув у Волзький концтабір неподалік від Рибінська. Однак си- діти йому довелося недовго: по- чалась війна і його звільнили. Він повернувся до Ленінграда, знову працював в Управлінні НКВС, де завідував внутрішньою тюрмою, пережив війну і помер аж 1971-го.

Тепер про Леоніда Заковсько- го. У січні 1938 року його призна- чили заступником наркома вну- трішніх справ. З'ясувати коло його службових обов'язків важко, але неспростовно, що це було індиві- дуальне призначення: Єжов до- ручав йому найважливіші та най- брудніші завдання. Наприклад, Єжов не наважувався заарешту- вати начальника 7-го іноземного відділу ГУДБ НКВС СРСР коміса- ра державної безпеки 2-го рангу Абрама Слуцького, оскільки побо- ювався, що більшість із закордон- ної агентури відмовиться поверта- тися після цього в СРСР.

Тоді він доручив начальнико- ві ГУДБ НКВС СРСР Михайлу Фри- новському вирішити це питання. 17 лютого 1938 року Фриновський запросив Слуцького до свого кабі-

нету на доповідь. Невдовзі туди завітав Заковський і сів поруч із доповідачем. Посеред доповіді Заковський несподівано накинув- ся на Слуцького та затис йому рота хустиною з хлороформом. Тут же з суміжної кімнати з'явився ще один співробітник зі шприцом та зро- бив жертві ін'єкцію отрути. Спів- робітників НКВС повідомили, що Слуцький перенервував під час доповіді, не витримало серце, а газета «Правда» надрукувала зво- рушливий некролог про вірного сина партії.

Однак репутація активного са- диста не врятувала Заковського від загибелі. 16 квітня 1938 року його усунули з усіх посад в НКВС. Через чотири дні призначили на- чальником будівництва Куйби- шевського гідровузла. Ще через дев'ять днів – заарештували. 29 серпня 1938 року Військова колегія Верховного суду СРСР засудила Заковського до страти – і вирок було виконано того самого дня. Були репресовані і його найближ- чі родичі.

Доля Олександра Полікарпо- ва склалася інакше: після арешту Матвеева він зрозумів, що на ньо- го чекає такий самий сценарій, на- писав передсмертний листа і за- стрелився. Микола Антонов (Лука Грицюк) 23 жовтня 1938 року був заарештований і 22 лютого 1939 року – розстріляний.

Тепер про начальника Соло- вецької тюрми Івана Апєтера і його заступника Петра Раєвсько- го. До слова, перший до свого при- значення на Соловки, у 1934 році,

був начальником Санаторно-ку- рортного відділу НКВС СРСР. 11 грудня 1937 року Апєтера заарештували, 26 грудня того само- го року звільнили з органів НКВС. За вироком Військової колегії Верховного суду СРСР, його роз- стріляли у Москві 22 серпня 1938 року, а поховали в одному з таєм- них могиляників НКВС.

Раєвського звільнили з по- сади начальника Соловецької в'язниці особливого призначення у жовтні 1938 року. З того часу він працював начальником Новочер- каської в'язниці НКВС. 10 листо- пада 1939 року його заарештува- ли і також невдовзі розстріляли.

Це пам'ять про катів. Не менш важлива пам'ять про Сандар- мох та наступні за ним злочини. У 1998 році у Сандармосі відкрили пам'ятник авторства петрозавод- ського скульптора Григорія Салту- па. Це гранітний камінь зі скульп- турним барельєфом та написом російською «Люди, не убивайте одне одного». Неподалік від ньо- го і проводять (чи проводили?) щорічні мітинги пам'яті в'язнів. Там 2009 року довелось висту- пати і мені. Металевий барельєф згодом вкрали, оскільки метал, навіть меморіальний, можна продати.

Напис залишився, а барельєф відновлений не був. Це добра ілю- страція посилення амнезії і яскра- ве свідчення реваншу тієї сили та ідеології, які спричинили масу сан- дармохів, породили матвеевих та інших садистів. Тепер в Росії 110 пам'ятників Сталіну. 95 із них встановлено за правління нового кремлівського диктатора Путіна.

Навесні 1937 року один із ув'язнених, Юрій Машкевич, ко- лишній бухгалтер із Вінниці, обго- ворював з кількома в'язнями пи- тання про загублений у таборі одяг бранців. Згідно з агентурним пові- домленням зі справи Машкеви- ча, він тоді сказав: «Все це – ніщо у порівнянні з тим, скільки людей було загублено табором, але ніхто про це не хоче чути. З часом на Со- ловки будуть значно більше приїз- дити, ніж навіть до Італії. Приїзди- тимуть для того, щоб подивитись на ті місця, де голі люди замерза- ли, а голодні вмирили».

Ці слова на тлі того, що відбу- вається в сучасній Росії, де йде ре- советизація і ресталінізація, ви- даються невдалим пророцтвом. Та я залишаюсь оптимістом. Якщо пам'ять про Соловки придушуть в Росії, вона не зітреться зі свідо- мості тих, для кого свобода і демо- кратія – не порожні слова. Ніколи не стерти її і для українців. Надви- сока ціна була заплачена за неза- лежність і право бути собою.

А тепер повернусь у 2009 рік. Тоді у Сандармосі, Кемі та на Со- ловецьких островах, у Левашов- ській пустоті під колишнім Ленін- градом ми не лише вшанували пам'ять жертв. Ми ще й разом із кінорежисеркою Іриною Шато- хіною знімали документальний фільм «Соловецький лабіринт». Під час зйомок в урочищі Сандармох на місцях розстрілів поставили кілька свічок. Дотепер пам'ятаю їхнє світло, їхнє дихання. З ними якось особливо відчутним був жах від місця, де лежать жертви, а серед них представники нашого Роз- стріляного відродження. Вічна їм пам'ять.

Юрій ШАПОВАЛ
Опубліковано у виданні
«Локальна історія»
Сайт «Аргумент»,
18.11.2024

Музей української діаспори в Києві отримав раритетні видання та архівні матеріали зі США

Це дарунок від Союзу Українок Америки. Серед них – примірники журналу «Веселка» (The rainbow. A children's magazine) – дитячого щомісячного часопису, що у 1954 – 1994 роках виходив як додаток до найстарішої української газети в Америці «Свобода».

Примірники за 1966 та 1967 роки знайомлять читачів серед іншого з віршем Олександра Олеся «Водяничок», казкою для старших дітей Ольги Мак «Як Олег Царгород здобував» (ілюстратор – український діаспорний художник Петро Андрусів), історичними казками Романа Завадовича «Богдан – козак-характерник» та «Гоца Драла». В обох останніх казках ілюстратором виступив ще один відомий український митець Петро Холодний.

Лекція Володимира Бірчака «Секс, шпигуни та інші секрети КГБ»

У Харкові 15 листопада відбулася лекція історика Володимира Бірчака «Секс, шпигуни та інші секрети КГБ». Крім лекції, у рамках циклу історичних лекцій «Як подолати Росію: спитай історика» пройшов перегляд документального фільму «Київські файли» (Нідерланди, 2023) спільно з DOCUDAYS UA.

У 2015 році серед інших деконунізаційних законів був прийнятий Закон України «Про доступ до архівів репресивних органів комуністичного тоталітарного режиму 1917 – 1991 років». Відтоді в Україні відкрився повний доступ до всіх документів від ЧК до КГБ, ознайо-

митися із якими можуть усі охочі громадяни України, іноземці чи особи без громадянства. Відкриті документи КГБ містять безліч звітів про спостереження за громадянами.

Українська дисидентка, нідерландський шпигун-аматор та французька туристка, яку 50 років тому зрадив «коханий», потрапляють в архів на справі, відкриті на них самих. Ці історії стали основою для документального фільму «Київські файли».

Історик Володимир Бірчак, який був історичним консультантом фільму, розповів, як документальна стрічка створювалася, як шукали і відбирали люд-

ські історії, що увійшли до нього, а також про те, як склалася доля його героїв. Крім того, присутні дізналися, у яких архівах шукати інформацію про репресованого родича та як написати заяву в архів, а також про те, як архіви змінили свою роботу у зв'язку із повномасштабним вторгненням РФ на територію України.

Володимир Бірчак – історик, редактор «Історичної правди», заступник директора Архіву СБУ (2014 – 2016), сержант бригади «Хартія».

Модератор зустрічі – **Вахтанг Кіпіані**, історик, співзасновник «Історичної правди», сержант бригади «Хартія».

На Прикарпатті створюють артрезиденцію Наталії Кобринської

До 170-річчя зачинательки феміністичного руху в Україні у Болехові на Франківщині відбудують зруйнований будинок Наталії Кобринської.

Про це повідомила Болехівська міська рада.

Проект під робочою назвою «Дім Кобринської» започаткували представниці феміністичного видавництва Creative Women Publishing.

У Болехові на вулиці Зеленої Наталія Кобринська жила у 1907 – 1920 роках, проводила там просвітницькі та феміністичні зустрічі з жінками. Її будинок радянська влада зрівняла з землею грейдером і на-

віль вирубала всі дерева в саду.

«Нині це важлива місія спільнотворення унікального місця жіночої сили, творчого натхнення, неперервної традиції поколінь. Це, врешті, виконання заповіту великої Наталії Кобринської – пожертвувати власний будинок «наслідницям свого духа». Це також і про доторки до сокровенного, про колективну пам'ять, яка екзистенційно скріплює покоління й береже націю від забуття», зазначила дослідниця жіночої історії Алла Швець.

Ініціатори створення артрезиденції також мають намір перевидати жіночий альманах «Перший вінок» разом зі збіркою есеїв «Ті, що творили «Перший вінок», що знайомлять із життям, творчістю та історичним контекстом 17 авторок альманаху, об'єднаних Кобринською у 1887 році.

Наталія Кобринська (Озаркевич) – українська письменниця, засновниця організованого фемінізму в Україні. Створила першу феміністичну організацію «Товариство руських жінок», видала перший альманах на теми рівності («Перший вінок», 1887 рік). Померла 22 січня 1920 року в Болехові від тифу, похована на місцевому кладовищі.

Правозахисниця Ольга Гейко отримала «Нагороду Пам'яті народів»

Учасниця Української Гельсінської групи та ініціаторка створення Українського культурологічного клубу Ольга Гейко стала лауреаткою «Нагороди Пам'яті народів», якою щорічно відзначають борців із тоталітаризмом.

Свою правозахисну діяльність Ольга Гейко почала в Українській Гельсінській групі. Приєднавшись до кампанії зі захисту організаторів групи Миколи Матусевича і Мирослава Мариновича, Ольга Гейко писала заяви та скарги у прокуратуру і КДБ,

зустрічалась із московськими правозахисниками Петром Григоренком та Тетяною Великовою, регулярно передавала інформацію про хід справи на Захід.

Через цю діяльність та після відмови від радянського громадянства 12 березня 1980 року правозахисницю заарештували. Ольга Гейко відбула ув'язнення у таборах 6 років, повернулася до Києва навесні 1986-го.

Разом із колишніми політ'язнями Сергієм Набокою, Леонідом Мілявським, Ларисою Лохвицькою та Інною Черняською в період Перебудови організувала масовий просвітницький захід, на якому розповіли про реальне становище української культури. Так, у серпні 1987 року виник Український культурологічний клуб – перша незалежна громадська організація в радянській Україні, першим публічним виходом якого стала акція до другий роковин Чорнобильської трагедії.

«Нагорода Пам'яті народів» – проект чеської громадської організації Post Bellum у співпраці з суспільними мовниками Чехії, Словаччини та України. Щорічно її присуджують учасникам та учасницям усної історичної проекту «Пам'ять народів» (Memory of Nations), який збирає свідчення очевидців визначних історичних подій. Серед них – ветерани війни, дисиденти, учасники руху опору, жертви Голокосту, переслідувані письменники, підпільники, скаути та віряни.

Ольга Гейко стала першою жінкою лауреаткою премії від України. Українці третій рік поспіль отримують цю нагороду. У 2022 році лауреатом став громадський діяч, член-засновник Української Гельсінської групи, дисидент і політ'язень часів СРСР Мирослав Маринович. У 2023 році – український священник, капелан, кавалер ордену «За заслуги» III ступеня Василь Вирозуб.

Палац Терещенків XIX століття на Житомирщині повернули державі

Палац у смт Червоному, що перебував у власності Житомирської єпархії Української православної церкви Московського патріархату, передали через суд державі.

Про це повідомила Житомирська обласна прокуратура. «У Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно зареєстровано право власності держави на комплекс будівель орієнтовною вартістю 148 млн грн в особі Міністерства освіти та науки України», йдеться у повідомленні.

Комплекс охоплює палац XIX століття, будівлі, де розміщалися авіамайстерня, стайні, а також інші господарські приміщення загальною площею понад 4,4 тисячі м².

Усі споруди, що є культурною спадщиною краю, передали на баланс Коростишівського професійного аграрного ліцею.

Неоготичний палац у селищі Червоне збудували на замовлення польського шляхтича Адольфа Грохольського. Після його смерті палац викупили підприємці Терещенки. У селищі працював їхній цукровий завод та авіазавод, де конструювали власні літаки. Після Жовтневого перевороту в будівлі знаходився притулок для безпритульних дітей. До кінця XX століття тут містилося профтехучилище.

Через кілька років після здобуття Україною незалежності колишній палац було передано жіночому монастирю Святого Різдва Христового УПЦ МП.

У музеях Ватикану з'явилося вісім аудіогідів українською мовою

Про це повідомила дружина президента України Олена Зеленська. «Унікальна подія: даємо старт одночасно 8 українським аудіогідам! Таке в межах мого проекту з українізації провідних пам'яток світу, який охопив уже 93 об'єкти в 50 країнах, дійсно вперше і стається в особливому місці – у музеях Ватикану, в одній із найбільших мистецьких колекцій світу, яку збирали упродовж століть понтифіки».

Це 8 екскурсійних маршрутів і 19 годин аудіотексту. Озвучили його українські артисти, до озвучування долучився й посол України у Ватикані Андрій Юраш.

Робота з озвучування була непростю: її доводилося переривати через повітряні тривоги та знеструлення в Києві.

«Між розповідями про вічні цінності, про художників і мистецтво артистам та звуковикам доводилося бігти в бомбосховища. Страшний контраст, у якому зараз живе Україна. Але ми втілюємо та продовжуємо цей проект для наших співвітчизників, які опинилися за кордоном на непростому шляху, і для самої нашої мови, бо вона має право звучати й бути почутою», зазначила Зеленська.

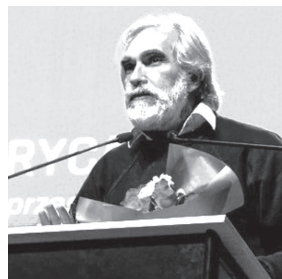
Ярослав Грицак став лауреатом польської премії Тішнера

Премію Ярослав Грицак отримав за книгу «Україна. Вирватися з минулого» про історію України від хрещення Київської Русі до повномасштабного російського вторгнення 2022 року.

Професор Українського католицького університету історик став цьогорічним лауреатом премії польської фундації о. Юзефа Тішнера та краківського католицького видавництва «Знак» у категорії – видання, які продовжують тему Тішнера «Мислення згідно з цінностями».

Урочисте нагородження відбулося 21 листопада у Польщі.

«Якби я міг би мріяти про якусь нагороду, то премія Тішнера була би на першому місці. Я був завжди захоплений його постаттю і

його філософією, а також гумором. Маю надію, що середовище УКУ виховає колись людину такого масштабу і впливу», каже Ярослав Грицак.

Премія передбачає фінансову винагороду у сумі 50 тис. злотих. Усі гроші Ярослав Грицак переказав благодійному фонду компетентної допомоги українській армії «Повернісь живим».

Юзеф Станіслав Тішнер – польський католицький священник та філософ. Кавалер вищої нагороди Польщі – Ордену білого орла. Друг і однодумець святого Івана-Павла II, знакова постать в антикомуністичному польському русі «Солідарність». Капелан профспілки і творець теології праці. З 2001 присуджують нагороду його імені.

На Сумщині правоохоронці викрили «чорного» археолога

«Любитель старовини» без жодних дозволів вів розкопки, виявляючи рідкісні пам'ятки, які є частиною національної культурної спадщини.

Про це повідомили у Поліції Сумської області.

До поліції надійшла оперативна інформація про те, що невідома особа, на одній з інтернет-платформ здійснює незаконний продаж історичних цінностей.

Під час санкціонованого обшуку за місцем мешкання чоловіка, працівники поліції виявили артефакти, що охоплюють широкий історичний період – від раннього залізного віку (IX – VIII століття до н.е.) до початку XX століття.

Металевий зігнутий меч із зооморфним руків'ям у виді «Грифон», фрагменти прикрас, які відносяться до зарубинецької археологічної культури, бронзові наконечники стріл залізного віку, прикраси, аксесуари, предмети побуту різних періодів – все це було направлено на експертне дослідження. Після чого історичні цінності будуть направлені до Національного музею історії України.

За даним фактом у поліції відкрили провадження за ч.1 статті 193 Кримінального Кодексу України «Незаконне привласнення особою знайденого чи такого, що випадково опинилося у неї, чужого майна або скарбу, які мають особливу історичну, наукову, художню чи культурну цінність».

Чернігівський літературно-меморіальний музей-заповідник Михайла Коцюбинського

Реставратори відроджують наші скарби

Під час облоги та обстрілів Чернігова навесні 2022 року пошкоджені зазнала садиба М. Коцюбинського. Уламки рашистських мін лишили свої сліди на роялі та шафі у робочому кабінеті письменника. Та щойно область було звільнено і встановилася стабільна безпекова ситуація, як музей відновив свою роботу і до нього завітали колеги з Національного науково-дослідного реставраційного центру України для надання консультацій та огляду експонатів, що потребували першочергових реставраційно-консерваційних заходів.

Протягом 2022 – 2024 років фахівці центру надавали численні рекомендації щодо збереження та забезпечення експонатів, оглянули і відреставрували десятки музейних предметів з колекції музею-заповідника.

Портрет Коцюбинського повернувся до Чернігова. 20 листопада в музеї-заповіднику Михайла Коцюбинського відбулася зустріч із реставраторами названого Центру. Захід розпочався зі вступного привітання директора музею-заповідника Дмитра Мельниченка. Потім заступниця директора з наукової роботи Наталія Коцюбинська розповіла про співпрацю Центру з музеєм. Саме завдяки копійчій праці реставраторів цього центру вдалося повністю відновити всі експонати, пошкоджені під час обстрілів і бомбардувань.

Нині гості музею можуть побачити і ідеально відполірований та налаштований рояль, який уже звучав після своєї реставрації, і дерев'яні шафи, в яких Михайло Михайлович зберігав свою бібліотеку.

Чимало про роботу Центру розповіла гостям його директорка Світлана Стрельникова. Вона запрошувала до виступу своїх колег – реставраторів, які безпосеред-

ньо займалися відновленням чернігівських експонатів.

Своїми враженнями від співпраці з ними поділилася головний зберігач фондів музею Катерина Федько. Візит спеціалістів Центру був не з порожніми руками. Вони привезли до Чернігова відреставровані полотна: Жук М. І., «Портрет Михайла Коцюбинського»; Нарбут Д.Г., Ескіз декорації до постановки «Тіні забутих предків» на сцені Івано-Франківського та Коломийського театрів, які є частиною фондової колекції музею.

І до цього спеціалісти Центру неодноразово бували в музеї-заповіднику та вже встигли відреставрувати багато різних експонатів: полотна – Бутник С. Д., «Коцюбинський слухає лірника»; Митькевич Л. І., «Натюрморт»; Бурачек М. Г., «Липи біля будинку батьків М. Коцюбинського» і «Яблуня біля будинку М. Коцюбинського у Вінниці» та інші.

Окрім цього, раніше було відреставровано і багато особистих речей Михайла Коцюбинського, зокрема його палицю-

стілець, краватку, молдавську баклажку для вина, вазочку для квітів, оздоблену декоративним рельєфом з фігурками янголяток, глиняну попільничку, керамічну чарочку для яйця та багато іншого.

Кожен із цих експонатів має свою, більш ніж сторічну, історію – як він з'явився у Михайла Коцюбинського або в колекції музею, як зберігався чи експонувався, яких пошкоджень зазнав, зокрема і під час повномасштабного вторгнення, та як був відреставрований.

Музей-заповідник щиро дякує колективу Національного науково-дослідного реставраційного центру України за неоціненну поміч у відновленні нашої колекції. Над реставрацією експонатів працювали: Мінжуліна Т. В., Єлісеєва І. Г., Бухаріна М. М., Закусило О. М., Бублик Д., Орехова Н. Б., Черниченко А. А., Рода В. І., Грабовець В. Ю., Гайчук Т. С., Стрельцова А. Е., Бондар О. П., Папушенко В. М., Черкас А. Ю., Комиз А., Недашківська А., і Миронюк К. Фотодокументував реставраційні роботи Солдатенко О.

Благодійний майстер-клас

В музеї-заповіднику 18 листопада відбувся благодійний майстер-клас із плетіння різдвяного вінка для жінок, чії сини загинули у боротьбі за незалежність України. Їх об'єднала Громадська організація «Єдина родина Чернігівщини».

Майстер-клас провели майстриня Олена Кирієнко та чернігівська журналістка Тетяна Миргородська. Вони ж попиклувалися і про матеріали. В процесі створення різдвяного вінка учасниці багато дізналися і про його символіку.

Учасниці майстер-класу з великим трепетом та ніжністю збирали всі деталі різдвяного вінка. Адже ці вінки прикрасять останнє місце спочинку їхніх найрідніших – свої вроботи учасниці майстер-класу віднесуть на могили загиблих синів.

Якщо ви теж маєте бажання взяти участь у майстер-класі зі створення святкової прикраси чи оберегу, завітавши до «Майстерні гарного настрою» музею Коцюбинського, телефонуйте за ном. (097) 465-70-91, аби домовитися про дату, час та вартість майстер-класу.

Всеукраїнський рекорд

В архіві музею-заповідника зберігся історичний документ – протокол засідання Міністерства культури УРСР від 4 лютого 1977 року. В ньому було зазначено: «Головним завданням у створенні художнього образу музею М. М. Коцюбинського є побудова літературної експозиції, домінуююю якої буде декоративне різьблене дерево, що проходить через три поверхи будинку і в художніх образах розкриває народні джерела творчості М. М. Коцюбинського, висловлені П.Г.Тичиною: «Михайло Коцюбинський напоєний соками багатющої землі свої і через це він став безсмертним...».

Талановитий художник-монументаліст Іван-Валентин Задорожник і його молодший колега Борис Плаксієв 1983 року проілюстрували творчість М. Коцюбинського через виразну художню форму монументального різьблення. Українські типи дорослих і дітей, квіткові й рослинні композиції, особливості монтажу у вигляді зрубу міцної споруди митці

органічно поєднали в цілісний образ «Дерева життя», подаючи оригінальне бачення творчості письменника.

Вирізнана із соснової деревини і оброблена вишневим клеєм, унікальна художньо-просторова композиція – це чотиригранна колона, заввишки 10,5 м, що проходить крізь три поверхи будівлі літературної експозиції музею. На гранях колони – художні образи з творів Михайла Коцюбинського. Ширина кожної грані – 2 м.

18 травня 2017 року, в Міжнародний день музеїв, до музею-заповідника М. М. Коцюбинського із почесною місією завітали голова наглядної ради національного проекту «Книга рекордів України» Олег Іваненко і засновник цього проекту Ігор Підчійбі. У присутності працівників і численних гостей закладу в категорії «Вперше, розміри» було урочисто зареєстровано найбільшу в світі монументально-просторову композицію з дерева, присвячену творчості Михайла Коцюбинського.

Як музейники відзначали своє свято

З ім'ям Феодосія Лук'яновича Сендюка пов'язаний десятилітній період розвитку Чернігівського літературно-меморіального музею-заповідника Михайла Коцюбинського (1978 – 1988 роки). Досвідчений український журналіст і організатор видавничої справи, колишній головний редактор обласної газети «Деснянська правда» очолив колектив нашого музею після смерті Ірини Михайлівни Коцюбинської. Перед науковцями тоді стояло нелегке завдання оформлення сучасної літературної експозиції у новозбудованому триповерховому приміщенні і завершення меморіалізації будинку М. М. Коцюбинського.

У вересні 1983 року було урочисто відкрито нову літературну експозицію, першими відвідувачами якої стали делегати IX Міжнародного з'їзду славістів. Тоді ж було розширено меморіальну експозицію. До неї увійшли ще дві кімнати, де мешкали доньки письменника і його сестра Лідія, мати Гликерія Максимівна і наймолодший син Роман, а також кухня.

За створення нової експозиції колектив музею здобув заслужену нагороду – Почесну грамоту Президії Верховної Ради УРСР.

Щорічно, починаючи з 1977 року, 18 травня відзначається Міжнародний день музеїв. Музей-

ники особливо активно знайомлять відвідувачів зі своїми скарбами.

Ця світлина з фондів музею зафіксувала його працівників у день свого професійного свята 18 травня 1981 року.

Перший ряд: Єлизавета Лучко, Ольга Ермоленко, колишні працівниці музею пенсіонерки Галина Зубко і Наталія Тихомолова, Людмила Зеленьська.

Другий ряд: Феодосій Сендюк, Лілія Дробовенко, Тетяна Проніна, Галина Степанець, Ніна Закрой.

Третій ряд: Юрій Оуд, Лілія Корчевська, Петро Кучура, Катерина Рисак.

Сосницький літературно-меморіальний музей О. П. Довженка

Наш гість Олександр Волощук

«Про Південну Америку багато написано, але не багатом посміхнулося щастя відвідати цей далекий материк. Мені ж доля зробила такий подарунок у 2018 році, коли упродовж 9 місяців я мандрував його шляхами і стежками. Й хоча відтоді минуло 6 років, і були наступні мандрівки, й навіть взяти до рук зброю і повоювати мені довелося, але дуже часто в думках і снах повертався я в ті незвичайні місця, оживлюючи в пам'яті моменти, які навряд чи коли в житті повторяться. Мертве місто Епекуен, катастрофічні аргентинські повені, бразильські водоспади, індіанське свято в Болівійських Андах, пустеля Атакама, зустріч у Сантьяго зі старим другом, з яким не бачились чверть століття. І ще багато чого цікавого й незабутнього»...

Так починається книга «Під сузір'ям Південного Хреста»

чернігівського мандрівника, письменника, воїна і журналіста Олександра Волощука. І так волемо почати ми, аби розповісти вам про неймовірну подорож, яку здійснили разом з гостем. У музейному кінозалі нещодавно панувала атмосфера далеких подорожей, екзотичних краєвидів, темничих доріг і привітних людей, яких багато в кожній куточку цієї планети і з якими в подорожах перетинався мандрівник.

Олександр – вільний мандрівник, який не шукає легкого і лінивого відпочинку, де все ол-інклюзів. Він мандрує з рюкзаком і палаткою за плечима, іноді пішим ходом, іноді автостопом, зазираючи в паперові карти, куплені або роздруковані з інтернету.

Він відвідав 60 країн світу, якби не війна, до якої теж долучився (захищав Чернігів, потім охороняв чернігівське прикордоння, потім були Донбас, Авдіївський напрямок) – країн було б уже 70.

Ця розповідь мандрівника торкалася Південної Америки – тих країн, які знаходяться на 37-й паралелі і які з великою майстерністю і пейзажністю описані Жулем Верном у романі «Діти капітана Гранта». Фільм за мотивами роману був знятий Одеською кіностудією у 1985 році і заховав навечно багатьох допитлих підлітків у мрію про подорожі. У 14 років прочитав книгу і Олександр, тоді ж почав мріяти про дивовижні далекі країни. А вже в дорослому віці, коли за спиною було немало відвіданих країв, вирішив повторити шлях героїв Жуля Верна, розбивши власне проходження на 2 частини – аргентинську і чилійську. Аргентинська частина виявилася для мандрівника малоцікавою – пам'яті, багато сонця, мало води, безкінечні сотні кілометрів, які долав пішки або автостопом. Чилійський відрізок був цікавішим – вулкани, озера, мальовничі пейзажі і немало небезпеки, з якою зустрівся в дорогах...

Для себе Олександр зауважив, що якби Жуль Верн побував там, де відбулися події його роману (а відомо ж, що письменник писав книгу на замовлення Географічного товариства, яке турбувало, що діти погано знають географію), книга була би ще в рази цікавішою.

Аргентина, Чилі, Бразилія, Парагвай, Болівія, Перу; озеро Тітікака, Магелланова протока, плато Альтиплано, Гран-Чако, Болівійські Анди, Чилійська Патагонія... Ці країни і місця, навіть від назв яких перехоплює подих, відвідав мандрівник за 9 місяців у 2018 році і згодом все це виклав у згаданій вище книзі, яку можна придбати у автора. Книга написана легкою і приємною мовою, захоплює з перших сторінок.

В дорогах мандрівник також перетворюється в журналіста і одним із своїх завдань бачить знаходити українські громади в тих країнах, де буває, і інтерв'ювати українців або ж їх нащадків. Результатом одного з таких досліджень став історичний роман «Парагвайське щастя», написаний на основі реальних подій, які відбулися в 30-х роках ХХ ст, коли більше 2 тисяч переважно волинян відважились назавжди виїхати до Парагваю.

Усю цю багату на історії і пригоди зустріч, Олександр потім доповнив фоторепортажем з безлічі цікавих місць, де побував.

Три години пролетіли на одному подиху, присутні засипали Олександра питаннями. Домовились зустрітись знову вже в теплу пору.

Гостя представляє директорка Музею Ольга Ярмуш.

Батурин — гетьманська столиця

Декоративна кахля з гербом гетьмана Івана Мазепи

Уважність до деталей та вміння «розгадувати» історію через археологічні артефакти дозволяють нам робити цікаві відкриття про минуле Батурина.

Одним з таких артефактів є декоративна кахля з гербом гетьмана Івана Мазепи із зібрання Національного заповідника «Гетьманська столиця». Цей предмет є не лише зразком декоративної кераміки доби бароко, а й розкриває нам епоху гетьмана Мазепи та його внесок у розвиток культури та архітектури Української козацької держави.

У часи гетьманування І. Мазепи в Батурині особливого розвитку набув різновид гончарства – кахлярство. Підтвердженням цього є унікальна колекція кахлів, що була зібрана під час багаторічних археологічних досліджень в Батурині і налічує понад 8 тисяч фрагментів та цілих виробів із зображеннями янголів, геральдичними символами, літерами, зооморфними зображеннями, рослинними та геометричними орнаментами тощо.

У цьому зібранні поважне місце займає кахля з гербом І. Мазепи. Вона була виявлена у вигляді фрагментів у 2009, 2010 та 2015 рр. за 36 м від залишків палацу гетьмана, в котловані великої споруди, «покоєвої хати» (флігеля) на території його заміської резиденції на Гончарівці. Ця кахля стала першою в Батурині знахідкою із зображенням герба І. Мазепи на кераміці.

Значні розміри цієї знахідки дозволяють припустити, що вона була прикрасою фасаду палацу І. Мазепи. Її лицьова сто-

Кяхля з гербом гетьмана І. Мазепи після реконструкції

рона прикрашена рослинно-геральдичним орнаментом. У центрі – геральдична фігура з перехрещених балок з півмісяцем і зіркою – центральний елемент герба гетьмана «Курч». У її верхній частині – круглий лавровий вінок із розміщеною в центрі літерою «І», тобто «Іван». Нижче розміщуються літери «М» та «Г», тобто «Мазепа» «Гетьман». Ще нижче – «В» та «Ц», «Войска» «Царського», а під нижньою перехрестиною герба – «П», «В» та «З», що є початковими літерами слів «Пресвітлого» «Велічества» «Запорожського».

По периметру кахлі герб оточують завитки у формі розгалужених, вигнутих

пагонів з листям. Виходячи з-під герба, вони простягаються вгору і сплітаються над вінком з літерою «І».

Як припускають дослідники батуринських кахлів Лариса Виногородська та Юрій Ситий, такі вироби виготовляли кращі гончарі Гетьманщини, яких І. Мазепа запрошував для оздоблення будівель його батуринських резиденцій.

Укріплена заміська резиденція гетьмана, яка знаходилася в 2 км від Батуринської фортеці, була першою садибою такого типу на Лівобережжі. Садиба площею 9 га була збудована в останньому десятилітті XVII ст. у стилі центральноєвропейського бароко з характерним декором.

Кімнати житлово-представницької будівлі гетьманського палацу мали високі склепінчасті стелі й викладені керамічними плитками підлоги, їх прикрашали та обігрівали кольорові кахляні печі, виготовлені по індивідуальному замовленню. Тут гетьман приймав послів, почесних гостей та козацьку старшину, справляв урочистості заходи та банкету. Але не довго. На початку листопада 1708 р. московське військо пограбувало та зруйнувало Батурин разом з заміською резиденцією на Гончарівці.

З метою повної реконструкції кахлі з гербом І. Мазепи, художник-реставратор заповідника «Гетьманська столиця» Наталія Кривуля, використовуючи оригінальні фрагменти кахлі, здійснила її реконструкцію

Максим НЕСКУБА, Каріна СОЛДАТОВА

Повідомляє Національний заповідник «Гетьманська столиця»

Вшанували пам'ять жертв Батуринської трагедії

В День пам'яті Батурина, 13 листопада. Національний заповідник «Гетьманська столиця» та громадськість міста вшанували пам'ять героїчних оборонців Батурина та мирних його мешканців, які віддали свої життя за право на самовизначення нашої держави в 1708 році.

Меморіальний захід розпочався панахидою за тисячами небесних воїнів і мирних мешканців міста, яку відслужив настоятель Свято-Покровської церкви м. Батурина, митрофорний протоієрей отець Роман. Проникливо та промовисто про страшні події Батуринської трагедії 1708р. всім присутнім нагадала Ольга Банитюк рядками з поеми «Мазепа», авторства Галини Запорожченко. На знак вшанування пам'яті кожного, хто поклав своє життя за Незалежність України, відбулось покладання квітів до Пам'ятника жертвам Батуринської трагедії 1708 року.

Батурин сьогодні – це символ нашої сили, яка здатна подолати найжорстокіші випробування, найпотужніших ворогів і, як птах Фенікс, відродитися!

В Чехії прем'єра фільму про Розумовських

Історики заповідника на чолі з генеральним директором Тетяною Кербут взяли участь у прем'єрі фільму «Розумовські з Вікштейна. Одиссея еміграції» у місті Опава, Чеська Республіка.

Фільм, який спочатку задумувався як історія родини Розумовських кінця XIX – початку XX ст., що залишила вагомий слід у культурному, громадському та суспільному житті Чехії, у результаті співпраці між нами, істориками Сілезького музею та працівниками Оповської культурної організації став фільмом про нащадків гетьмана України!

У ході співпраці та підготовки фільму з'ясувалося, що мешканці Оповщини не пов'язують Каміла Розумовського з Україною і вважають, що він має чеське коріння. Історики заповідника Альона Грабовець та Анастасія Нікітіна використали унікальну можливість і розкрили у фільмі українське походження родини, особистість гетьмана Кирила Розумовського та історію палацу гетьмана Кирила Розумовського в Батурині. У фільмі використано історичний та ілюстративний матеріал із колекції заповідника «Гетьманська столиця».

У продовження розкриття і популяризації історичних взаємозв'язків України та Чехії через родину Розумовських разом з чеськими колегами ми обговорили спільний виставковий проєкт.

Дякуємо керівництву та колективу Slezské zemské muzeum та OKO - Opavská kulturní organizace за співпрацю.

Книга про творчість Георгія Нарбута

Бібліотека заповідника «Гетьманська столиця» поповнилась книгою «НАРБУТ. Студії. Спогади. Листи. (Реконструкція знищеного 1933 року «Нарбутівського Збірника»)».

НАРБУТ

Історія видання цієї монографії тривала сто років. Задум книги, присвяченої творчості Георгія Нарбута (1886 – 1920), виник ще за життя цього геніального графіка. Але побачити його митцю не судилося – він помер у віці 34 років. У 1920-х роках було створено комітет з підготовки «Нарбутівського Збірника» під керівництвом Федора Ернста. До його підготовки залучили кращих мистецтвознавців. Але через брак коштів та комуністичну цензуру книгу видали лише в 1933 р. Але відразу, прямо з друкарні, було вилучено увесь наклад книги, тому що більшість авторів вже були репресовані.

У 2020 р. з ініціативи доктора історичних наук Сергія Білокона «Нарбутівський Збірник» був виданий за двома збереженими фрагментами оригіналу, доповнений спогадами друзів і колег, у тому числі Василя Кричевського, Миколи Зерова, автобіографічними уривками, статтями мистецтвознавців середини XX ст., листами тощо. Серед авторів – Федір Ернст, Стефан Таранушенко, Еріх Голлербах, Володимир Січинський. Оригінальна обкладинка видання 1933 р. не збереглася, тож команда проєкту розробила 500 варіантів обкладинок, згенерувавши композиції з робіт Георгія Нарбута, що вміщені у книжці. Збірка містить близько 300 ілюстрацій.

Це вагомий подарунок бібліотеці заповідника історик, один з її редакторів Богдан Завітій. Щиро дякуємо пану Богдану за безцінний подарунок.

До уваги відвідувачів!

Музеї Заповідника працюють з 8:00 до 17:00 (наси до 16:30), без обідньої перерви та вихідних.

На вебсайті заповідника діє онлайн-сервіс продажу квитків та друкованої продукції <https://baturin-capital.gov.ua/>

Завжди раді зустрічати вас у гетьманській столиці України! Додаткова інформація вас у телефонами: 067- 54-29-705, 066-49-176-19.

Від покоління до покоління

Ткацтво – одна з найдавніших галузей світової та української національної культури, що має вікову історію. У середні віки тканини виготовляли на саморобному верстаті в основному з льону, конопель та вовни. Найпоширенішими техніками ткацтва були човникова та перебірна. Протягом століть удосконалювалися технічні прийоми створення тканин, збагачувались їх орнаментальні та колористичні рішення. Для ткачих виробів стали властиві як смугасті композиції так і складні, з допомогою візерунків: ромбів, зірок, стилізованих зображень птахів, вазонів, архітектурних споруд тощо.

З кінця XIX – початку XX століття у зв'язку з поширенням машинного текстильного виробництва народне ручне ткацтво почало занепадати. Відродження його на базі народних традицій розпочалося у 30-х роках XX століття. Особливого розвитку воно набуло в традиційних осередках народного ткацтва, де секрети ткацької майстерності передавалися у родині від покоління до покоління.

У галузі художнього ткацтва в Україні працювало багато талановитих майстрів та художників. Серед них високими художніми якостями та

технічною досконалістю відзначаються твори видатного майстра ткацтва Сергія Нечипоренка. Народився він на Чернігівщині в 1922 році, в селі Пролетарське (нині – Поліське Новгород-Сіверського району). З дитинства мати і бабуся прищепили хлопчику любов до ткацтва, познайомили майбутнього художника з місцевими техніками ткацтва та навчили працювати за верстатом. Після 7 класів сільської школи навчався у Кролевецькому художньо-промисловому технікумі. Закінчив навчання та отримав диплом художника-технолога декоративних тканин у червні 1941 року. Під час Другої світової війни був учасником бойових дій. Після демобілізації, поєднуючи викладацьку і творчу діяльність, жив та працював у Києві. Вагомий внесок Сергій Нечипоренко зробив в одну із галузей декоративно-прикладного мистецтва – художній текстиль. Пішов із життя український митець 5 грудня 2014 року.

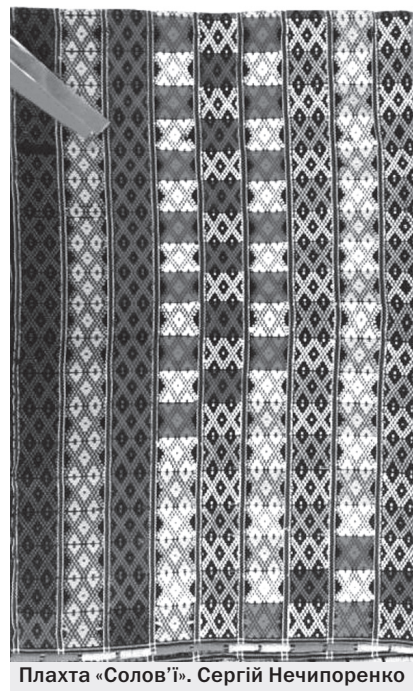
Творення декоративної тканини було справою життя Сергія Нечипорен-

ка. Художник працював над поперечно-смугастими, плхтовими, перебірними, сіро-білими та стрічковими тканинами. Нове слово сказав у традиційному плхтовому ткацті. Розуміючи, що плхта – поясний жіночий одяг – вийшла із вжитку і використовувалася лише для сцени, він шукав нових варіантів, черпаючи їх з багатой спадщини плхтового орнаменту. Художник запропонував сполучати в цих тканинах бавовняну нитку з віскозою. За композицією і кольоровою гамою візерунки на плхтовій тканині досить різноманітні, але орнамент завжди строго геометричний. Кожна клітинка може мати свій геометричний малюнок (фрагмент) з оригінальною народною назвою, наприклад, «жоржина», «зірочки», «луска», «шашечки», «сливки», «рачки», «гречка» тощо. Застосовуючи у плхтових малюнках змішані техніки, перебірну й човникову, Сергій Нечипоренко, розробив нові орнаментальні мотиви. Він створив чимало унікальних плхтових тканин, що використовувались не лише для пошиття святкового одягу, а й для оформлення інтер'єрів (оббиття меблів, занавіски на вікна, накидки на ліжка, скатертини, наволочки).

У фондівій колекції заповідника зберігаються як авторські роботи Сергія Нечипоренка, так і предмети побуту з його батьківської хати, що були власноруч виготовлені членами родини Нечипоренків. Серед цих музейних предметів окремої уваги заслуговують дві плхти з поетичною назвою «Солов'ї». Одна з них кін. XIX – поч. XX століття виткана бабусею Сергія Григоровича Марією Крисантівною Невструй-Книшик (1865 – 1952). Її роботи у родині завжди цінувалися і зберігалися, адже вони поєднували між собою не одне покоління.

Плхтова тканина по зовнішньому вигляду складається з кольорових клітинок (карт), що розміщені на тканині у шаховому порядку та відокремлені одна від одної смужками, які й визначають регулярність композиції. Цю плхту можна вважати справжнім витвором мистецтва, художнє рішення тканини характеризується чіткістю геометричної побудови і зв'язком її елементів між собою, що говорить про майстерність жінки в родині Нечипоренків.

Друга плхта 2001 року авторства самого Сергія Нечипоренка відзнача-

Плхта «Солов'ї». Сергій Нечипоренко

ється естетичною та функціональною довершеністю. Зшита вона з двох прямокутних полотнищ, на яких відтворено подібний орнамент і колористику плхти, витканой бабусею митця. У пояс втягнуто три атласні стрічки червоного, фіолетового й жовтогарячого кольорів. Обидві плхти виткані вручну з вовняних та бавовняних ниток чорного, коричневого, бордового, білого та гірчичного кольорів. В клітинках використані мотиви «солов'ї» та «солов'їні очі». Тканина виконана як двостороння: лицева і виворотна сторони читаються як «позитив» і «негатив». Відповідність цих плхт – результат мистецького досвіду, що передався від покоління до покоління.

Сергій Григорович створив свій власний стиль у галузі художнього текстилю та дбайливо, з любов'ю, зумів передати кращі досягнення своїх попередників і доводячи їх до досконалості.

Людмила БіЛОУС

Автори публікацій – наукові співробітники Національного історико-культурного заповідника «Гетьманська столиця»

«Чернігівський beau monde, або Записки бібліографа»

Продовжуємо публікацію розділів з цієї книги чернігівської краєзнавиці Людмили Студьонової. Книга вийшла в Чернігові у 2016 році у видавництві «Десна Поліграф», як видання Департаменту інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю Чернігівської обласної державної адміністрації

Попередні публікації з книги – в номерах 253, 255, 260, 266, 271, 275, 277 нашої газети.

Софія Русова і громадська бібліотека

5 липня 1876 року посаду статистика в Чернігівському статистичному бюро губерньського земства обійняв Олександр Олександрович Русов. Пізніше до нього з Києва приїхала дружина Софія, батько якої Федір Ліндфорс служив у Чернігівському земстві.

Земці любили збиратися на квартирі Русових.

Коли Олександр Олександрович повертався з поїздок по губернії, їхня оселя перетворювалась на гамірне товариство. Приходили статистики, обмінювались враженнями від поїздок повітами Чернігівщини. «Часто збиралась у нас і молодь, – згадувала Софія Федорівна, – співали хором, підготовляли українські концерти. Тоді Олександр завжди співав з моїм супроводом на фортеп'яні».

У Чернігові Русовій заборонили керувати дитячим садком, не прийняли і на посаду народної вчительки. Хоча в Києві разом із сестрою Марією вела перший дитячий садок і позашкільну освіту для дорослих. Річ у тім, що Софія Русова вважалася не благонадійною, оскільки входила в Києві до українського патріотичного середовища композитора Миколи Лисенка і письменника Михайла Старицького. Його маленька донька Людмила, майбутній громадський діяч і публіцист Старицька-Черняхівська, була вихованкою Софії Федорівни у київському дитячому садку. Ознайомившись з культурним життям Чернігова, Софія здивувалася

тим, що в губерньському місті відсутня публічна бібліотека. Існувала книгарня Маркуса Кранца, але мало доступна для багатьох чернігівців.

Своїми думками Софія Федорівна поділилася з колегою чоловіка Петром Петровичем Червинським, знавшим ще з Олешні на Ріпкинщині, де знаходився її родинний маєток. Він був таким же завзятым та упертим, як Софія. Унів гаряче відстоювати свої переконання. Так що вони відразу порозумілися: необхідна громадська бібліотека.

Одного разу, коли статистики повернулись із відряджень і посподилися на квартирі Русових, Петро і Софія оголосили про свій намір. Ідею було схвалено. Залишалось перекопати Чернігівського губернатора Михайла Петровича Дарагану дати дозвіл на втілення ідеї земців.

«Довго губернатор, – згадувала Софія Федорівна, – не хотів давати дозвіл на відкриття такої бібліотеки, довго директор місцевої гімназії не дозволяв учням і близько підходити до такого небезпечного місця. Але завдяки скрупульозній діяльності першого голови Червинського вона ввійшла в життя...».

Губернатор змушений був розпочати клопотання перед Міністром внутрішніх справ. За його наказом Чернігівська громадська бібліотека створилася 28 березня 1877 року.

Софія Федорівна писала, що бібліотеку виплекала лише опозиція, та сама опозиція, що склалася в Чернігівському земстві. Ліберальне крило очолювали брат Русової Олександр Ліндфорс, Іван Петрунечевич, Петро Білоконський. Часто вони збирались у власного урядовця губернатора Івана Григоровича Рашевського – талановитого художника. У його будинку за Красним мостом завжди приязно зустрічали тих, кого господар любив і хотів бачити у своїй оселі.

«Він любив також музику, – згадувала Софія Русова, – і добре розумівся на ній. Жонатий з дочкою багатого власника Подольського, він мав прегарне мистецьки влаштоване помешкання, де так затишно, приємно було слухати фортеп'яні. У нього збиралися завше всі місцеві й приїжджі музиканти, він допоміг нам улаштувати концерт Лисенка. Він умів вибити у губернатора дозволи на концерти, українські вистави, на громадську бібліотеку, і завше заступався за всіх переслідуваних адміністрацією...».

Членом-засновником громадської бібліотеки був також Олександр Амфіянович Тишинський, який дев'ять років очолював Чернігівську повітову земську управу. Його обрали скарбником бібліотеки. Книги, зібрані ним для домашньої бібліотеки, стали основою книжкового фонду громадської бібліотеки. Ілля Людвигів Шраг, відомий адвокат і радикал, гласний Чернігівської міської думи і член міської управи, активно сприяв заснуванню бібліотеки і до-

помагав матеріально.

Назву ще кілька імен. Олександр Олександрович Русов – відомий земський діяч і чоловік Софії Федорівни. «Час перебування його в уряді бібліотеки був часом найбільш напруженої праці, найбільшого розвитку бібліотеки», – писав Ілля Шраг. Серед інших засновників – повітовий лікар Олександр Павлович Карпинський. Він очолював лівий напрям у діяльності земства. Дав гроші на відкриття громадської бібліотеки. Значний внесок у її заснування здійснив Василь Єгорович Варзар, визначний земський статистик. Фабричний санітарний інспектор, видавець щотижневого чернігівського журналу «Земский врач» Євген Святловський зробив численні пожертви у вигляді книжкових і періодичних видань, яких не вистачало у фонд бібліотеки. Книжки, гроші, речі надходили від княгині Марії Долгорукової, композитора Миколи Лисенка, родин Вербицьких, Дроздових, Коцюбинських та інших. Таким чином, роль меценатства і благодійності у становленні бібліотеки була вирішальною.

Проходили десятиліття. Бібліотеку неодноразово закривали за ліберально-демократичне спрямування. Потім гримнули революційні бурхливі події, репресії тридцять сьомого, німецька окупація, період відродження знищених книжкових фондів, вирішення проблем з помешканням і кадрами для бібліотеки. Вона пережила ці катаклізми і вистояла.

В одній розумній книзі я прочитала, що найбільш цінними пам'ятниками є ті, які створювались не із пихатості або чванства, не з метою піднятися чи принизити, а просто в робочому порядку, без турботи подолати забуття. Майже всі імена людей, творців таких пам'яток, зникли. Але існують винятки. От і виходить, що вже сто сорок років наша бібліотека є своєрідним пам'ятником для її засновників.

Будинок Трудолюбства і гармати

Євген Костянтинович Андрієвський був діяльним управителем губернії у 1893–1903 роках. За роки його губернаторства в Чернігові введено вуличне електричне освітлення, влаштовано нові шкільні помешкання, нову водогінну мережу, електростанцію, скотобійню із заводами, цегельню, утворено другу пожежну команду, налагоджено роботу асенізаторів, закладено сквер навпроти Катерининської церкви і бульвар на Олександрівській площі (нині Центральний міський базар).

Значну увагу губернатор приділяв дітям і благодійності. Він підтримував ідею відкриття Чернігівського реального училища, школи глухонімих на Подусівці.

Тут же Андрієвський заснував «земледельческо-ремесленную исправительную колонию». У щоденнику чернігівського старожила і краєзнавця Миколи Олександровича Домницького є такий запис: «Раніше, ще до революції, там, де зараз плембаз, була дитяча колонія. Туди, як розповідав мешканець Старого Білоуса Іван Федорович Березовський, надсилали неповнолітніх злочинців з усієї Росії. На території колонії були миловарний та свічковий заводи, шевська майстерня і невеличка церквочка. Після революції відбували там строк до самої війни утримувались безпритульні».

Юні колоністи працювали на землі. Так було записано в статуті колонії, затвердженому губернатором Андрієвським. Євген Костянтинович вбачав своє завдання в тому, щоб «дать людям известный труд, указать правильное употребление времени и тем предохранить от пороков, особенно развитых среди нищенствующих классов». Губернатора

те з тем удержать людей от гнетущего их порока (пьянства, воровства, разврата и т. п.)».

На Валу стояли чотири чавунні гармати. Один переказ свідчить, що це подарунок Чернігову Петра I після Полтавської битви. Інший – про те, що в дні перебування на Десні з інспекцією, дізнавшись про наміри Мазепи, російський цар зробив таке дарування. Мовляв, Петро I таким чином хотів забезпечити обороноздатність Чернігова. Такі ж самі гармати, за переказами, він подарував Городні в 1709 році, коли повертався до Петербурга, розгромивши війська шведського короля Карла XII під Полтавою.

А в путівнику по Чернігову за 1912 рік відкриті такі рядки: «Излюбленным местом прогулок черниговцев является городской вал или Константиновский парк. Он благоустроен также заботами губернатора Е. К. Андреевского. Прежде пушки валялись на земле, но затем тот же неутолимый Е. К. Андре-

евский ихлопотал из Киевского арсенала старые лафеты, собрал по губернии еще несколько пушек, и теперь они установлены на кирпичных пьедесталах по откосам вала, гордо взирая на въезжающего в городе путника».

І сьогодні гармати є брендом нашого міста.

Євген Костянтинович Андрієвський з Чернігова переїхав до Петербурга, бо його призначили начальником Головного управління пошти і телеграфу Міністерства внутрішніх справ. Помер наш колишній губернатор у віці сімдесяти років 8 березня 1917 року. Похований у Царському Селі. Про його діяльність нагадують у Чернігові колишній «Будинок Працелюбства», який дивним чином зберігся, сквер навпроти Катерининської церкви, будинок колишнього реального училища (тепер тут кооперативний технікум) по вулиці Горького, 3 (нині знову Гонча), міський водогін і гармати.

Закохані призначають тут побачення. «Через устроение «Дома Трудолюбия» дать каждому бедняку дневное пропитание и теплый угол за посильную работу, желая приучить не только к честному труду и разумному сбережению... времени, но и вмес-

Кость Смовський: «Моя служба Батьківщині»

До 130-ліття від народження

4 «...Я їм сказав, що я також козацького роду, бо моя мати кубанка, а батько полтавський козак. Далі кажу, що після з'їзду їду на коротку відпустку на Полтавщину до батьків і там поспраюю справу Вільного Козацтва порушити і тоді повідомлю їх листовно до Києва. ...По закінченні з'їзду я поїхав потягом до Прилук, а від Прилук мені треба було ще їхати 40 верстов кіними до мого села Гнідинці. ... На призначену годину другого дня я прийшов із своїм братом, колишнім вояком (інвалідом), Іваном і трьома старшими козаками. У волості на подвір'ї вже зібралось коло 30 чоловік. ...Говорив я, говорив пор. Яременко. Після наших промов... виступив один селянин (забув, з якої волості) та почав говорити про наших славних гетьманів, про українську боротьбу проти москалів, поляків, татарів та турків, («Кобзаря» цитував з пам'яті). Всі ці промови зробили велике враження на присутніх козаків. ...Третього дня (в суботу) з'їхались представники з волостей і почалась офіційна частина: вибір козацької ради Коша і призначення курінного. В кожній волості в першій фазі мали бути організовані сотні Вільного Козацтва, а пізніше вони мали формуватися в курені. ...Я мусів залишити осідок Коша й виїхати до Румунії на фронт... Уже за пару тижнів я одержав листа від свого брата і пор. Яременка з Варви, що козацька організація розвивається і вже до реєстру затяглося 85 козаків. ...За гетьманської влади писав мені брат на Волинь, що курінь бився під Варвою, коли прийшли болшевишки. Яка доля була куреня після гетьманської влади не знаю, бо від того часу я не бачився з своїми родичами».

Кость Смовський був делегатом II й III Українських Військових З'їздів у Києві та став на службу в Українській армії. На II Українському Військовому З'їзді 18–23 червня 1917 р. делегати вирішили організувати самостійні державні й військові структури та розробити план українізації війська. На З'їзді військовий комісаріат відкомандирував сотника Костя Смовського до Московського й Петроградського військових округів уповноваженим для формування Українських військових частин.

На початку липня 1917 в Москві К. Смовський організував Українську Військову Раду Московського округу. Від тієї Військової Ради в середині липня він поїхав до Петрограда в складі делегації з трьох осіб (полковник Міклашевський, сотник Смовський і Савченко). Ця делегація двічі була у військовому міністерстві Тимчасового уряду, домагаючись формування Українських частин, та не отримала згоди. Тоді делегація звернулася безпосередньо до голови Тимчасового уряду Російської Республіки Керенського: «Але Керенський рішуче нам відмовив, ... дав зрозуміти, що «нет, не било і не будет», і навіть почав говорити підвищеним тоном про український сепаратизм, мовляв, українські демократи з Українською Центральною Радою на чолі зраджують «російську безкровну революцію». Але полковник Міклашевський, нащадок запорозьких козаків, також підвищеним тоном відповів, що ми, представники Українського війська, прибули в державних справах Українського великого народу. Керенському відповідей полковника Міклашевського не сподобалась. Він устав з фотелю, почервонів, пройшов кілька кроків по кабінету і знову сів у фотель, намагаючись себе стримати. В дальшій розмові про Українські справи полковник Міклашевський, між іншим,

нагадав, що великий князь Михайл Николаевич ще в 1915 році заперечив поляків, що після війни Польща матиме автономію, а також дав дозвіл на формування польського легіону. На ці слова Керенський, ще дужче почервонівши, відповів: «Тільки в том случає, если Временное правительство не будет иметь вооруженной силы, Украина і Польща могут стать самостоятельными государствами. А балтійські маленькіє государства вообще не могут существовать без Росії». На цьому розмова нашої делегації з Керенським закінчилась і ми від'їхали назад до Москви».

У Петрограді делегація зв'язалася з Українським Національним Комітетом, який самостійно формував Українські військові частини. Через два тижні делегація ще раз поїхала до військового міністерства, і в результаті тривалих переговорів 20 липня 1917 року прийшов наказ Керенського з дозволом створити у Москві Український запорізький піший полк, а також сформувати Український артилерійський дивізіон. Український полк у Москві почав формуватися задовго до офіційного дозволу. Смовський згадував: «Незважаючи на заборону й перешкоди російського військового міністерства і уряду, Українці вже від травня того ж року мали сформовані в Москві Піший Запорізький полк силою 6 тисяч вояків». У листопаді 1917 Кость Смовський привіз до Києва з Москви 7-й важкий артилерійський дивізіон.

З 22 листопада 1917 К. Смовський викладав артилерію в 2-й Військовій школі в Києві. А з грудня командував створеною ним артилерійською батареєю, потім артилерійським дивізіоном Українського Слобідського Гайдамацького Коша. Брав участь у бою під Крутами, у вибаванні з «Арсеналу» болшевицьких бунтівників та в обороні Києва од болшевицької армії Муравйова.

У лютому 1918 Кость Смовський разом з Гайдамацьким Кошем та з корпусом Січових Стрільців полковника Євгена Коновальця відступив на Волинь.

У квітні 1918 К. Смовського призначили Військовим повітовим командантом в Острозі, де він організував дієву команду, яка звільнила місто від мародерів, що рвалися до влади, обезпечила військові склади й автопарк міста від намагання німецької залоги вивезти те майно в Німеччину, забезпечила набір поповнення для Армії УНР. А ще командант Кость Смовський здійснив ефективну українізацію пошти і всіх інших міських установ Острога. Начальник пошти Матвій Баклановський категорично заборонив своїм урядовцям приймати телеграми Українською мовою: «Я запитав його, чому не прийнято телеграми? Він відповів: «Тому, що вона написана на «халцачому наречію». Для мене цього було досить. Я вхопив апарат «Морзе» і на друзки побив його на начальникових плечах і голові. За 15 хвилин телеграма була передана. Я сам залишився на пошті, а ад'ютанта послав до сотні, щоб привів на пошту варту. Начальник пошти був заарештований і припроваджений до командатури, де в пивниці просидів 24 години. Всі поштові урядовці були також притримані протягом 24 год. Пізніше вони сказали, що відразу хотіли перевести все урядування на українську мову, але їх тероризував начальник. Після цієї «операції» не лише пошта, але й усі уряди разом з міською управою зукраїнізувались. А на жидівській друкарні навіть появилось оголошення, що вона друкує тільки українською мовою».

Усі служби міського життя в Острозі були вкрай запущені, а Українська командатура під керівництвом

К. Смовського протягом місяця навела в місті лад: «Люди, які дивилися на нас спочатку як на пришельців з Марса, які висміювали нас і українську мову, вже через місяць після нашого приїзду скидали перед нами шапки й щиро нас вітали. Вони переконались, що в наших особах прибули до Острога чесні люди, представники і організатори Української влади. ...Острозьке населення почало захоплюватись ідеєю Української відродження». Командатура організувала в Острозі чотиримісячні освітні курси для вчителів міських і сільських шкіл, де викладали історію України, українську граматику й літературу, інші предмети з українознавства: «Після закінчення чотиримісячного курсу багато вчителів і вчительок зрозуміли, що вони також діти свого народу».

З Острогом у Костя Смовського пов'язане й особисте життя: тут він заручився з місцевою вчителькою Лідією Раєвською, з якою одружився в 1919, і в них народилися дві доньки – у 1920 й 1934 роках.

За гетьманування Павла Скоропадського було сформовано в Києві на початку серпня 1918 з патріотичних добровольців Окремий Чорноморський Кіш, а на початку жовтня його перевели в Бердичів. Кость Смовський командував 1-м гарматним полком Окремого Чорноморського Коша. У своїх спогадах «Моя служба Батьківщині» він описує, як патріотично налаштоване Українське військо готувалося до оборони України, не маючи ні належного харчування, ні одягу й взуття, ні набоїв, ні фуражу для коней: «Харчі для козаків і старшин були дуже злі. На таких харчах могло триматися хіба патріотично настроєне військо. Одягу й взуття також бракувало. Козаки спали на соломі на цементній підлозі. Касарні стояли з повибаваними вікнами. Окрім того, дуже мало було зброї: на п'ять козаків один кріс, і то в страшній вигляді, бо не було чим його очистити й мастити. Батарей мала 4 гармати без набійних скринь і 21 страшенно худих коней, бо житомірська інтендантура, де сиділи москалі, що прибули з Петрограду і Москви, не відпускала грошей... Ленін добре розумів: щоб підірвати український національний рух, треба організувати на Україні п'яту колону: ось цю московську буржуазію і відправляли болшевики сотнями ешелонів гетьманові в подарунок. ...Зі Світської Росії наїздило все більше московського гайвороння. Колишні офіцери, царські міністри й чиновники, поміщики, спекулянти, письменники, артисти, члени Державної Думи і Державної Ради, монархісти, кадети, народні соціалісти, есдеки, есери – поодинокі, десятками, сотнями й тисячами приїздили до Києва й інших міст України, розмішувалися там, займаючи державні посади, знаходили інший заробіток, відгодовувалися й, одійшовши від страху, якого зазнали в Світській Росії від болшевиків, починали розмахувати руками, грозити «ворогам», гуртуватися, складати пляни повалення самостійної України і відбудови «Єдиної Росії»».

П'ята колона русні на очах у голодних, напівроздягнутих і безоружних Українських вояків-добровольців нахабно грабувала Україну й нищила її обороноздатність: «Через станцію Бердичів щоденно проходили з Рівного, Здолбунова, Шепетівки й інших міст на Волині ешелони, навантажені зброєю, набоями, кінями й іншим військовим майном. Все це відправлялося для білої армії на Дон. Ми це бачили, але нас це ще більше зміцнювало. Ми вже розуміли, що довога так не потриває». Так п'ята колона русні в армії й державних органах підірвала зсередини Українську

Державу, яку цілеспрямовано будували Гетьман Павло Скоропадський зі своїм урядом.

Тодішня підризна діяльність московської резидентури й агентури всередині України під час війни з руськими болшевиками й монархістами дуже нагадає нинішню антиукраїнську злочинну діяльність глибоко впроваджені в армію й усі інші державні структури високо посаженої кремлівської резидентури й агентури, яка прикриває свою антидержавну злочинну побутовою корупцією. Внутрішні вороги грабують Українське суспільство й розколюють його політичною пропагандою на знетямлені групи.

Усе те внутрішнє злочинство, яке нищило Українську армію й державу, спонукало Українських вояків до збурення й повстання. Тими протестними настроями й бунтівливою силою Українців скористалися соціалісти-популісти диктаторської Директорії, які руками збурених Українських вояків захопили владу й стали розвалювати Українську Державу, збудовану Гетьманом Павлом Скоропадським, і, зрештою, здали Україну болшевикам.

На початку листопада 1918 антиукраїнські сили в гетьманській владі домоглися розформування Окремого Чорноморського Коша, у якому служив К. Смовський командиром 1-го гарматного полку, за його стійку Українську державницьку позицію. Та Чорноморський Кіш пішов на випередження – роззброїв спеціальний наглядовий офіцерський відділ руської п'ятої колони і вирушив на Київ. У передмісті Києва Чорноморський Кіш вступив у бій з загорювальним загоном руських офіцерів і відданих їм малорусів, якими командував запеклий українофоб генерал Кіріпов: «Це була найбільш антиукраїнська частина в Києві, яка все українське безпощадно нищила. Побачивши на крамниці вивіску, написану українською мовою, кірпівці заходили всередину і, погрожуючи пістолями, вимагали негайно зняти. Також наказували усувати з вистав українські книжки. Навіть погруддя Т. Шевченка розбивали. Кірпівці заявили сердюкам, що в разі вони рішуться відступати, то вони, кірпівці, будуть стріляти з кулеметів. У полон до нас вони боялися переходити, бо старшини-москалі казали їм, що повстанці всіх сердюків розстрілюють. Пізніше сердюки дуже добре боролися в наших частинах проти кірпівців» («Моя служба Батьківщині»).

У Коша бракувало набоїв і снарядів, і несподівану допомогу козакам надали селяни Петропавлівської Борщагівки, які загода припасли багато набоїв до рушниць, кулеметів і гармат.

Змінилася в Україні влада, та як за Гетьманату Україну нищила зсередини п'ята колона руських монархістів, так за Директорії Україну стала нищити п'ята колона руських болшевиків разом з шостою колоною «зболшевичених малорусів».

Та професійний військовий К. О. Смовський далі самовіддано працював на зміцнення Українського війська. У січні 1919 штаб Чорноморського Коша відрядив командира 1-го гарматного полку К. Смовського з цілим ешелоном формувати гаубичну батарею на Черкащині, охопленій «шаленою болшевицькою агітацією». К. Смовський обгрунтував безглуздя того наказу, та йому пригрозили польовим судом за його невиконання. У Золотоноші К. О. Смовський потрапив зі своїм ешелоном з 50 вагонів і платформ з військовим майном вартістю мільйон золотих карбованців у пригрозену зрадниками пастку. У нерівному бою К. Смовський був тяжко поранений у

ліве око й опинився в болшевицькому полоні: «Я лише дивився на цю зворохоблену зграю, а в голові снувалися думки: бідна ти, наша Україна, скільки ж наплодилося на твоїх землях зрадників! ...Усі ревкомівці були озброєні шаблями й пістолями. Біля дверей стояла вартя з матросів і трьох жидів у студентських кашкетах. Там, де вчора був Український прапор, висів червоний болшевицький. ...Революційний трибунал одногослоно ухвалив мене розстріляти, але вирок послав на затвердження до головного штабу в Черкасах. ...27-го січня всіх старшин і козаків рішили відправити до Черкас, а мене знову ж перевести до золотоніської в'язниці й там розстріляти. О год. 12-й старшин і козаків вивели на подвір'я, щоб везти до Черкас, але вони одногослоно заявили: «Всіх нас можете розстріляти, але ми нікуди не підемо без свого команданта!». Тримали їх на морозі п'ять годин, але вони таки свого добилися: ревком, врешті, згодився відправити мене разом з ними. ...О год. 18-й нас усіх під пильною вартою попроварили на двірці, всадили до п'яти вантажних вагонів і повезли до Черкас. У вагоні старшини й козаки радили мені, щоб я обов'язково втік, бо це, мовляв, одинокий мій порятунк. ...Виробили плян: як тільки болшевицька вартя відкріє двері, всі ми вискочимо і попід вагонами будемо втікати в напрямку Сміли» («Моя служба Батьківщині»).

Командир полку К. О. Смовський з групою старшин і козаків вирвався з Черкас, добрався до Білої Церкви, а потім до Києва. Після операції на оці в Києві й лікування у Житомирі К. О. Смовський не міг служити в артилерії, доки не загоїться око, й 11 лютого 1919 його призначили командиром 5-го кінного Кінбурнського полку. Як згадує Смовський: «...моїм помішником був покійний підполковник Сціборський, який загинув в 1941 році від братовбивчої руки в Житомирі».

Микола Орестович Сціборський (1898–1941).

Микола Орестович Сціборський – підполковник Армії УНР, Український військовий і державний діяч, один з фундаторів ОУН, теоретик Українського солідарного націоналізму (стратегія мобілізації суспільства в період серйозних криз і загроз), співавтор проекту конституції Української Держави. Миколу Сціборського вбили 30 серпня 1941 разом зі соратником Омеляном Сенником пострілами в спину. Засновник УПА, генерал-хорунжий Тарас Бульба-Боровець та керівник ОУН(м), полковник Андрій Мельник звинуватили у тому вбивстві членів ОУН(б) – бандерівців. ОУН(б) – екстремістська організація галицьких націонал-революціонерів, подібна за жорстокістю до екстремістських руських болшевицьких організацій, зібраних у ВКП(б).

Олександр ШОКАЛО,
культурософ
Далі буде

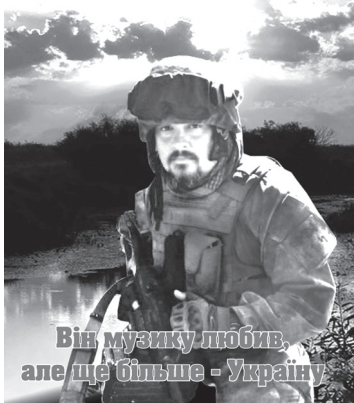
Людмила ЖИТНІКОВА

Людмила Житнікова (нар.1950 р.) – вчителька музичного мистецтва. Навчалась музиці в школі м. Прилуки Чернігівської області та Ніжинському державному педагогічному інституті ім. М. Гоголя. Десять років працювала в сфері культури і 34 роки викладала музичне мистецтво в Чернігівській СШ № 12. Зараз – громадська діячка, заступниця голови ГО «ЄДИНА РОДИНА ЧЕРНІГІВЩИНИ» (на фото), що об'єднала родини загиблих воїнів в російсько-українській війні. Вірші почала писати після загибелі на цій війні єдиного сина – Ігоря Нешка, якому і присвятила першу поетичну збірку «Він музику любив, але ще більше – Україну». Ці вірші – історії непростих людських дол, обірваних війною, історії високого патріотизму героїв, вірності Україні та її народові. До збірки увійшли вірші написані в 2016 – 2020 роках, деякі з них були надруковані в 2017 році в альманасі «Первоцвіт». Зараз до друку готується друга збірка «Наша пам'ять горітиме вічною свічкою», яка теж присвячена загиблomu сину.

З цієї збірки пропонується декілька віршів.

Людмила Житнікова

Він музику любив, але ще більше - Україну

Крізь самотність заплаканих років,
І зажуру вітрів, і дощів,
Відчуваю я втомленість кроків,
Матерів, що ховають синів...

Відчуваю їх втрати і горе,
Десять років бідуюмо ми,
І на небі вже повні комори,
Наших звернень політих слізьми,

Де ми просимо бога про милість,
Погасити жажливий вогонь,
Материнську душевну безкрилість,
Загорнути у божу долонь...

Заспокоїти, дати надію,
Материнському серцю тепла,
Ти скажи, я тебе зрозумію,
Передам настанови добра.

Боже, милий, дай витримки й сили,
Віри в зустріч на небі з синами,
Дочекайся миру в країні,
Перемоги, що буде за нами.
13. 10. 2024 р.

Ніколи матерям не виплакати горя,
І не забути всіх страждань війни,
Ім випала нестерпна та скорботна
доля –
Нести жалі на цвинтар, де сини...

У Катеринку із молитвою до Бога,
І квіти до патріотичних стел –
Така гірка й самотня матерів
дорога,
А спокій – із минулого джерел...

З Днем Матері сини не встануть
привітати,
Не поцілюють і не обіймуть –
Такі тяжкі у Неньки-України втрати,
Вони у неї в серці всі живуть.

Тепер матусі вже несуть синочкам
квіти,
Жовто-блакитну стрічку майорять,
Адже героями війни їх стали діти,
Поклавши на вітар свої життя...
12. 05. 2024 р., День Матері.

Осінній блюз.
Пам'яті сина-музиканта
Чарують місто срібні звуки саксофона,
Складаються в задумливий осінній
блюз,
Вечірній зорепад – йому не перепона,
Дощів осінній музика й вітрів союз.

Звучить журливо й сумно... Гра –
не для овацій,
Веселощів грайливих, як калейдоскоп,
Це – схлипування джазових
імпровазіцій,
Палких мелодій і кульгаючих
синкоп.*

Тривожать душу ніжні звуки
саксофона,
Їх в виконанні сина згадує щораз...
Мелодія летить з небесного балкона,
Я плачу й... слухаю сумний осінній
джаз.

Гірчить ця музика. На смак –
не карамель,
Але знайдеться між октав
й зухвалих терцій –
Ритмічність африканських золотих
пустель,
Які розраджають душу і зболіле серце.

Сумує місто... Срібні звуки
саксофона,
Складаються в задумливий осінній
блюз,
Звучить він в унісон із поминальним
дзвоном...
Але надія є. Для перемоги плюс...

* Синкопа (від грец. σινκοπε, буквально – скорочення) – зміщення акценту з сильної долі на слабку.
08.11.2024 р.

Авторка про себе

Мій єдиний син, Ігор Володимирович Нешко, старший прапорщик Чернігівського прикордонного загону, героїчно загинув 8 листопада 2015 року біля селища Курахівка Донецької області, при виконанні бойового завдання по захисту кордонів України. Служив в Чернігівському прикордонному загону 5 років. До цього 22 роки життя віддав музиці, мав вищу військово-музичну освіту, грав на саксофоні у військовому оркестрі 8-го Чернігівського учбового центру Державної служби транспорту і зв'язку.

Я залишилася зовсім самотньою, бо у 2018 році в ДТП загинула і невістка Юліна Журавель, а єдиний онук Владик Нешко (від першого шлюбу) виїхав зі своєю мамою до Канади. Сенс життя знайшла в громадській роботі.

З 2017 року – заступниця голови обласної ГО «ЄДИНА РОДИНА ЧЕРНІГІВЩИНИ».

З 2016 року, переживши особисте горе, почала писати вірші, а в 2017 році стала членом Чернігівської літературної студії «Гарт».

За громадську діяльність маю Почесні грамоти і Подяки від Чернігівської ОДА, міської та обласної рад, а у 2019 році митрополит Київський і всієї України Єпіфаній нагородив медаллю «За жертвність і любов до України».

Футбольні команди області можуть підвищитися в класі

27 листопада вісімнадцятим туром фінішувала осіння частина Чемпіонату України з футболу у Першій лізі сезону 2024/2025.

Команда з Чернігівщини ФК «Кудрівка» зберегла першу сходинку в групі «Б».

Отже, весною кудрівські футболісти боротимуться за вихід до Прем'єр-ліги. Компанію команди в турнірі складуть СК «Полтава», «ЮКСА» (Тарасівка), «Металіст 1925» (Харків), «Епіцентр» (Кам'янець-Подільський), «Агробізнес» (Волочиськ), «Буковина» (Чернівці), «Металіст» (Харків).

Перед початком сезону 2024/2025 відбулося злиття двох футбольних клубів. Команда Другої ліги ФК «Кудрівка» об'єдналася з командою Першої ліги «Кудрівка – Нива», яка представляла село Бузова Київської області. Керівництво об'єднаної команди вирішило залишити назву – ФК «Кудрівка».

Розпочали Чемпіонат кудрівські футболісти з мінімальної поразки від тарасівської футбольної команди «ЮКСА». Згодом була нічия із вищгородським «Діназом» та перемога над запорізьким «Металургом».

Після поразки від сумської «Вікторії» кудрівську команду залишив наставник Роман Локтіонов. Виконуючим обов'язки головного тренера було призначено Василя Баранова, який входив до тренерського штабу Локтіонова, а в сезоні 2023/2024 очолював кудрівську команду в Другій лізі.

Під керівництвом Василя Баранова футболісти із Чернігівщини видали безпрограшну серію, яка нараховувала 7 матчів (4 перемоги та 3 нічі). Згодом, після прикритої поразки від сумської «Вікторії», кудрівці здобули 4 перемоги. Сподіваємося на переможні виступи команди з Чернігівщини і після зимової перерви.

«Діназ» з Вишгорода під Києвом, який із початку сезону 2024/2025 очолює багаторічний наставник чернігівської «Десни» Олександр Рябоконець, зайняв восьме місце в групі «Б» і у весняній частині Чемпіонату боротиметься за виживання. Сподіваємося, що колишні гравці «Десни», а нині «Діназа» Євген Чепурненко, Єгор Картушов, Сергій Старенький, Ілля Коваленко та Владислав Огіря впораються з цим завданням.

ФК «Чернігів» у сезоні 2024/2025 грає у Другій лізі. Зазначимо, що «тигри» повністю зберегли склад гравців та тренерів, які в попередньому сезоні грали в Першій лізі.

Наразі чернігівці посідають третю сходинку у групі «Б», лідерство утримують дублери ковалівського «Колоса», на другому місці – дубль ФК «Олександрія» (команд Прем'єр-ліги). Щоб поборотися за підвищення у класі? необхідно зайняти місце не нижче другого, а потім виграти перехідний міні-турнір.

Загалом підопічні Валерія Чорного в осінній частині Чемпіонату здобули 6 перемог, 4 матчі звели у нічию та у 2-х зазнали поразки. Проте, чернігівські футболісти мають доволі непогані шанси на повернення до Першої ліги.

Олександр МОЛИБОГА

Від редакції. Чемпіонат України з футболу проводиться у трьох дивізіонах. Вищий – Прем'єр-ліга, де вперше в історії і кілька сезонів поспіль успішно грає Чернігівська «Десна». Повномасштабна війна, яка перервала чемпіонат сезону 2021/2022 років, знищила стадіон Чернігова, інфраструктуру клубу. І призвела до призупинення виступів команди в чемпіонаті. Хоч юридично клуб існує і зараз. І команда може відновитися в будь-який момент, якщо знайдеться фінансування, спонсори для такого знаменитого клубу. Прикро ж, що при тому, що в еліті грають клуби райцентрів і навіть зареєстровані в деяких селах, нема команди обласного центру, міста-героя, команди з такою багатю історією.

Знайшлася ж така фінансова підтримка у селі Кудрівка недавнього Сосницького району. Там уродженець села Роман Солодаренко і створив професійний клуб «Кудрівка», тобто перевів у статус професійної місцеву аматорську команду, яка вже претендує в українську еліту.

Другий дивізіон чемпіонату – це Перша ліга. Третій Друга ліга.

В Першій лізі осіння частина турніру пройшла в двох групах. За їх підсумками кращі команди груп, об'єднані тепер в єдину групу, боротимуться за путівки у Прем'єр-лігу. Очки, набрані в першій частині сезону, залишаються за командами. Але нашій «Кудрівці» буде непросто. Адже суперники серйозні. «Буковина», «Полтава», «Металіст» пограли і у вищому дивізіоні. А «Металіст 1925» – не далі, як у попередньому сезоні.

Сподіваймося і на повернення в Першу лігу ФК «Чернігів». Прикметно, що з самого початку в цій недавно створеній команді грають в основному вихованці чернігівського футболу.

Щирі вітання!

Прилуки. Світлані Владиславівні Коробовій.

Пані Світлано! Вітаю вас з прийомом до Національної Спілки письменників України! 15 виданих вами книжок поезії, ще до двох наших спільних, говорять самі за себе. Треба й подякувати відомим письменникам, які дали вам рекомендації для вступу у Спілку: це Ніна Ткаченко з Прилук, Валентина Громова і Микола Будлянський з Чернігова. Подякувати обласній організації НСПУ, яка, власне, і проводить прийом до Спілки. А остаточне рішення, згідно Статуту, щойно ухвалив Секретаріат Спілки.

Радий за Прилуки, де тепер кілька членів Спілки і є ще достойні для вступу літератори. Принагідно треба згадати і спілчан міста, котрі вже відійшли від нас: це Микола Турківський, Микола Ткаченко, Олена Шульга. Врешті, землячка прилучанки, відома українська поетеса Любова Забашта, іменем якої названа Міська центральна бібліотека, один з центрів духовного життя міста. Прилуки мають давні і славні літературні традиції.

Пишаюсь вами, співавторкою по нашому спільному творчому проєкту «Український романс і поезія», по наших спільних книжках поезії.

Петро Антоненко

Афіша грудня

Чернігівський обласний академічний музично-драматичний театр ім. Т. Шевченка

06 – «Різдво, Різдво, Різдво!!!». 11.00 і 13.00
07 – «Жіночі пристрасі». 18.00.
08 – «Різдво, Різдво, Різдво!!!». 12.00.
12 – «Вірогідності». 18.00.
14 – «Молочайник». 18.00.
15 – «Бука». 12.00
15 – «Жіночі пристрасі». 18.00.
25 і 26 – «Різдво, Різдво, Різдво!!!». 11.00 і 13.00

Чернігівський обласний філармонійний центр

07, 08, 15 – «Сніговик мандрує країною».
Різдвяно-новорічна музична історія. У ролях: заслужений артист України Сергій Сулімовський, Анна Михневич, Дар'я Михневич, Світлана Києвицька, Марина Маккей, Богдан Тонкошкурій, Ілля Латиш, Світлана Кугун-Головач, Дмитро Костенко, Ксенія Трубіна. Театр танцю «Екватор». Режисер-постановник – Марина Маккей. Хореограф – Катерина Велика. 12.00.
14 – «MIX HITS».

Гурт SOUNDSCAPE запрошує на незабутній концерт топових хітів «MIX HITS»! У програмі прозвучать найвідоміші пісні таких виконавців як Linkin Park, Adele, Muse, Nirvana, Скрябін, Evanescence, Sam Smith, Britney Spears, Imagine Dragons, Lady Gaga, Michael Jackson, Katy Perry, Dua Lipa, Maroon 5, Metallica, Bruno Mars, The Cranberries, Billie Eilish, Aerosmith та багатьох інших. Ваші найулюбленіші пісні у новому звучанні! У концерті беруть участь: Гурт SOUNDSCAPE у складі Ксенія Трубіна (вокал), Іван Савченко (клавішні), Дмитро Баглай (гітара), Сергій Гриценко (бас); а також, Богдан Тонкошкурій, Анна Павленко, Єлизавета Лесь. Театр танцю «Екватор». Хореограф – Катерина Велика. 18.00.

Наша газета – на сайті в Інтернеті

Вже кілька років існує в Інтернеті сайт нашої газети «Світ-інфо». На цьому ж сайті розміщуються і всі номери нашого дочірнього видання – обласної літературно-мистецької газети «Струна». На сайті є всі номери обох газет за всі роки їх видання: «Світ-інфо» – за понад 12 років, «Струна» – за понад три роки. Всі публікації й ілюстрації можете легко скопіювати.
Адреса сайту: <http://svit11.wordpress.com>.

Чернігівський культурно-мистецький центр «Інтермеццо»

14000, м. Чернігів, вул. Шевченка, 9, тел (063) 236-18-03
<http://intermezzo.org.ua>. e-mail: kmc.intermezzo@gmail.com
ICQ: 605-110-856

Послуги: в продажі книги, музика, мистецтво, сувеніри, канцтовари, а також туризм, екскурсії, проведення презентацій, прес-конференцій, творчі зустрічі, кава, зручності.

Чернігівська міська організація Суспільної служби Світового конгресу українців

Види послуг: соціальний патронаж, видавнича діяльність, сприяння вихованню дітей, відродження духовних і національних традицій. Вул. Шевченка, 9. Тел. (063) 236-18-03.

Газета виходить за сприяння Товариства Української Мови (США). Голова Товариства – професор Віра Боднарчук.